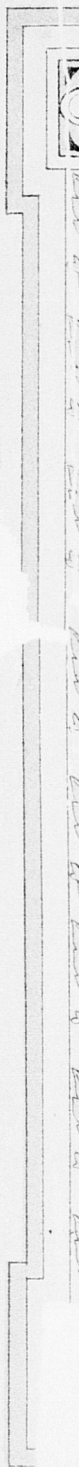
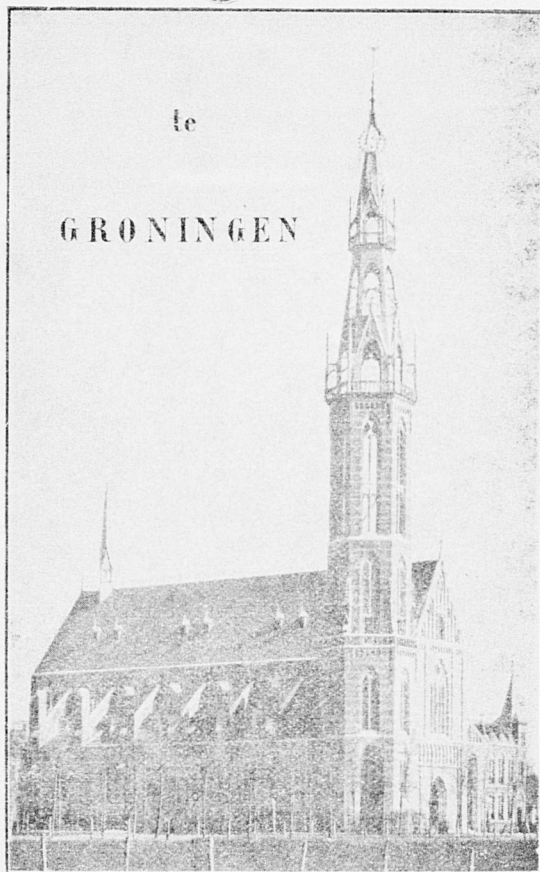

Pls. 132-190

40

DE St. JOZEF KERK

Uitgegeven ten voordeele der
St. Jozefkerk.

17

190

ST. JOZEF-KERK VAN GRONINGEN.

BESCHRIJVING

VAN

ALTAREN, RAMEN EN COMMUNIEBANK,

DOOR

A. B. A. DERKSEN,

Kapelaan.

(MET PLATEN.)

UITGEGEVEN TEN BATE VAN DE KERK.

1897.

BIBL. CONV.
O.F.M.
WIJCHENS

Aan

DEN HOOGEERWAARDEN HOOGGELEERDEN HEER

IGNATIUS ANTONIUS VAN OS,

Doctor in de H. Godgeleerdheid,

Kanunnik van het Metropolitane Kapittel van het Aartsbisdom Utrecht,

President van het Seminarie te Rijsenburg,

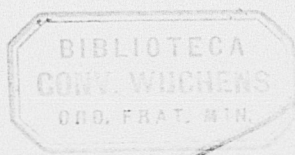
HOOGLEERAAR IN HET KERKELIJK RECHT,

Eersten Pastoor der St. Jozefkerk van Groningen,

WORDT DEZE BESCHRIJVING

met bijzondere Hoogachting en Eerbied

OPGEDRAGEN.

Voorbericht.

In allen eenvoud wensch ik hier het doel van dit boekje te verklaren; het wil eene beschrijving geven van altaren, ramen en communiebank, dus alleen van hetgeen zich bevindt in het voorste gedeelte onzer Kerk; het wenschte eene verklaring te geven der voorstellingen en symbolen, en de beteekenis van verschillende zaken uit te leggen. Daarom is het misschien overbodig te zeggen, dat over kunst hier niet gesproken wordt, ook omdat kunstkennis en kunstgeroel daartoe vereischen zijn; ofschoon de sieraden onzer St. Jozef-kerk door velen zoozeer als kunstwerken worden geroemd, dat het voor iemand, die met eene heilige geestdrift de heilige kunst kan waardeeren, een dankbare arbeid wezen zou hare pracht en verhevenheid te beschrijven. Ook weet ik dat over verschillende voorstellingen van personen en zaken verschillende gevoelens en uitleggingen bestaan; doch eene redelijke verklaring was hier voldoende, daarbij was ik gebonden om eene verklaring te geven volgens hetgeen door den kunstenaar was afgebeeld.

Dit boekje heeft zeer vele gebreken; de wreedheid, zelf die fouten te belijden en aan te wijzen, blijve mij gespaard; iedereen zal ze terstond bemerken. Niet om die fouten te verontschuldigen, maar om het ontstaan van eenige aan te wijzen, hoop ik daarom dat iedereen ook de onmogelijkheid zal inzien om in dit boekje eene uitroerige levens-

beschrijving der heiligen te geven; daarbij bedenke men dat de verklaringen van vele voorstellingen niet breeder uitgewerkt konden worden, omdat eenige wegens den samenhang met theologische en exegetische vraagstukken voor velen niet duidelijk genoeg zouden zijn, andere uit den aard der zaak ook te duidelijk konden zijn. Doch bij de beschrijving van hoofdaltaar, ramen in het priesterkoor en communiebank trachtte ik helder en klaar te zijn voor iedereen; alleen bij de uitlegging van de Maria- en St. Jozef-kapel en van het Congregatie-altaar veroorloofde ik mij eenige vrijheid, omdat de kunst zich hier in weelderiger vormen openbaart en de wijze van voorstellen dikwijls aan vrome legenden, eerbiedwaardige overleveringen of aan mystieke voorafbeeldingen is ontleend; die vrijheid worde verontschuldigd.

Waarom die teksten en aanhalingen? Op het gevaar af van niet terstond door sommigen begrepen te worden, meende ik toch ze te moeten vermelden; want eene beschrijving te geven was niet het eenige doel; ik wilde ook, ten minste eeniger mate, aantonen dat in de katholieke Kerk, die een redelijken eeredienst bezit, alles vrij van willekeur en rijk aan beteekenis is, dat beelden en symbolen in onze kerk zin hebben en reden en verklaring vinden in de H. Schrift, in de gebeden der Kerk, in de woorden en daden der Heiligen. Hierin is misschien voor iedereen alles niet terstond duidelijk; maar toch vertrouw ik te mogen meenen, dat een geloorig en katholiek gemoed meer begrijpt, gevoelt, zelfs waardeert van den luister onzer kerken, dan somtijds wordt gedacht, wanneer hem ten minste de beteekenis en uitleg worden gegeven; want de tijd, waarin het kerkelijk leven zich meer in het openbaar onder het volk mocht vertoonen en door het volk werd gekend en genoten, kan dit genoegzaam getuigen.

Aan U vooral, parochianen van St. Jozef, moge dit boekje aangenaam zijn als verklaring der sieraden uwer Kerk; uwe welwillendheid aanvaarde mijne goede bedoeling en vergeet alle gebreken van dit boekje bij de herinnering aan hem, die met zijn naam dit boekje heeft willen vereeren, aan uwen eersten pastoor, Dr. Ignatius Antonius van Os.

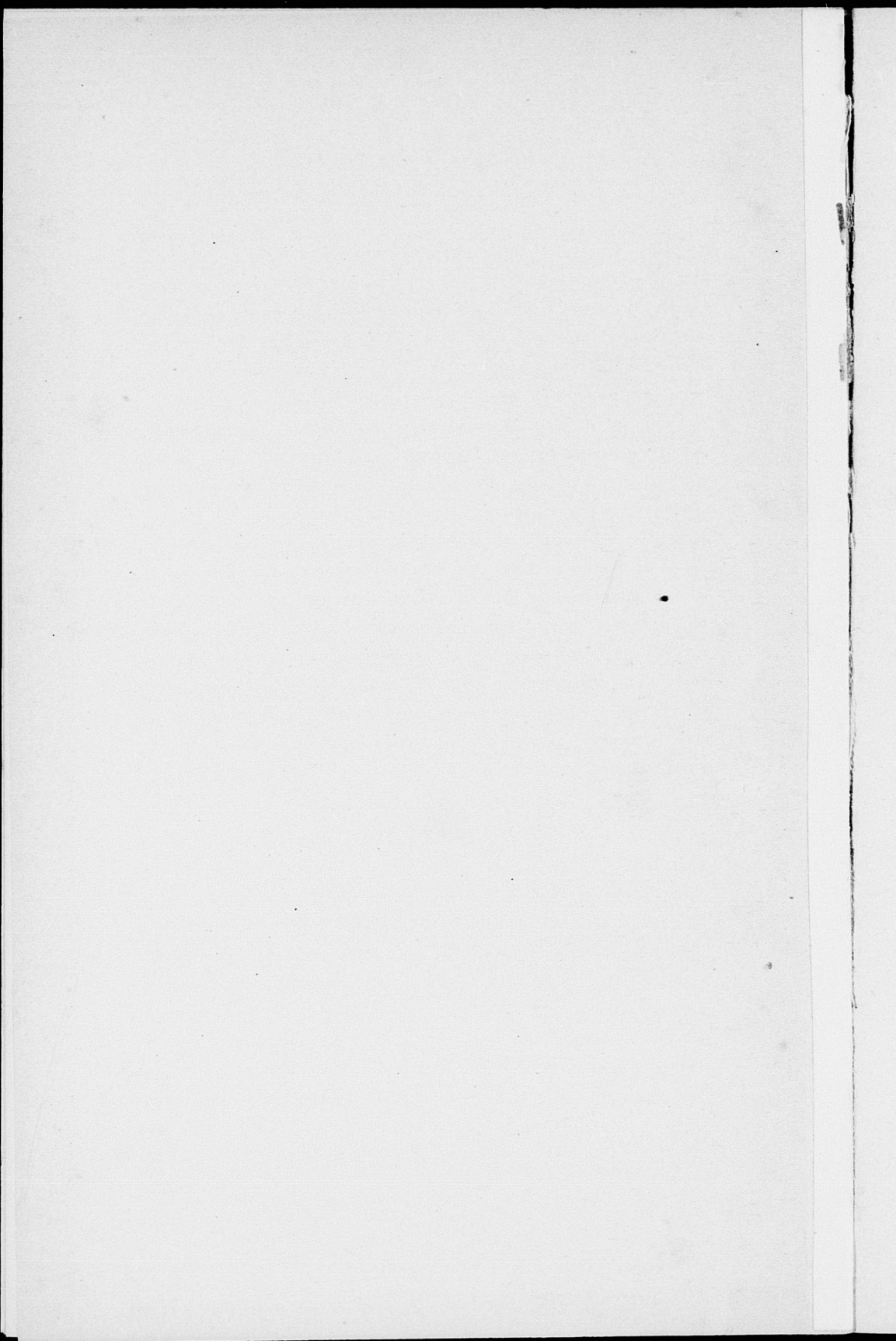
Nog worde hier vermeld dat Hoofdaltaar, Maria-altaar, Congregatie-altaar en Communiebank bewerkt zijn in het atelier van den heer Mengelberg; de ramen zijn vervaardigd door den Utrechtschen kunstenaar Geuer; het St. Jozef-altaar is afkomstig uit het atelier van den heer Stoltzenberg. Alle voorwerpen zijn grootsche monumenten van kunst; en al zal misschien de fijne kunstkritiek eenige fouten ontdekken, wij weten allen dat ieder kunstwerk altijd beneden het ideaal zal blijven, vooral als het de versiering betreft van de woning voor den Koning der hemelen; want het woord, door den H. Thomas eenmaal over het dichterenlied gesproken, geldt ook van de hymnen die door alle kunsten op hare wijzen worden gezongen ter eere van het goddelijk Lam onzer altaren.

Loof zooveel als gij kunt loven;
Toch streeft Hij uw lof te boven;
Hem volprijzen kunt ge niet.

Zegene de God onzer altaren dit boekje!

GRONINGEN,
Paaschdag 18 April 1897.

A. D.

HET HOFDALTAAR.

HET HOOFDALTAAR.

De H. Joannes zag in geestvervoering de aanbidding van het Lam in het hemelsche Jeruzalem: om Zijn troon bewogen zich de koren der engelen en heiligen, en de stoet der zuivere maagden; zij allen zongen een jubellied ter aanbidding van het Lam, dat geslacht is, Wien toekomt eer en glorie, macht en majesteit. Het is een visioen der zegevierende Kerk. Maar ook de strijdende Kerk Gods op aarde heeft de woontente Gods in haar midden; de wereld bewaart nog het slachtoffer, dat, evenals op Golgotha, op het altaar met machtig geroep de barmhartigheid des Vaders voor de ongerechtigheden zijner broeders afsmeekt. Want om den troon van het Lam, het Slachtoffer onzer altaren, bewegen zich door alle eeuwen de komende en verdwijnende geslachten der zondige wereld; en uit die droeve scharen, die voorbijgaan, stijgt voortdurend tot het Lam, dat de zonden der wereld wegneemt, de smeekbede op om barmhartigheid en genade, om ontheffing van den zondenlast, welke hen nederdrukt. Op onze altaren troont het Leven der geheele wereld, het Leven ook van iederen mensch, die het Leven voor zijne ziel zoekt op aarde om het Leven te bezitten in eeuwigheid. Voor het altaar genoot de heilige de verkwikking der rust na den afmattenden strijd, de reine Bruid des Heeren vond er de zoete eenzaamheid om te verzuchten

tot Hem, Dien hare ziel beminde; aan het levende kloppende hart des Heeren voelde het geloof des dichters in zich de kracht, om op de vleugelen des adelaars als Joannes op te zweven naar het diepe, grondeloze licht, waarin de Godheid woont; en de christen-kunstenaar ontving daar die hoogere wijding, hoogere bezieling om op menschelijke wijze de goddelijke scheppingsdaad na te volgen, en het leven der schoonheid op te wekken in het vormloze stof. Het altaar is dan ook de bron van het katholieke leven; het is de glorie van onzen godsdienst. Het offer, dat op Golgotha werd opgedragen, wordt iederen dag op onze altaren herhaald; want dit is het offer, waarvan God door den mond van den profeet Malachias gesproken heeft: „van den opgang der zon tot den ondergang is Mijn Naam groot onder de volken, en „op alle plaatsen zal geofferd en Mijnen Naam een rein „offer opgedragen worden.” ¹⁾ De luister van het katholieke kerkgebouw vindt daarom zijne verklaring in de goddelijke tegenwoordigheid van Jezus Christus in het H. Tabernakel; voor Hem is het tempelgebouw gesticht, en tot eer en aanbidding van Hem worden alle heerlijke openbaringen van kunst en wetenschap daar saamgebracht. Bij de verklaring van dien uitwendigen luister richten wij dus het eerst onze oogen naar het altaar.

De onderbouw des Altaars, tombe genaamd, toont drie voorstellingen uit het Oude Verbond, gescheiden door de afbeeldingen der profeten Jeremias en Ezechiël; de profeten Isaias en Daniël staan afgebeeld op de uiteinden der tombe.

Deze drie voorstellingen uit het Oude Verbond hebben eene zinnebeeldige beteekenis; zij zijn voorafbeeldingen

¹⁾ Malach 1 : 11.

van het H. Sacrament des Altaars. Het Oude Verbond immers had, volgens de woorden des H. Paulus „eene schaduw der toekomende goederen,” Hebr. X : 1; die toekomende goederen zijn bij uitnemendheid de hemelsche spijs en drank, en het waarachtig offer onzer altaren. Daarom zien wij op den onderbouw des altaars die zinnebeeldige voorstellingen aangebracht, welke onze gedachte heenwijzen naar het H. Sacrament.

De middengroep verbeeldt den mannaregen in de woestijn. Het volk van Israël was de woestijn binnengekomen; doch toen zij in de woestijn geen eten vonden morden de Joden tegen Mozes. God sprak toen tot Mozes: „zie ik zal voor U brood uit den hemel doen regenen” ¹⁾; den volgenden morgen was de grond der woestijn overdekt met het manna, kleine witte korreltjes, gelijkende naar de rijp. Met deze spijs voedde God het Israelitische volk gedurende zijne veertigjarige omzwerving door de woestijn tot de grenzen van Kanaän.

In de voorstelling des altaars ligt eene jeugdige vrouw in geknielde houding en verzamelt het manna. Op den achtergrond staat een Israëliet, leunende op zijn pelgrimsstaf; vol bewondering over die wondervolle spijs strekt hij zijn hand uit als vroeg hij aan Mozes: „Wat is dit?” Mozes, twee lichthoornen op het voorhoofd dragende, wijst hem met zijn vinger naar den hemel en schijnt hem te antwoorden „dit is het brood, dat de Heer u te eten heeft gegeven.” ²⁾

Gij ziet de aanduiding van het H. Sacrament. Christus zelve heeft de beteekenis ons gegeven, toen hij tot de Joden sprak: „Ik ben het brood des levens. Uwe vaderen hebben in de woestijn het manna gegeten en zijn gestorven.

¹⁾ Exod. XVI : 4.

²⁾ Exod. XVI : 15.

Dit is het brood hetwelk uit den hemel nederdaalt, opdat, zoo wie daarvan eet, niet sterve. Ik ben het levende brood, die uit den hemel ben nedergedaald. Zoo iemand van dit brood eet, die zal leven in eeuwigheid, en het brood, dat Ik zal geven, is Mijn vleesch voor het leven der wereld." ¹⁾ Het manna, dat God uit den hemel deed regenen, is dus een afbeelding van het hemelsche manna, Jezus Christus, nederdalende op het altaar tot spijs onzer zielen.

Wat beteekenen de lichthoornen op Mozes' voorhoofd?

Zij herinneren ons het volgende feit uit de H. Schrift. Nadat Mozes veertig dagen en veertig nachten op den berg had gevast en met God had gesproken, daalde hij neder met de twee tafelen der wet van den berg Sinai. Zijn voorhoofd straalde in heerlijkheid en glans wegens zijn samenspraak met God. Zijn gelaat schoot stralen van licht uit, die als hoornen zijn voorhoofd sierden. Wegens den ontzagwekkenden luister sloeg nu Mozes, wanneer hij later tot het volk sprak, een sluier om het voorhoofd. ²⁾

Rechts van deze middengroep staat de profeet Ezechiël, die een spreukband in zijn hand draagt met de aanwijzing zijner voorspelling, ³⁾ „en mijne woontente zal zijn onder hen, en ik zal zijn hun God, en zij zullen zijn mijn volk.”

Ja! God woont onder stervelingen,
Het rijk der heemlen is gestiecht!

Broere, Dithyrambe.

Daarom bidt ook de priester terstond na de consecratie:

¹⁾ Joa VI : 48—52.

²⁾ Exod. XXXIV : 29—35.

³⁾ Ezech. XXXVII : 27.

unde et memores „daarom, o Heer! offeren wij, en uw heilig volk.”

Naast den profeet Ezechiël ziet gij de tweede afbeelding uit het Oude Verbond. Onder een verdorden, bladerloozen boom ligt een man, afgemat en uitgeput; hij strekt zijn hand uit naar een stuk brood, hetwelk door een engel hem wordt toegereikt, om daarmede zijne uitgeputte krachten te herstellen. Deze voorstelling herinnert u de volgende gebeurtenis uit het Oude Verbond. ¹⁾ De profeet Elias moest vluchten voor de woede der heidensche koningin Jezabel en voor de wraakzucht van koning Achab, omdat hij diens goddelooze regeeringsdaden had berispt en gestraft, zoodat er gedurende drie jaren en zeven maanden geen regen nederdaalde op de verdroogde aarde. De profeet was eene dagreize ver de woestijn in gevlucht; vermoeid van dien tocht en afgemat door gebrek aan voeding en water in de woestenij, zonk hij des avonds onder een boom neder en verzuchtte tot God of het toch des Heeren wil mocht zijn dat hij hier zou sterven in de eenzame wildernis. Hierop viel hij in een diepen slaap. Doch een engel Gods daalde neder, stiet hem aan zoodat hij ontwaakte; en hij zag brood en een beker water bij zich staan. De profeet at en dronk, doch wederom zonk de vermoeide vluchteling in een diepen slaap. Nu keerde de engel Gods nogmaals terug, raakte wederom hem aan, en zeide: „sta op en eet want U wacht nog een verre reis.” Nu stond de profeet op, at en dronk, en versterkt door de kracht der spijsze trok hij voort, veertig dagen en veertig nachten, tot den berg Gods Horeb.

De aanwijzing van het H. Sacrament is in deze gebeurtenis duidelijk. Wij allen gaan evenals de profeet door

¹⁾ III Reg. XIX : 1—9.

de woestijn dezes levens heen, en hebben kracht noodig, om ook het einddoel des levens, den berg Gods, het hemelsche Sion te bereiken. Nu is op onzen tocht door het leven ook ons het lichaam en bloed des Heeren, als spijs en drank gegeven, opdat wij onze krachten der ziel daarmede zouden herstellen en versterken voor den verre tocht naar den berg der eeuwige vreugde, naar het hemelsche Jeruzalem.

Dit dus is de beteekenis der afbeelding: de profeet Elias, vermoeid van de vlucht, ligt onder een boom, die verdord is wegens de langdurige droogte. Een engel omzweeft hem met de wondervolle spijs in de linkerhand, terwijl zijn uitgestrekte rechterhand aan den profeet den langen weg toont naar den berg Horeb.

Wanneer gij nu uwe oogen naar de linkerzijde der middengroep heenwendt ziet gij den profeet Jeremias; op zijn gelaat teekent zich de droefheid over de rampen van Jeruzalem. De spreukband in zijne handen wijst op den Redder in alle rampen „waarlijk in den Heer onzen God is het heil van Israël.” ¹⁾

Ter linkerzijde van den profeet Jeremias aanschouwt gij de derde voorstelling uit het oude Verbond, het offer van Melchisedech. De gebeurtenis, hier voorgesteld, is de volgende: ²⁾ eens hadden vijf roofzuchtige koningen zich verbonden en waren uitgetrokken tegen vier naburige vorsten, waaronder de koningen van Sodoma en Gomorrha. De roofzuchtige vorsten versloegen de koningen van Sodoma en Gomorrha en hunne twee bondgenooten; zij roofden en plunderden de geheele landstreek, en voerden Lot, Abraham's broeder, met al zijne goederen weg. Toen

¹⁾ Jer. III : 23.

²⁾ Gen. XIV.

Abraham dit hoorde, verzamelde hij zijne strijdbare mannen om zich, overviel in den nacht de roofzuchtige vorsten en bracht Lot met vrouwen en kinderen en alle bezittingen in veiligheid terug. Op zijn terugtocht kwam Melchisedech, koning van Salem, Abraham tegemoet; deze was priester van den allerhoogsten God. Hij droeg nu aan God eene offerande op van brood en wijn, uit dankbaarheid voor de behaalde overwinning, en zegende Abraham.

Wanneer gij met aandacht de voorstelling op het altaar beschouwt, ziet gij den hooge priester Melchisedech staande achter een uit steenen opgetrokken altaar, waarop het brood ligt, en een kelk staat, met wijn gevuld. Vol geestverrukking heeft de koning en priester Melchisedech zijne starende oogen ten hemel gericht, als riep hij den zegen Gods neder op zijne offergaven. In zijn rechterhand houdt hij den kelk met wijn, zijn linkerhand zweeft zegnend over Abraham.

Voor het altaar ligt Abraham geknield, het hoofd deemoedig buigende over het zegevierende zwaard, waarop hij met beide handen rust.

De hooge priester en koning Melchisedech is eene voorafbeelding van Christus als Hooge priester van het Nieuwe Verbond. Zoo immers was Christus voor eeuwen reeds voorspeld. „Gij zijt priester in eeuwigheid volgens de orde van Melchisedech. ¹⁾ God zelf wilde dus dat het priesterschap van Melchisedech eene voorafbeelding moest zijn van Christus' priesterschap. Melchisedech offerde brood en wijn, doch dit was slechts voorafbeelding, want Christus, de Hooge priester des Nieuwen Verbonds, veranderde bij de instelling van Zijn offer brood en wijn in Zijn eigen Vleesch en Bloed. Daarenboven, gelijk Melchisedech, „den

¹⁾ Ps. CIX : 4.

Zoon Gods gelijkende gemaakt" ¹⁾ in de H. Schrift geen uiteinde of opvolger in zijn priesterschap heeft, zoo heeft in werkelijkheid het priesterschap van Christus geen einde; Christus offert nog tot het einde der eeuwen Zich Zelfen door de handen des priesters op aan den hemelschen Vader en blijft dus priester in eeuwigheid volgens de orde van Melchisedech.

Nog vertoonen zich aan het uiteinde der tombe de gestalten der profeten Isaias en Daniël. Isaias aan het uiteinde der linkerzijde draagt de voorspellende woorden op den spreukband in zijne handen ²⁾: „in waarheid, Gij zijt een verborgen God, Gij, God van Israël, Verlosser." In het H. Tabernakel leeft God, maar verborgen voor onze oogen; verborgen heeft Hij niet alleen Zijne Godheid, maar ook Zijne menschheid; verborgen voor ons ook zijn de werkingen van dit liefdegeheim in de leiding van de geheele wereld en van iedere ziel.

Ter rechterzijde staat op het uiteinde der tombe de profeet Daniël met de zinvolle tijdsbepaling ³⁾ „en van den tijd, wanneer weggenomen zal zijn de voortdurende offerande en gesteld zal zijn de gruwel der verwoesting, zijn er duizend twee honderd en negentig dagen."

Wat wij tot nu schreven, zal voorzeker voldoende zijn tot verklaring der voorstellingen op den onderbouw of tombe des Altaars. Wij willen nu overgaan tot de verklaring der voorstellingen, welke zijn aangebracht op den bovenbouw des Altaars; en wij zullen het Altaar eerst beschouwen, wanneer de vleugeldeuren zijn gesloten, om

¹⁾ Hebr. VII : 3.

²⁾ Isa. XLV : 15.

³⁾ Daniël XII : 11.

daarna de pracht te kunnen bewonderen, welke de geopende deuren ons vertoonen.

Wanneer gij aandachtig toeziet, bemerkt gij juist boven de altaartafel een smallen band langs de volle breedte des Altaars, waarop met gulden letters de woorden staan geschreven: „altare privilegiatum quotidianum perpetuum.” Wat is hiervan de zin? Deze woorden beteekenen dat aan dit altaar door den Paus van Rome het voorrecht is verbonden van een vollen aflaat, iederen dag, voor elke heilige Mis aan dit altaar opgedragen; deze aflaat geldt voor ééne ziel in het Vagevuur. Deze gunst duurt altijd. De priester moet echter, zoo de kerkelijke voorschriften het toelaten, de aangewezen mis der overledenen lezen, en zwarte misgewaden gebruiken.

Boven dezen band ziet gij op de deuren van het H. Tabernakel twee jongelingen afgebeeld; de eene draagt een lam in zijne armen; de ander een bundel hout op zijne schouders. Het is eene voorstelling van een offer uit het Oude Verbond. In het Oude Verbond bestonden er verschillende verordeningen over de offers. Zoo moest de Hoogepriester dagelijks des morgens een lam als slachtoffer opdragen. Hier ziet gij een jongeling, die het offerlam aanbrengt, terwijl de andere het hout draagt, welks vlammen spoedig het offerlam zullen verteren. Die offers wezen op het ééne offer, het ééne ware offer, „onbevleete Lam Christus,” ¹⁾ die het offer is onzer heilige Altaren.

De H. Fulgentius zegt daarom „in die vleeschelijke „offers van het O. Verbond was eene aanduiding van „Christus' Vleesch, dat Hij, die zonder zonden is, voor „onze zonden zou opdragen, en eene aanduiding van Zijn

¹⁾ Pet. I : 19.

„Bloed, dat Hij tot vergiffenis onzer zonden zou vergieten.
 „In dit offer echter leeft de dankbetuiging en gedachtenis
 „aan Christus' Vleesch, dat Hij voor ons heeft opgeofferd
 „en aan Zijn Bloed, dat dezelfde God voor ons heeft ver-
 „goten.... In die offers werd dus zinnebeeldig aange-
 „duid, wat ons gegeven zou worden; maar in dit offer
 „wordt ons glansrijk getoond, wat ons reeds gegeven is.
 „In die offers werd aangekondigd de Zoon Gods, die voor
 „de zondaren gedood zou worden; in dit offer wordt Hij
 „aangekondigd, die voor de zondaren gedood is.” ¹⁾

Door dit ééne offer werden alle offers des Ouden Verbonds afgeschaft; nu de werkelijkheid was gekomen, verdween de voorafbeelding. Want ziende op dit offer des Altaars, dat van de opkomst tot den ondergang der zoon Gods naam zou verheerlijken, had God zelf door den mond van den profeet Malachias voorspeld: „Ik heb geen welgevallen in u (offeraars van het O. V.) zegt de Heer der heerscharen en eene offergave zal Ik niet aanvaarden uit uwe hand.” ²⁾ Daarenboven de offers des Ouden Verbonds bezaten slechts heiligmakende kracht door het geloof en vertrouwen in den Christus, die komen zou om als offerlam voor alle zonden der geheele wereld te voldoen. Zoo is dus die afbeelding der twee jongelingen met het lam en den bundel hout een heenwijzing op het offer des Nieuwen Verbonds, dat alle offers van het Oude Verbond deed verdwijnen.

De geheele idee, welke den kunstenaar blijkbaar vervulde bij de vervaardiging des Altaars was, de aanbidding voor te stellen van het goddelijke Lam „dat geslacht is

¹⁾ De Fide ad Petrum C. XIX.

Mal. I : 10.

van het begin der wereld." ¹⁾ Evenals in den hemel omringen hier de Engelen, Apostelen en Heiligen den troon van het Lam, dat gij in den expositie-troon met de vaan der overwinning ziet afgebeeld; de voorafbeeldingen uit het O. Verbond zijn hier voorgesteld, omdat in hen de aanduiding van het ware offerlam, Christus, leefde, en in hun geslachte offers van alle eeuwigheid de dood van het Lam werd aangekondigd. Waarom echter wordt bij de H. Communie en het H. Misoffer gewoonlijk van Christus gesproken als van het Lam?

1. Omdat in Christus alle offers van het O. Verbond als voorafbeeldingen in vervulling gaan; vooral is in Christus de voorafbeelding van het Paaschlam der Israëlieten werkelijkheid geworden. De Israëlieten moesten bij hun uittocht uit Egypte een lam slachten om door zijn bloed gevrijwaard te zijn tegen den slaanden engel des Heeren. ²⁾ Het Paaschlam bleef bij het volk van Israël eene voorafbeelding van Christus. Maar Christus is voor ons het werkelijke Paaschlam, en gelijk het Paaschlam der Joden hunne hoop op den Christus, die komen zou, levendig hield, zoo wordt ook in ons door de werkelijke maar verborgen tegenwoordigheid van het Lam onzer Altaren de hoop levendig gehouden Christus werkelijk, maar niet verborgen, van aanschijn tot aanschijn te zullen aanschouwen.

2. Ook als Lam werd Christus door de profeten voorspeld. „Zend, Heer! het Lam, den beheerscher der aarde," roept de profeet Isaias. ³⁾ En door den mond van

¹⁾ Apoc. XIII : 8.

²⁾ Exod XII : 3.

³⁾ Is. XVI : 1.

Jeremias zegt Christus van zichzelf: „Ik ben als een zachtzinnig lam.” ¹⁾

3. Als Lam werd Christus het eerst door Joannes den Dooper aan de wereld getoond „ziet het Lam Gods, ziet die wegneemt de zonden der wereld.” ²⁾

4. Als Lam werd Christus, vooral door de Apostelen aan de menschen gepredikt, zoo dikwijls zij spraken over zijn offerdood aan het kruis, of zijne offerspijze in het H. Sacrament. De H. Petrus zegt: „Gij zijt vrijgekocht door het kostbare bloed als van het onbevleete Lam, Christus ³⁾ en de H. Paulus getuigt „ook ons Paaschlam is geslacht, Christus.” ⁴⁾ De H. Joannes in zijn Boek der Openbaring spreekt voortdurend van Christus als Lam.

5. Het Lam is het treffende zinnebeeld van de weerloosheid en het geduld, waarmede Christus zich vrijwillig overleverde aan den dood. Zachtzinnig als een lam heeft Christus zich begeven in den dood. „Als een schaap wordt Hij ter slachting geleid, en als een lam voor zijnen scheerder blijft Hij stom, en doet Hij zijnen mond niet open.” ⁵⁾

Op de onderste vleugeldeuren ziet gij vier engelenfiguren. Zij toch mochten hier niet ontbreken om hun Koning te huldigen volgens den wil des Vaders „dat Hem aanbidden alle engelen Gods,” ⁶⁾ nu hier het brood der engelen de spijs der menschen wordt: panis angelicus fit panis hominum. Wanneer toch het H. Offer wordt opgedragen „dan,” zegt de H. Chrysostomus, „staan de engelen den priester bij, de geheele rij der hemelsche Machten jubelt en de geheele

¹⁾ Jer. XI : 19.

²⁾ Joa. I : 29.

³⁾ I Petr. I : 19.

⁴⁾ I Cor. V : 7.

⁵⁾ Isa. LIII : 7; Marc. XIV : 61; Matth. XXVII : 12; Luc. XXIII : 9.

⁶⁾ Hebr. I : 6.

omgeving des Altaars is vervuld met engelen ter eere van hem die daar nederligt." ¹⁾

Ja! God woont onder stervelingen!
 Het rijk der heemlen is gesticht!
 God is met ons! en wij omringen
 Met d' Engelenrei den troon van 't Licht.
 Gij, geesten! Op uw vleugelslagen,
 Als vlammen waaiend, voortgedragen,
 Gij zijt dien troon niet nader bij!
 De tranen, die onze oogen weenen
 Gaan ruischend door uw loffied henen,
 En wat aanschouwing U verblij',
 Ook ons is zijne macht verschenen,
 Ook ons in 't hart roept onder 't stenen
 Zijn eeuwge liefde: „Kom tot mij!”

Broere Dithyrambe.

Door het aanbiddend loffied der engelen ruischt het fluisterend smeeken der menschenziel; de geesten des hemels volgen hun Koning, die bij de kinderen Zijner liefde op aarde zijne woontente heeft, om hun zijne weldaden te schenken. Die weldaden, welke God ons in zijn sterfelijk leven gaf, maar waarvan hier de herinnering en werking voortleeft, worden aangeduid door de woorden, welke de vier engelen op de spreukbanden dragen. Die woorden, ontleend aan een kerkelijk lied, luiden:

Se nascens dedit socium,
 Convscens in edulium,
 Se moriens in pretium,
 Se regnans dat in praemium.

Als mensch werd Hij natuurgenoot,
 Als gast en gastheer 't levend brood,
 Ons losgeld in zijn kostbren dood,
 Ons loon in 't rijk, dat Hij ontsloot. ²⁾

¹⁾ De Sacerd. Lib. VI.

²⁾ Stokvis: Hymnen.

Door Zijne menschwording toch nam Christus onze natuur aan; bij het einde Zijns levens gaf Hij zichzelf voor ons tot spijs en drank onzer zielen; daarna verliet Hij de zaal van het laatste Avondmaal, beklom het kruis en gaf Zichzelf als losprijs voor onze zonden; na dit leven is Hij ons loon in den hemel met de eeuwige gelukzaligheid, waarvan wij hier in de H. Communie een voorsmaak en onderpand ontvangen: *pignus futurae gloriae*. Doch let wel hoe die woorden betrekking hebben op het aanbiddelijk geheim des Altaars. Hier toch in het Tabernakel woont de Christus, die onze „natuurgenoot” is geworden, zoodat wij in de ellenden en rampen en smarten onzer menschelijke natuur vol vertrouwen tot Hem kunnen gaan, om Hem de smarten der ziel te openbaren, welke Hij, die zelf in de menschelijke natuur geleden heeft, verstaat en medegevoelt. „Vandaar moest Hij in alles den broederen gelijk worden, opdat Hij barmhartig, en getrouw Hoogepriester werd tot God . . . , want in hetgeen Hij zelf heeft geleden, en is bekoord geworden, kan Hij ook hun die bekoord worden te hulp komen.” ¹⁾ „Want wij hebben niet eenen Hoogepriester, niet kunnende medelijdend zijn met onze zwakheden, maar beproefd geworden in alles naar gelijkheid zonder zonde. Laat ons dan toetreden met vrijmoedigheid tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid verkrijgen, en genade vinden tot tijdige hulp.” ²⁾

Doch Hij, die onze „natuurgenoot” werd, gaf ook tot sterking onzer bezwijkende krachten zich aan ons tot spijs en drank. Hij werd ons „het levend Brood,” ³⁾ *Ego sum*

¹⁾ Hebr. II : 17, 18.

²⁾ Hebr. IV : 15, 16.

³⁾ Joa VI : 51.

panis vivus" Ik ben het levende Brood. Onder de geheimvolle gedaanten van brood leeft het Leven onzer zielen; uit die gedaanten klinkt de stem, die ons tot zich roept:

Ook ons in 't hart roept onder 't stenen
Zijn eeuwige liefde: „kom tot Mij.”

Komt tot mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u verkwikken. ¹⁾ Komt en eet mijn brood, ²⁾ en mijn kelk is voortreffelijk. ³⁾ De Communie is voor ons de spijs der kracht, gegroeid aan den Levensboom in het nieuwe Paradijs, waarvan Vondel zingt:

Hier bloeit de boom des levens dag aan dag, ⁴⁾
de boom, die ons uitnoodigt onder zijne verkwikkende schaduw te rusten en te eten van zijne zoete vrucht ⁵⁾ tot genezing van onze zwakheden. ⁶⁾

Een andere engel herinnert ons deze gave van Christus:

Se moriens in pretium.
Ons losgeld in zijn kostb'ren dood.

Christus gaf Zich in Zijn dood als losprijs voor onze zonden, want wij zijn vrijgekocht „door het kostbare bloed als van het onbevleete en niet bezoedelde Lam Christus. ⁷⁾ Doch dat goddelijk Lam, dat de zonden der wereld wegneemt en voor onze zonden voldoening gaf op het kruis, voltooit op het altaar in iedere ziel het werk der verlossing; door dat voortdurende offer past Hij de verdiensten

¹⁾ Math. XI: 28.

²⁾ Prov. IX: 5.

³⁾ Ps. XXII: 6.

⁴⁾ Altaargeh. Sub. fine.

⁵⁾ Cant. II: 3.

⁶⁾ Ps. CII: 3.

⁷⁾ Petr. I: 8.

van het kruisoffer op ons toe, offert Hij voortdurend Zijn Vleesch en Bloed als losprijs voor ons aan Zijn hemelschen Vader. Door het Misoffer ontvangen wij kracht en licht om de zonden te vermijden, worden wij opgewekt tot berouw. Door de H. Communie worden wij behoed tegen zware zonden; in het berouwvolle hart daalt de barmhartigheid en vergiffenis der kleine, dagelijksche zonden. De gloed der liefde Gods neemt elke smet weg uit ons hart, en evenals de lippen van den profeet Isaias door een Serafijn gezuiverd werden van alle ongerechtigheid met een gloeienden steen van het hemelsche reukaltaar ¹⁾ zoo wordt door den gloed van Jezus' liefde, die van het altaar door den priester tot ons komt, ook de ziel gezuiverd van iedere smet, „want de Heer uw God is een verteerend vuur.” ²⁾)

Terecht dus zingt de H. Kerk dat Christus de losprijs is geworden der zonde door zijn dood; maar ook mag Zij het offer der altaren verheffen als een herinnering aan dien offerdood „o memoriale mortis Domini”, omdat dagelijks de verdiensten van dat offer op ons worden toegepast.

Het einde der hemelsche hymne wordt door een anderen engel gezongen.

Se regnans dat in praemium,

Want Christus is,

Ons loon in 't rijk, dat Hij ontsloot.

Maar dezelfde God, in den hemel ons loon na volbrachten arbeid en na glorievollen strijd, geeft ons hier reeds een voorsmaak en waarborg tevens van Zijn eeuwig bezit in den hemel. Gods woord toch is waarachtig „die mijn

¹⁾ Is. VI : 5—7.

Deut. IV : 24.

Vleesch eet, en mijn Bloed drinkt, heeft het eeuwige leven. ¹⁾ Een geloovig Christenhart, waarin de liefde tot Jezus woont, kan van Christus' liefde niet anders verwachten. Want heeft Christus dan zelf niet gewild dat de heilige geheimen des altaars zouden gevierd worden tot Zijne gedachtenis, „doet dit tot Mijne gedachtenis” ²⁾? Heeft Hij dan niet gewild dat wij, bij die heilige geheimen der Mis en der Communie, ons Zijne liefde zouden voorstellen, niet door het aanschouwen van een levenloos herinnerings-teeken, maar door Hem zelf te aanschouwen in het geloof en Hem zelf te ontvangen in werkelijkheid onder de geheimvolle gedaanten? Heeft Christus zelf niet uitdrukkelijk verklaard dat door die geheimen zijn dood verkondigd werd, maar duidelijk daarbij gevoegd dat dit zou geschieden tot wij Hem wederzien, tot Hij wederkomt ³⁾? Welnu, op die herinnering, welke Christus aan ons vroeg, moet het terugzien volgen, want grievend ware het die herinnering te vragen zonder de hoop op wederzien. — Vervolgens, de liefde Gods openbaart zich in voortdurend grootere en toenemende teekenen en bewijzen van liefde; kunnen wij, die Jezus hier reeds aanschouwen onder de wolk der gedaanten, dan niet verwachten Hem te zien in het volle licht; en moet voor ons, die Hem op enkele oogenblikken des levens in de H. Communie mogen bezitten, niet het eeuwige bezit volgen om ons in eeuwigheid te verheugen en te verzadigen in het bezit Zijner liefde? — Daarenboven sluit het in de orde van Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid, dat wij, die de liefdegeheimen des altaars hebben gevierd, Hem eeuwig bezitten in den hemel; „want het zou niet

¹⁾ Joa. VI : 55.

²⁾ Luc. XXII : 19.

³⁾ I Cor. XI : 26.

„overeenkomen met Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid, indien Hij van de deelname aan zijn Koninkrijk „diegenen verstiet, met wie Hij zich gewaardigde zoo „gemeenzaam zich te vereenigen in de ballingschap dezer „aarde; en indien Hij met de volle aanschouwing Zijner „majesteit de eerbewijzing niet vergelden zou aan diegenen, door wie Hij waardig is ontvangen en aanbeden in de „verborgene en gesluierde gedaanten zijner sacramenten.” ¹⁾

Zoo heeft dus het engelenlied betrekking op het sacrament des altaars:

Als mensch werd Hij natuurgenoot,
 Als gast en gastheer 't levend brood,
 Ons losgeld in zijn kostbren dood,
 Ons loon in 't rijk, dat Hij ontsloot.

Op de groote vleugeldeuren zijn voorgesteld de broodvermenigvuldiging en de instelling van het H. sacrament des altaars. Het wonder der broodvermenigvuldiging, hier afgebeeld, wordt ons verhaald door den H. Joannes. ²⁾ Eene groote menigte menschen, die Christus' wonderen hadden aanschouwd, was Hem gevolgd. Christus wilde hun, die het leven der ziel zochten, ook de spijs tot voeding des lichaams geven; slechts vijf gerstebrooden en twee visschen waren geheel de voorraad; de menigte was zeer talrijk; de mannen alleen waren omtrent vijf duizend in getal. Doch door een wonder des Heeren werd aan ieder gegeven zooveel zij wilden, en nog bleven er twaalf korven met brokken over van die vijf gerstebrooden. Op de vleugeldeur aanschouwt gij Christus in zittende houding, zijn linkerhand is uitgestrekt over een mand, waarin de vijf brooden liggen, zijn rechterhand

¹⁾ Div. Algerus, de sacr. Corp. et S. Dni L. I C. III in init.

²⁾ Joa. VI.

zegt de twee visschen, welke Hem op een schaal worden voorgehouden door een jongeling voor Hem geknielt. Links, eenigszins meer op den voorgrond, ligt een krijgsman in een zwaar harnas gestoken. Hij is op den grond gezeten van vermoeienis en uitputting wegens het gebrek aan voedsel. Achter Christus nadert een grijsaard, gebogen, en leunende op zijn staf; naast hem gaat eene jeugdige vrouw die hem ondersteunt in zijn moeilijken gang en hem geleidt tot Christus, om van Hem het voedsel te ontvangen tot herstel zijner uitgeputte krachten. Over de betrekking, welke dit wonder heeft op het H. Altaarsacrament slechts dit. Op wondervolle wijze worden de zielen over geheel de wereld gevoed met hetzelfde Vleesch, hetzelfde Bloed des Heeren; allen ontvangen den Christus met ziel en lichaam, geheel en onverdeeld. Dit zij hier genoeg:

Sumit unus, sumunt mille
Quantum isti, tantum ille;
Eet er één, of eten velen
Allen mogen 't zelfde deelen; —

Christus verrichtte dit wonder in den avond; toen had Hij hen naar huis gezonden. Den volgende morgen keerden zij echter tot Christus terug. Christus kende hunne gedachten, „voorwaar, voorwaar, Ik zeg U, gij zoekt mij, niet omdat gij teekenen hebt gezien, maar omdat gij van de brooden hebt gegeten en verzadigd zijt geworden.” Doch Christus wilde hier eene betere spijs hun beloven. „Maakt geen werk van de spijs welke vergaet, maar van die welke altijd blijft tot het eeuwige leven, en welke de Zoon des menschen U zal geven.” ¹⁾ Hier geeft Christus de belofte van zijn Vleesch en Bloed.

¹⁾ Joa. VI : 26 - 27.

Op de andere vleugeldeur ziet gij Christus in het verhevene oogenblik dat Hij de belofte vervult, dat Hij zich zelf „het levende Brood” ¹⁾ aan zijne Apostelen en aan de wereld geeft. In het middel der zaal, achter de tafel is Christus gezeten; Hem omringen de Apostelen. Op de tafel staan eenige bekers; op een schotel ligt een paaschlam, dat volgens het gebruik der Joden ter gelegenheid van het paaschfeest moest gegeten worden. Het is de avond van Christus lijden, de vooravond van Zijn dood. Nadat het avondmaal volgens Joodsch gebruik geëindigd is, gaat het offer des Nieuwen Verbonds in vervulling, de voorafbeelding van het paaschlam der Joden verdwijnt, het ware Paaschlam is Christus Zelf geworden; de schaduw wijkt, de werkelijkheid komt. Christus houdt het brood in Zijne gezegende handen, de kelk, met wijn gevuld, staat voor Hem. Op dit oogenblik richt Christus, „den hemelschen Vader dankende, ²⁾ zijne oogen ten hemel, en spreekt de wonderwerkende woorden, „neemt en eet, dit is Mijn Lichaam”; „drinkt allen hieruit, want dit is Mijn Bloed des Nieuwen Verbonds.” ³⁾ De voorafbeeldingen der eeuwen waren in dit oogenblik werkelijkheid geworden; het Lam, „dat van het begin der wereld geslacht was,” doch slechts in voorafbeelding, was nu waarlijk, in wezen en in werkelijkheid het paaschlam geworden, Christus Zelf. Daarom jubelt de H. Thomas: ⁴⁾

Bij dien disch heeft onze Heere,
Zelf het Paaschlam zijner leere,
’t Oude Paschen uitgeleid;
’t Nieuwe doet het oude wijken.
Waarheid ’t schaduwbeeld bezwijken,
’t Licht verbant de donkerheid.

¹⁾ Joa. VI : 51.

²⁾ Luc. XXII : 19.

³⁾ Matth. XXVI : 26—28.

⁴⁾ Lauda Sion.

Beschouwt een oogenblik dit Avondmaal des Heeren, die uitdrukking op het gelaat van Christus en der Apostelen. Christus' gelaat teekent diepe droefheid. Hij gaat zijne Apostelen verlaten en nu geeft Hij hun zijn teeken ter herinnering tot Hij wederkomt; Hij weet echter dat onder die Apostelen, die Hij bewaarde, Judas aanwezig is en tegenover Hem zit de zoon des verderfs. Sommigen der Apostelen zijn in aanbidding geknield, anderen staren vol geestvervoering naar het geheim des geloofs in Christus' handen, het „mysterium fidei.” Eenigen, zooals de H: Joannes aan Christus' hart rustende, zijn in liefde opgetogen en beschouwen vol teederheid het liefdevolle gelaat des Heeren, die hun Zijn liefde tot het hoogste openbaart „in finem dilexit eos.” ¹⁾ Judas is tegenover Christus gezeten. Zijne houding aan dit liefdemaal des Heeren, waar hij ook het Lichaam en Bloed des Heeren zal ontvangen, wekt weerzin, huivering, afschuw; want die onverschilligheid, waarmede hij aanligt, die koude gevoelloosheid op het verwongene gelaat, dat half verborgen achter de rechterhand nauwelijks tot Christus, zijn slachtoffer, durft opzien, die angst, waarmede zijn linkerhand den geldbuidel vasthoudt, toonen U genoegzaam dat de duivel bezit heeft genomen van zijne ziel, ²⁾ dat het leven des duivels in hem leeft. ³⁾

Tot nu beschouwden wij het hoofdaltaar, terwijl de vleugeldeuren waren gesloten; wij gaan nu zien wat de geopende deuren ons toonen. De beneden-deuren dragen eene voorstelling uit het boek der openbaring van den H. Joannes. ⁴⁾ Vier-en-twintig grijsaards brengen hunne

¹⁾ Joa XIII : 1.

²⁾ Joa XIII : 2.

³⁾ Joa VI : 71.

⁴⁾ Apoc. IV : 4—11.

gouden kronen voor den troon van het goddelijk Lam, hier in het Tabernakel; geestdrift bezielt hen, hunne oogen staren naar het Tabernakel, als aanschouwden zij den verborgen God.

In de geopende bovendeuren staan de krachtige gestalten der Apostelen. Over hunne beteekenis hier bij het Allerheiligste, den troon van Christus, slechts dit: — zij verschijnen hier als de getuigen van dit aanbiddelijk geheim. Zij alleen hadden in den lijdensnacht het liefdegeheim des Heeren aanschouwd, Zijne daad gezien, Zijne woorden gehoord, zij konden dus getuigen wat zij met eigen oogen gezien hadden bij de instelling van dit Sacrament. Doch zij moeten nog iets anders getuigen. Hun had Christus dien avond het eerst de priesterlijke macht gegeven, en de voortzetting van priesterschap en offer bevolen toen Hij hun zeide „doet dit tot Mijne gedachtenis.” ¹⁾ De Apostelen dus, de door Christus geroepene getuigen ²⁾ konden alleen dit sacrament naar woord en daad en wijze van Christus verklaren. Zij konden de instelling van het koninklijk priesterschap door Christus getuigen. Zij verkondigden dus wat zij hadden gezien en gehoord. In hunne handen dragen zij de werktuigen hunner marteling; want hunne leer werd door hen bezegeld met hun bloed. Komt dus niet aan de Apostelen, als hoogste getuigen en eerst geroepenen tot het priesterschap, de eereplaats toe om den troon van Christus?

Hunne volgorde is deze: ter linkerzijde van het altaar: de H.H. Petrus, Simon, Joannes, Mattheus, Thomas, Thaddaeus; ter rechterzijde de H.H. Paulus, Jacobus de Mindere, Jacobus de Meerdere, Andreas, Philippus, Bartholo-

¹⁾ Luc. XXII : 19.

²⁾ Act. I : 8.

meus. Wij zullen hier niet breedvoerig hunne levensgeschiedenis verhalen, alleen verklaren wij de beteekenis der marteltuigen in hun hand.

De H. Petrus, op wiens gelaat de droefheid en het berouw over de verloochening van Christus zichtbaar zich vertoonen, draagt als teeken zijner macht de twee sleutels; aan Petrus immers, als Hoofd der Kerk, gaf Christus de tweevoudige macht van binden en ontbinden op aarde en en in den hemel. De H. Petrus is met den H. Joannes, de eenige die zijn marteltuig niet draagt. Zijn feest wordt gevierd 29 Junij.

De H. Simon houdt eene zaag in zijn hand; volgens oude berichten is hij door midden gezaagd. Zijn feest wordt gevierd 28 October.

De H. Joannes, „de leerling dien Jezus liefhad,” wien Christus Zijne moeder bij het kruis toevertrouwde, zegent met zijne rechterhand den kelk, dien hij opheft in zijn linkerhand. Dit herinnert ons wellicht de vrome legende, volgens welke den H. Joannes een beker, waarin gif was gemengd, toegereikt werd, welke evenwel door een wonder Gods onschadelijk gemaakt werd. Schooner is echter de veronderstelling, dat hier de lijdenskelk wordt bedoeld. De H. Schrift verhaalt ons, dat Salome, de moeder van Joannes en Jacobus, op zekeren dag bij Christus kwam en vroeg of hare twee zonen in Christus' rijk, de een aan zijn rechterhand, de ander aan zijn linkerhand mochten aanzitten. Christus zeide: „gij weet niet, wat zij vraagt. Kunt zij den kelk drinken, dien ik drinken zal?” Vurig en geestdriftig antwoordden de twee zonen: „Wij kunnen.” Hunne getuigenis aannemend richt Christus nu hunne gedachten van de glorie naar het lijden en zegt hun:

„den kelk, welken Ik drink, zult gij wel drinken. ¹⁾ De H. Joannes heeft den kelk des lijdens gedronken. Hij werd met Petrus te Rome in den kerker geworpen, later gegeeseld. Op hoogen leeftijd werd hij te Ephese, zijn bisschopstad, gevangen genomen, naar Rome gevoerd, en op bevel van den wreeden Domitianus in een ketel met kokende olie geworpen; doch door een wonder van God liet die marteling hem ongedeerd; nu werd hij op bevel des keizers naar het eiland Patmos verbannen. De H. Kerk viert zijn feest 27 December.

De H. Mattheus, vroeger behoorende tot de tollenaars die veracht werden en geschuwd door hunne medeburgers, werd later Apostel en schreef het eerste Evangelie. Hij verkondigde Christus' leer in Aethyopië, Indië en Parthië. Omdat hij Iphigenia, door koning Hirtacus tot gemalin begeerd, versterkte en aanmoedigde in haar voornemen van eeuwige zuiverheid, werd hij op bevel des konings gedood; de soldaten, tot volvoering van dit misdrijf uitgezonden, hebben den H. Mattheus gedood aan het altaar, juist toen hij het misoffer eindigde. De bijl in zijn hand zegt genoegzaam op welke wijze hij gedood werd. Zijn feestdag is 21 September.

De H. Thomas is genoegzaam bekend om zijne hardnekkigheid, waarmede hij weigerde de verschijning van Christus aan de Apostelen aan te nemen. Toch beminde hij Christus met eene varige liefde, welke tot het offer des bloeds bereid was. Want toen Christus naar Judea ging om zijn vriend Lazarus op te wekken, sprak Thomas het moedige woord: „laat ook ons gaan, om met Hem te sterven.” Volgens de overlevering stierf hij den martel-

¹⁾ Matth. XX : 20—23.

dood in Indië; hij werd met eene lans doorstoken. Zijn feestdag wordt gevierd 21 December.

De H. Thaddaeus houdt zijn hand op eene ruwe knods, waarmede hij werd gedood.

Aan de andere zijde des Tabernakels staat op de eerste plaats de H. Paulus, „die als de geweldigste strijder ook nu nog in het midden van het strijdperk vast staat, die alle verstand gevangen voert onder de gehoorzaamheid van Christus, en alle hoogte nederwerpt welke zich verheft tegen de kennis Gods.” ¹⁾ Over zijne bekeering zal later worden gesproken; doch hier rijst eene dubbele vraag: vooreerst, waarom hier onder de Apostelen de H. Paulus staat afgebeeld zooals gewoonlijk geschiedt, en niet de H. Mathias, ofschoon deze vóór den H. Paulus Apostel werd; vervolgens, waarom de H. Paulus als getuige van het H. Sacrament des Altaars hier kan optreden, ofschoon hij niet bij de instelling in de zaal van het laatste Avondmaal tegenwoordig is geweest.

Op de eerste vraag antwoorden wij: de H. Mathias werd niet onmiddellijk door God geroepen, maar verkreeg het Apostolaat bij opvolging en door de beslissing van het lot; de H. Paulus werd onmiddellijk door God geroepen om zijn Apostel te zijn. Zooals in de H. Schrift verhaald wordt, ²⁾ waren, na den rampzaligen dood van Judas, de Apostelen vergaderd en verklaarde de H. Petrus, het hoofd der Apostelen, dat er een opvolger in de plaats van Judas moest gekozen worden. Twee werden als opvolgers voorgesteld, Josef, die Barsabas heette, en Mathias. Toen nu de Apostelen hadden gebeden viel het lot op Mathias. De H. Paulus werd onmiddellijk door Christus

¹⁾ Chrys. de Sacerd. L. IV.

²⁾ Act. Ap. I : 15—26.

geroepen; hij was geen opvolger, geen leerling ook van de andere Apostelen, hij is de gelijke der andere Apostelen. In zijn brief aan de Galaten getuigt en belijdt hij dit met duidelijke woorden: „Paulus, Apostel, niet van menschen, noch door eenen mensch, maar door Jezus Christus.” ¹⁾ Hij had evenals zijne roeping ook het Evangelie, onafhankelijk van de Apostelen, van Christus zelf door openbaring ontvangen, onmiddellijk van Christus. „Want ik maak U bekend, broeders! het Evangelie . . . want ook ik heb het niet van eenen mensch ontvangen noch geleerd, maar door openbaring van Jezus Christus.” ²⁾

Het antwoord op de tweede vraag, waarom de H. Paulus als getuige voor het H. Sacrament kan optreden, is in het kort het volgende: het Apostolaat van den H. Paulus was onmiddellijk van God gekomen; maar om zijn Apostolaat volkomen te maken, gelijk aan dat der andere Apostelen, had Christus hem, onafhankelijk van de getuigenis en onderrichting der andere Apostelen, het Evangelie en de geloofswaarheden geopenbaard. De leer van het H. Sacrament behoort tot de groote leerstukken van Christus' godsdienst; bij de instelling van dit Sacrament was de H. Paulus niet tegenwoordig geweest. Daarom had Christus ook die leer, die groote waarheid over Zijn persoonlijk voortbestaan met Vleesch en Bloed in Zijne Kerk, aan den H. Paulus medegedeeld, geopenbaard. Om allen twijfel te voorkomen verklaart hij zelf die leer van Christus te hebben ontvangen. Hij schrijft aan de Corinthiërs: „want ik heb van den Heer ontvangen, hetgeen ik u ook heb overgeleverd, dat de Heer Jezus in den nacht, waarin Hij verraden werd, het brood nam en dankende het brak en

¹⁾ Gal. I : 1.

²⁾ Gal. I : 11, 12.

zeide: „neemt en eet, dit is mijn lichaam, doet dit tot mijne gedachtenis.” Desgelijks ook den kelk, nadat Hij het Avondmaal had gehouden, zeggende: „deze kelk is het Nieuwe Verbond in mijn bloed.” ¹⁾ De H. Paulus verschijnt dus hier met volle recht onder de andere Apostelen als getuige, omdat Christus zelf hem geopenbaard had, wat de andere Apostelen hadden aanschouwd en gehoord in de zaal van het laatste Avondmaal; hij getuigt de wijze, de woorden, geheel de instelling van het Sacrament, en de wil des Heeren, dat dit offer voortgezet moest worden in het priesterschap. Dit zij hier voldoende.

Zijn leven is een der rijkste voorbeelden van de edelste deugden, welke het Christendom ter navolging voorstelt. Door de handoplegging van Ananias en de genade Gods welke de natuur niet vernietigt maar veredelt, verliest de haat van Saulus het hartstochtelijke, het booze; maar de kracht, de gloed daarvan blijft voortleven in Paulus. Streng, zonder medelijden kastijdt hij de zonde, en slaat den Corinthiër, wegens zijn misdrijf tegen de zedelijkheid, met den kerkelijken ban ²⁾, maar den zondaar wijst hij op Gods oneindige barmhartigheid, en toont deze in zich zelven „den grootsten zondaar, aan wien God al zijne lankmoedigheid betoonde tot voorbeeld van hen, die zouden gelooven. ³⁾ Zijne diepe nederigheid brengt hem tot de belijdenis, dat hij de minste is der Apostelen en niet waardig een Apostel genoemd te worden; ⁴⁾ maar tot glorie van Gods genade aarzelt hij ook niet te verklaren, dat hij meer heeft gearbeid dan zij allen ⁵⁾ en fier klinkt

¹⁾ I Cor. XI : 23-25.

²⁾ I Cor. V : 5.

³⁾ I Tim. I : 15-16.

⁴⁾ I Cor. XV : 9.

⁵⁾ I Cor. XV : 10.

zijn woord tegen hen, die zijn Apostelschap miskennen, dat hij zijn anathema uitspreekt over een ieder, wie hij ook zij, al ware hij ook een engel des hemels, die een ander Evangelie durft verkondigen als hij predikt. ¹⁾ Door heldhaftige, apostolische liefde voor zijne broeders in Israël bezield, predikt hij, zelf een zoon uit Israël, het ware geloof in den Messias aan zijn volk; en om hun het heil en den hemel te schenken, wenschte hij zelf verloren te gaan en in de eeuwige folteringen neder te dalen, indien hij daarin slechts de liefde van Jezus Christus kon behouden. ²⁾ Gedrukt door het lijden, bedroefd vooral ook door den engel van Satan, de hevige bekoringen des vleesch, ³⁾ treurt hij met de bedroefden, maar hij juicht ook mede in de vreugde zijner geloovigen; den zwakken en kleinen in het geloof geeft hij het voedsel der zwakken ⁴⁾; maar aan de krachtige, verhevene geesten die de hoogten zoeken, toont hij, die zelf de visioenen des hemels had aanschouwd, ⁵⁾ de ontzagwekkende geheimen des geloofs, helder stralende van licht als de zon, maar ook ondoordringbaar als het zonnelicht voor de menschelijke zwakheid. Hij is alles voor allen geworden, om allen voor Christus te winnen. De apostolische brieven van den H. Paulus behooren mede tot de hoogste sieraden der H. Schrift, en tot de krachtigste getuigenissen voor de waarheid des geloofs. De volheid, de overvloed zijner leeringen wordt in vast aaneengesloten volzinnen saamgedrongen; zijn woord leeft, het spreekt. De drang der overtuiging

¹⁾ Gal. I : 8.

²⁾ Rom. IX : 3.

³⁾ II Cor. XII : 7.

⁴⁾ I Cor. III : 2.

⁵⁾ II Cor. XII : 1—4.

voert hem met eene bewijsvoering, even zaakrijk als beknopt, onweerstaanbaar, ook maar dikwijls alleen aangegeven, rechtstreeks naar zijn doel. Hij heeft het woord voor alle aandoeningen des harten; gevoelig, teeder zelfs is zijne afscheidsrede tot de verzamelde bisschoppen te Miletus gesproken ¹⁾; een bekoorlijke eenvoud kenmerkt den brief aan Philemon, waarin hij spreekt ten gunste van een armen slaaf, ²⁾ die zijn meester was ontvlucht; de verhevenheid zijner rede voor koning Agrippa brengt Festus in bewondering ³⁾ en zoo overweldigend sleept zijn woord de scharen mede dat de heidensche Lycioniërs meenden dat Paulus de god der welsprekendheid Mercurius was. ⁴⁾

De H. Paulus draagt het zwaard; want voor het geloof in den Christus, Dien hij vroeger vervolgde, heeft hij zijn bloed vergoten. Hij werd tegelijk met den H. Petrus, het hoofd der Apostelen, te Rome gemarteld, onder keizer Nero, den 29 Juni van het jaar 67. De H. Petrus stierf aan het kruis; omdat hij echter, wegens zijne drievoudige verloochening van Christus in den lijdensnacht, zich de glorie niet waardig rekende evenals Christus aan het kruis te sterven, vroeg hij tenminste de gunst om niet als Christus met het hoofd omhoog, maar met de voeten naar boven gekeerd, gekruisigd te worden. De H. Paulus mocht wegens zijn Romeinsch burgerrecht niet gekruisigd worden. Nadat hij eerst met den H. Petrus in den Mamertijschen kerker het lijden der gevangenis had doorstaan, werd hij denzelfden dag, waarop de H. Petrus werd gekruisigd,

¹⁾ Act. XX.

²⁾ Ad. Philem.

³⁾ Act. XXVI.

⁴⁾ Act. XIV : 11.

buiten Rome op den weg naar Ostia met het zwaard onthoofd.

O Roma felix, quae duorum Principum,
Es consecrata glorioso sanguine.

Gelukkig Rome, door den eedlen martelstrijd
Dier beide Prinsen Gods tot heilige stee gewijd.

Naast den H. Paulus staat de H. Jacobus, de Mindere bijgenaamd, om hem te onderscheiden van den anderen Apostel Jacobus, den broeder des H. Joannes. Hij was de zoon van Alphaeus; zijne moeder was eene zuster der H. Maagd Maria. ¹⁾ Deze H. Jacobus was de eerste bisschop van Jeruzalem. Door de woedende Pharisaeërs van de tinne des tempels neergeworpen, leefde hij nog toen hij op den grond neerviel; doch als hij stervende daar ter aarde lag en nog voor zijne vijanden bad, werd hij met een vollersboom gedood. Daarom draagt hij een vollersboom als teeken zijner marteling. In zijn brief spreekt hij onder de Apostelen het duidelijkst over het H. Sacrament des Oliesels. Zijn feestdag is 1 Mei.

De H. Jacobus de Meerdere draagt een pelgrimsstaf, waaraan eene kalebas hangt; hierdoor worden wij herinnerd aan zijne verre reizen. Na eerst in Judea te hebben gepredikt, trok hij later naar Spanje om daar het Evangelie te verkondigen. Hij was de eerste onder de Apostelen, die den marteldood onderging; want Herodes Agrippa liet hem door het zwaard ombrengen. ²⁾ Zoo ging de voorspelling in vervulling door Christus gedaan aan zijne moeder Salome, die de eereplaats in Christus' rijk vroeg voor hare twee zonen. Jacobus heeft evenals zijn broeder Joannes den lijdenskelk des Heeren gedronken.

¹⁾ Joa. XIX : 25.

²⁾ Act. Ap. XII : 2.

Zijn heilig lichaam werd later naar Compostella overgebracht, waar het door talrijke bedevaarten wordt vereerd. Zijn feest wordt gevierd 25 Juli.

De Apostel, die naast Jacobus staat, is terstond bekend door het kruis, hetwelk hij voor zich houdt; hij is Andreas, de broeder van den H. Petrus. Hij werd gemarteld en uitgestrekt op twee lange balken, die in schuinsche richting kruislings op elkander waren geslagen; dit kruis wordt daarom ook het Andreaskruis genoemd. In zijn linkerhand draagt hij een zakje, waarin zijn boek bewaard wordt. Te Patras in Griekenland werd hij gevangen genomen en tot den kruisdood veroordeeld. Toen hij het kruis zijner marteling zag, riep hij vol vreugde: „gegroot, kostbaar kruis! dat door het lichaam van mijnen God geheilgd is.... Met vreugde nader ik U en neem U in mijne armen. O heilaanbrengend kruis! dat door de ledematen des Heeren verheerlijkt zijt, hoe vurig verlangde ik naar U, hoe lang heb ik U gezocht, met welk eene brandende liefde U bemind. Eindelijk zijn mijne wenschen vervuld; neem mij op, hef mij op uit het midden der menschen, en breng mij tot mijnen Meester; Hij, die mij door U verlost heeft, zal mij door U opnemen.” Twee volle dagen leefde hij aan het kruis en hield niet op het volk te vermanen. De H. Kerk viert zijn feestdag den 30 November.

De H. Philippus heeft in zijn hand een kruis aan een langen stok. Hij werd te Hieropolis, eene stad van Phrygië, aan het kruis geslagen, en aan het kruis hangende gesteenigd. Zijn feestdag is 1 Mei.

De laatste hier in de rij der Apostelen is de vriend van den Apostel Philippus, die ook door dezen tot Christus gebracht werd, Nathanaël of de Apostel

Bartholomeus. ¹⁾ Hij houdt een mes in zijn hand. Want toen hij weigerde aan het bevel van Astyages, den broeder van koning Polymius, te voldoen en aan de afgoden te offeren, werd hem eerst levend de huid afgestroopt, daarna het hoofd afgeslagen. Zijn feest wordt gevierd 24 Augustus.

Dit is dus het korte verhaal van de glorievolle marteling der Apostelen, die verheugd waren omdat zij voor den naam van Jezus versmading mochten lijden. ²⁾ Zij hadden het groote geluk, door Christus zijne vrienden genoemd te worden ³⁾, maar zij betoonden zich Christus' liefde waardig, door Hem het heerlijkste teeken van liefde te geven en hun bloed voor hun goddelijken Vriend te vergieten. ⁴⁾ Om hun trouw in zijne beproevingen beschikte Christus hun zijn rijk ⁵⁾; maar de wil van Christus, dat zij bij Hem zullen zijn waar Hij is ⁶⁾, moet ook hier vervuld worden; Zijne vrienden deelen in zijn koninkrijk des hemels, maar ook hier omringen zij Hem op zijn glorietroon der aarde, in het H. Sacrament des altaars.

In hen is 't dat de glorie straalt
Des Vaders, Christus zegepraalt,
De liefde blinkt van God den Geest
En Sion juicht bij 't eeuwig feest. ⁷⁾

Moge, door de voorspraak der Apostelen, de vreugde van het eeuwige feest verzekerd zijn ook aan ons, die

¹⁾ Joa. I : 45, Sqq.

²⁾ Act. V : 41.

³⁾ Joa. XV : 14.

⁴⁾ Joa. XV : 13.

⁵⁾ Luc. XXII : 29.

⁶⁾ Joa. XVII : 24.

⁷⁾ Off. App. ad. Mat.

hier op aarde vergaderen aan het feestmaal, dat eene voorafbeelding is van het feest der hemelen, en waarbij wij nu reeds Christus genieten: o sacrum convivium.

Boven de hoofden der Apostelen zijn in kleine medaillons twaalf heiligenfiguren geschilderd; aan de eene zijde zes heilige mannen: de H.H. Ignatius, de gelukzalige Gerardus Majella, twee heilige martelaren, waarschijnlijk martelaren van Gorcum, Bonaventura en Thomas van Aquino; aan de andere zijde zes heilige vrouwen: de H.H. Barbara, Catharina, Agnes, Gertrudis, Theresia en Rosa.

Vóór dat wij evenwel de korte levensgeschiedenis van die heiligen mededeelen en eene nadere verklaring hunner symbolen geven, moet gij eerst de volgende opmerking aandachtig beschouwen. Het is niet zonder beteekenis, het is ook geen willekeur dat boven den altaarsteen de Apostelen staan, en boven de Apostelen die heiligen zijn voorgesteld. In de gebruiken en geheel de liturgie der katholieke kerk bestaat geen willekeur. Maar gelijk in onze katholieke kerken alles rijk is aan gedachten en vol van leven, zoo heeft ook deze plaatsing, deze orde hare diepe beteekenis. De H. Paulus zegt in zijn brief aan de Ephesiërs, waar hij den bouw van het geestelijk huis Gods aangeeft: „zoo zijt gij dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar gij zijt medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods, opgebouwd op den grondslag der Apostelen en profeten, zijnde de uiterste hoeksteen Christus Jezus zelf.” ¹⁾ Christus is de grondslag van geheel de kerk, de hoeksteen waarop alles rust; de leer der Apostelen, hun leergezag, rust wederom op Christus, en het geloof der heiligen en ons geloof rust op de leer der Apostelen. Vandaar zijn de heiligen geplaatst boven de Apostelen,

¹⁾ ad. Eph. II : 19—20.

de Apostelen boven den altaarsteen; want de altaarsteen, waarop het H. Misoffer wordt opgedragen, beteekent Jezus Christus „den levenden steen.” ¹⁾

Wij zullen nu, doch slechts in korte trekken, iets mededeelen over de heiligen, hier voorgesteld; het is niet ons doel hun leven te verhalen, slechts eenigszins willen wij aangeven waarom zij juist hier zijn voorgesteld bij het H. Sacrament; want allen hebben zij door hun leer of leven hunne groote liefde voor den verborgen God onzer altaren getoond.

De H. Ignatius, de stichter der Jesuïeten-orde, draagt het verheven boek der geestelijke oefeningen, waarop de roemrijke spreuk van hem en van zijne orde staat geschreven: „Ad Majorem Dei Gloriam tot meerdere eer van God.” Het smeekende gebed:

Amina Christi, sanctifica me,
Corpus Christi, salva me;
Ziel van Christus, heilig mij,
Lichaam van Christus, red mij;

getuigt reeds genoegzaam van zijne vurige liefde voor het H. Sacrament. Zijn feestdag is 31 Juli.

De gelukzalige Gerardus Majella, kloosterbroeder in de Congregatie des Allerheiligsten Verlossers, zoo groot in zijn eenvoud, en zoo nederig bij Gods buitengewone gunsten, beschouwt in zielsvervoering den Gekruisigden Verlosser aan het kruisbeeld, dat in zijn handen rust; een pijl doorboort zijn hart, want Gods liefde had als met een pijl zijn vurigminnend hart gewond. God liet hem iederen Vrijdag eenigermate de lijdenssmarten des Verlossers gevoelen, om hem daardoor Zijne liefde te toonen, en steeds meer aan Zich gelijkvormig te maken. Zijne teedere liefde voor

¹⁾ 1 Petr. II : 4.

Jezus Christus in het H. Tabernakel openbaarde zich reeds in het kind; ieder oogenblik snelde hij naar de kerk, en riep tot de andere kinderen: „komt, komt naar Jezus, onzen heiligen Gevangene.” In het klooster verkreeg hij spoedig verlof om bijna iederen dag zijn God in de H. Communie te ontvangen; door dat voortdurend leven in en met Christus, in die zoete uren der eenzaamheid, doorgebracht voor het H. Tabernakel, ontstond er tusschen den verborgen God des altaars en den heiligen kloosterling eene genegenheid, eene vertrouwelijkheid zoo teeder en innig, dat hij, zonder den God des altaars, niet kon leven, dat niet alleen zijne ziel maar ook zijn lichaam zou gestorven zijn, wanneer hij aan den omgang met zijn goddelijken Vriend ware onttrokken. Hij was bijna voortdurend met Christus in gesprek. Eens had hij, voorbij het H. Tabernakel gaande, gelachen; toen zijn overste hem hiervan de reden vroeg, antwoordde hij in allen eenvoud, „Hij (Jezus) heeft mij gezegd, dat ik een dwaas ben; en ik heb Hem geantwoord, dat Hij nog dwazer was dan ik, omdat Hij mij zoozeer bemind heeft.” Toch was die aanhoudende omgang met Christus, en het veelvuldig ontvangen der H. Communie, voor hem geen aanleiding tot verflauwing der liefde; want hij had het heilige voornemen gemaakt: „mijne dankzegging zal duren van het oogenblik der Communie tot den middag, en mijne voorbereiding voor den volgenden dag van twaalf uur tot 's avonds zes uur.” Ja, God heeft zijne geheimen voor de grootheid en wijsheid der aarde verborgen, maar openbaart ze aan den eenvoud der kinderen.¹⁾ Zijn feestdag is 16 October.

De twee volgende heiligen behooren tot het zegevierend koor der martelaren. De eerste houdt in de eene

¹⁾ Luc. X : 21.

hand een palmtak ; de kelk in zijn andere hand zegt U genoegzaam dat hij voor het geloof in het H. Sacrament is gestorven. De andere martelaar houdt de uiteinden vast van een touw dat om zijn hals is geslagen. De Nederlandsche heiligen de negentien martelaren van Gorcum zijn gemarteld, vooral ook om hunne gehechtheid aan het geloof van het Altaarsacrament. Toen men den H. Nicolaus Poppel, een der Goreumsche martelaren, een geladen pistool voor den mond hield, en hem vroeg of hij nu nog voor het Katholieke geloof wilde sterven, antwoordde hij heldhaftig: gaarne! en bijzonder voor dit mijn geloof, dat het Lichaam en Bloed zelf van onzen Heer Jezus Christus in het Allerheiligste Sacrament des Altaars onder de gedaanten van brood en wijn waarachtig tegenwoordig is." Op bevel van den bloeddorstigen Lumey werden de heiligen opgehangen in een turfschuur van het verwoeste klooster St. Elisabeth ten Rugge, even buiten Den Briel gelegen. Hun feestdag is 9 Juli.

De H. Bonaventura, door eigene keuze het nederige kleed van St. Franciskus dragende, werd door de keuze zijner medebroeders spoedig met de waardigheid van Hoofd der geheele Orde, en door de keuze van Paus Gregorius X met de waardigheid van kardinaal, en van bisschop van Albano bekleed. Alle eerbewijzen echter konden hem de nederigheid des harten niet ontnemen, maar boden hem steeds meer gelegenheid om de nederigheid te beoefenen volgens het voorbeeld zijns goddelijken Meesters, die was gekomen niet om gediend te worden, maar om te dienen. ¹⁾ Ook als Hoofd der Orde zocht hij voor zich het minste werk onder zijne broeders ; toen de gezanten van Paus Gregorius hem den kardinaalshoed brachten, vonden zij hem in de

¹⁾ Math. XX : 28.

keuken van het klooster te Mugello nabij Florence bezig met het vaatwerk te wasschen. Om zijne verhevene wetenschap als leeraar gevierd, maar vooral ook om zijne liefde voor het H. Sacrament een aantrekkelijk voorbeeld voor zijne tijdgenooten, is hij door zijne vele geschriften, vol innige godsvrucht, blijven voortleven in de herinnering der latere geslachten, die uit dankbare vereering hem den eere naam van „Serafijnschen Leeraar” hebben geschonken. Vele priesterlijke gebeden voor en na het H. Misoffer, waaronder het gevoelvolle en gedachtenrijke gebed „transfige, dulcissime Domine Jesu” getuigen voor zijne vereering van het H. Sacrament. In deze voorstelling houdt hij een boek; de kardinaalshoed dekt zijn hoofd. Zijn feestdag is 14 Juli.

Naast den H. Bonaventura staat zijn heilige vriend en tijdgenoot, de H. Thomas van Aquino; de vriendschap dezer aarde heeft de verheerlijking der hemelen ontvangen, de hemel heeft hunne vriendschap vereeuwigd. Uit het adellijk geslacht der graven van Aquino gesproten, opgevoed in het klooster van Monte-Cassino, had hij op zeventienjarigen leeftijd het besluit gevormd in de orde van St. Dominicus te treden. Maar zijne familie, die droomde van glorie, kon voor den adellijken jonkman in dit blanke, maar eenvoudige monniksgewaad, geen luisterrijke toekomst voorzien, en trachtte daarom de uitvoering van zijn besluit te beletten. Zijne broeders namen hem gevangen en bewaakten hem in een sterk kasteel, waaruit hij evenwel door tusschenkomst van Paus Innocentius IV werd verlost. De glorie der Aquino's zou niet, als alles, wat van deze aarde is, vergaan, maar de onsterfelijkheid ontvangen in de onvergankelijke Kerk Gods; in hem zou de Kerk de deugd, maar ook de weten-

schap kronen met den luister der eeuwigheid. Want de man, die met het nederige monniksgewaad omhangen, met de kap over zijn hoofd getrokken, daar in stille zamenspraak met God door de kloostergangen wandelde of in de eenzaamheid over een boek zat gebogen, droeg in zich eene engelachtige ziel, waarin de reinste deugden bloeiden; en die man droeg, door Gods genade, in zich een geest, zoo breed en omvattend, maar tevens zoo doordringend en fijn, dat hij de diepten en hoogten aller menschelijke wetenschap dier dagen doorgroefte, en de vruchten zijner studie in vollen overvloed kon neerleggen in de onsterfelijke geschriften, die door de waarheid en vastheid der beginselen, door de scherpe juistheid der gevolgtrekkingen, ook nu nog eene oplossing geven voor alle vragen, die het menschenleven beheerschen op ieder gebied. Een vroegtijdige dood vernietigde dit hoopvolle leven; op reis naar de kerkvergadering van Lyon, waarheen hij met zijn heiligen vriend Bonaventura was geroepen, werd hij door den dood overvallen in de abdij van Fossa Nuova. Hij bereikte den leeftijd van slechts acht en veertig jaren. Gij ziet den H. Thomas hier voorgesteld met een boek in zijn hand, op zijn borst schittert een zon. „Begaafd met een leerzamen en doordringenden geest, met een vlug en vast geheugen, onberispelijk van wandel, geheel liefde voor de waarheid, overrijk aan goddelijke en menschelijke wetenschap, werd hij vergeleken bij de zon, en koesterde de aarde met den gloed zijner deugden en vervulde haar met den glans zijner leer.” ¹⁾ De zon is om haar rijkdom van stralen het juiste beeld van den rijkdom zijner deugden, en haar glans geeft ons de gelijkenis van het licht, dat hij in ongekenden luister over

¹⁾ Leo XIII Encycliek „Aeterni Patris.”

de wetenschap deed opgaan. Maar de Heilige, die de waarheid zocht en verheerlijkte, vond Haar, levende in het H. Tabernakel; daar vond zijne smachtende ziel de verkwikking der rust. Op last van Paus Urbanus IV vervaardigde hij de kerkelijke getijden voor het plechtige feest van het Allerheiligste Sacrament, dat door dezen Paus in 1264 werd ingesteld voor de geheele wereld. Toen schreef hij die zinrijke gebeden, ter verheerlijking van den verborgen God „het Afschijnsel van de Heerlijkheid des Vaders,” ¹⁾ hier schuil gaande onder de gedaante van brood; toen zong zijne engelachtige ziel voor het H. Tabernakel die jubelliederen, waarin hij alle teederheid zijner liefde uitstortte ter aanbidding van „het Brood der engelen, dat de Spijze der menschen geworden is.” Zijn eerbied voor het Sacrament bewoog allen die zijn sterfbed omringden. De abt, die de H. Teerspijze droeg, naderde zijn sterfbed; maar, uitgeput van krachten, wierp de Heilige zich toch ter aarde voor zijnen God. Vóór dat hij de H. Teerspijze mocht ontvangen vroeg hem de abt, volgens een oud gebruik, over zijn geloof in het H. Sacrament; en schreiend antwoordde de stervende, die daar geknield lag „ik geloof waarachtig en geheel zeker, dat dit de waarachtige God en Mensch is, de Zoon van God den Vader en der maagdelijke Moeder, dit geloof ik met mijn ziel, dit belijd ik met den mond.” Nu ontving hij den God naar Wien zijn hart verlangde, als onderpand der eeuwige vereeniging; twee dagen later mocht hij opgaan naar zijnen God om Hem te aanschouwen; de verzuchting zijner ziel werd vervuld:

¹⁾ Hebr. I : 3.

Jezus, dien mijne oogen hier verscholen zien,
 Laat mijn schmachkend harte 't hooge heil geschiên,
 Dat ik zonder sluijer, 't god'lijk aangezicht
 Zien moge, eeuwig zalig in uw glorielicht.

De eeuwige dag des hemels was in vollen luister opgegaan voor zijne ziel. De H. Kerk viert zijn feestdag 7 Maart.

Aan de andere zijde van het Tabernakel zijn de afbeeldingen geplaatst van zes heilige maagden, die hun hart hadden geschonken aan hunnen Bruidegom des altaars toen zij zijne zoete stem hadden gehoord: „Ik zal U verloven aan Mij voor eeuwig.” ¹⁾ Op aarde vonden zij de kracht en de vreugde in „de tarwe der uitverkorenen en den wijn die maagden kweekt,” ²⁾ in den hemel mogen zij nu het eeuwige bruiloftsmaal vieren met het goddelijk Lam. ³⁾ De maagden, die het Lam volgen waarheen het gaat,” ⁴⁾ moeten dus ook hier verschijnen; ook hier moeten zij het Lam volgen waar het gaat en woont onder de menschen.

De H. Barbara treedt vooraan in de rij en draagt zegevierend den toren met de drie vensters. Om haar van het bederf der wereld te vrijwaren liet haar heidensche vader Dioscorus zijne dochter hare jeugd doorbrengen in een weelderig ingerichten maar eenzamen toren. Gods genade kwam hare eenzaamheid daar verblijden; zij ontving de kennis van het ware geloof, werd buiten weten des vaders gedoopt, en wijdde zich nu geheel aan den goeden God, die tot haar had gesproken in de eenzaam-

¹⁾ Osee II : 19.

²⁾ Zach. IX : 17.

³⁾ Apoc. XIX : 7, 9.

⁴⁾ Apoc. XIV : 4.

heid. Dioscorus, onbekend met haar bekeering en heilig voornemen, stelde haar tevergeefs de schitterendste huwelijken voor, doch toen Barbara, gedurende de afwezigheid van haar vader, in den toren nog een derde venster ter aanbidding der H. Drievuldigheid had laten maken, bemerkte Dioscorus bij zijn terugkeer haar geloof in den Christus, en ontstak in zulk eene hevige woede, dat hij zijn zwaard trok en zijne dochter zou hebben doorboord, wanneer deze zich niet door de vlucht voor hem had verborgen. Zij werd nu uit haar schuilplaats in de woning teruggevoerd, en bij den stadhouder Martianus als christin aangeklaagd door den vader zelf. Na vele beproevingen doorstaan en wreede pijnigingen verduurd te hebben, na alle beloften des vaders te hebben afgewezen met het besliste woord „ik bemin mijn vader, maar ik mag hem niet meer liefhebben dan mijn Vader in den hemel,” werd zij ter dood veroordeeld. Volgens oude getuigenissen heeft de vader zelf zijne dochter onthoofd, maar ook ter zelfder tijd zijn straf ontvangen, want een bliksemstraal wierp hem dood ter aarde. De H. Barbara wordt vooral vereerd als patrones voor een zaligen dood volgens het gebed der H. Kerk „opdat wij voor den dag van ons sterven door eene ware boetvaardigheid en eene oprechte biecht voorbereid het Allerheiligste Sacrament van het Lichaam en Bloed onzes Heeren Jezus Christus verdienen te ontvangen.” ¹⁾ Haar feestdag is 4 December.

De H. Catharina draagt in de eene hand den palmtak van het martelaarschap; de andere hand rust op het zwaard, waarmede zij onthoofd werd. God had bij de beoorlijkheid der deugd haar nog den luister der wijsheid gegeven; zoodat de jeugdige maagd in het paleis van

¹⁾ Orat. Off.

keizer Maximinus vijftig heidensche wijsgeeren in een glansrijken redetwist overwon en met zulk een gloed en overtuiging de waarheid van het Cristendom tegen hunne aanvallen verdedigde, dat de wijsgeeren die waarheid erkenden en, ondanks de gramschap des keizers, het christendom aannamen. In woede ontstoken liet Maximinus eerst, nog denzelfden dag, die vijftig bekeerlingen den vuurdood ondergaan; daarna trachtte hij de jeugdige maagd met den schat des geloofs ook de glorie der maagdelijke zuiverheid te doen verliezen. Alle beloften waren vruchteloos. Nu veroordeelde de keizer haar om gemarteld te worden door een rad, met zwaarden en scherpe punten beslagen; maar toen zij aan het foltertuig was gebonden en het rad in beweging zou gebracht worden, viel dit op haar gebed in stukken. Door het zwaard werd zij daarna onthoofd; maar de engelen brachten haar lichaam naar den berg Sinai in Arabië, en hebben het daar begraven. Haar feestdag is 25 November.

Naast haar voor den troon van het vlekkeloze en gemartelde offerlam jubelt de jeugdige Bruid des Heeren, de H. Agnes, die hare reine deugd en gemartelde jeugd met de dubbele kroon der maagden en der martelaren heeft verheerlijkt. Toen zij in den bloei der jeugd, op dertienjarigen leeftijd, in Rome werd gemarteld, had deze door God beminde maar van God door wellust vervreemde stad in haar een engel verloren, die haar door den hemel met geen ander doel scheen te zijn geschonken, dan om de aardschgezinde gedachten der bewoners, welke door de reine bekoorlijkheid harer vluchtige verschijning op haar waren gevestigd, bij haar terugkeer naar God los te maken van deze aarde en met zich op te voeren naar den hemel, waar de jeugd eeuwig bloeit, en de schoonheid nooit verwelkt.

Uitmantend door hooge geboorte, door schoonheid gevierd, en door Rome's jongelingschap om strijd ten huwelijk begeerd, had zij evenwel de zuiverheid des harten aan God toegewijd en Jezus tot bruidegom harer ziel verkozen. Zij werd voor den heidenschen rechter gevoerd, maar wreede bedreigingen noch schitterende beloften konden hare standvastigheid tot ontrouw aan haar Bruidegom bewegen. Door de bovennatuurlijke kracht, welke de zwakke maagd bezielde, in alle pogingen teleurgesteld en steeds meer verbitterd, vormde de machtige senaat van het wereldbeheerschende Rome tegen eene weerlooze maagd van dertien jaren een plan, dat alleen door de hel kan worden ingegeven, en alleen door eene machteloze rechtbank kan aanvaard worden. Want zij lieten haar voeren naar eene woning, waar het bederf en de schande van Rome samenkwam, en gaven daardoor getuigenis, gelijk Tertullianus zegt, ¹⁾ dat het verlies der zuiverheid in het chistendom meer te vreezen is dan iedere pijn en iedere marteling. Door een engel Gods voor alle snoodheid beschermd, werd zij tot den vuurdood veroordeeld; maar ongedeerd stond zij te midden der vlammen en bad tot God. Nu zou het zwaard hare marteling voleindigen. Bij het vernemen van dit vonnis jubelde haar hart omdat zij eindelijk haren Bruidegom zou aanschouwen, wien zij haar hart had toegewijd. Met opgewekte en vlugge schreden als ging zij ter bruiloft, trad zij de martelplaats binnen; de ketenen waren van hare tengere handen gegleden. Allen weenden over de jeugdige martelares, zij

¹⁾ Tertull. Apol. C. L. Hij houdt den heidenschen rechters deze bekentenis voor: nam et proxime ad lenonem damnando christianam potius quam ad leonem confessi estis, labem pudicitiae apud nos atrocior omnem omni poena et omni morte reputari.

alleen was verhengd; en terwijl velen beproefden haar nog te redden of tot een huwelijk te bewegen, riep zij luide „de bruid doet den Bruidegom onrecht, indien zij Hem laat wachten; Hij alleen zal mij bezitten, Die mij het eerst heeft uitgekozen. Wat talmt gij nog langer, o beul! Laat dit lichaam sterven, dat nog bemind kan worden door oogen, door welke ik niet bemind wil worden.” Het zwaard viel, de bruidegom ontving zijne bruid om haar te kronen met eeuwige glorie.

Hoe zalig was de Maagd,
 Die Gode zoo behaagt,
 Dat op haar ziel, het oog van Jezus viel,
 Die decz' bedauwde roos
 Tot zijne bruid verkoos,
 Zoo ras zijn licht — verheugde haar gezicht,
 En zij hem opdroeg den morgenstond
 Van 's levens geuren — en knop en kleuren,
 In 't hart gewond.

VONDEL, Lofzang van St. Agnes.

In de voorstelling des altaars rust een lam op haar linkerarm aan haar hart; dit herinnert U eene gebeurtenis, welke korten tijd na haar marteldood voorviel. Eenige dagen na hare marteling waren de ouders der H. Agnes des nachts naar het graf van hun kind gegaan om daar te bidden en te weenen. Plotseling aanschouwden zij hun heilig kind, schitterend van licht, omringd door een koor van maagden; aan hare rechterzijde stond een lam blanker dan sneeuw. De glorievolle maagd sprak tot hare ouders: „weent niet over mijn dood, want nu leef ik in den hemel bij Hem, Die op aarde mijne liefde geheel heeft bezeten.” Het lam beteekent dus haar bruidegom Christus, het goddelijk Lam, dat zij als de Bruid aan haar hart op haar arm dragen mag. Deze beteekenis wordt

aangeduid door de Kerk in haar officie, „aan hare rechterzijde verscheen een Lam, blanker dan sneeuw, Christus, Die haar als bruid en martelares aan zich toewijdde” ¹⁾ Het goddelijk Lam is dus het zegelmerk der eeuwige verloving, dat zij op haar hart en op haar arm draagt volgens den uitdrukkelijken wil des Bruidegoms uit het Hooglied: ²⁾ „plaats mij als een zegel op uw hart, als een zegel op uw arm.” Haar feestdag is 21 Januari.

De H. Gertrudis is voorgesteld met den staf der abdis; in haar rechterhand heeft zij de weefspoel. In het klooster te Rodalsdorf verbond zij zich aan God door belofte van eeuwige zuiverheid. Begunstigd door de verhevenste beschouwingen, welke de God van het H. Tabernakel haar gaf, wist zij toch als klooster-overste de plichten van het dagelijksche leven met den grootsten ijver te vervullen. Zelf heeft zij hare hemelsche openbaringen opgeteekend, waarin hare teedere ziel spreekt tot den God, Die hare stille beschouwing verblijdt. Haar feest wordt gevierd 15 November.

De afbeelding der H. Theresia spreekt van kracht en moed. In haar linkerhand draagt zij een hart, in haar rechterhand een kruis; want in haar hart gloeide de liefde der Serafijnen sterk als de dood ³⁾, maar ook een kracht, onwrikbaar en onbuigzaam genoeg om eene wereld te hervormen voor den Gekruisigde; zij vereenigde in zich de liefde van den Serafijnschen Franciskus van Assisie met den apostolischen moed van Franciskus Xaverius. Te Avila in Castilië geboren, verliet zij als kind met haar kleinen broeder Rodriguez in stilte de ouderlijke woning, om den marteldood te zoeken in Afrika. Door

¹⁾ Antiph. Eccl.

²⁾ Cant. VIII : 6.

³⁾ Cant. VIII : 6.

een harer bloedverwanten, die de jeugdige vluchtelingen ontmoette, werden zij teruggevoerd in de ouderlijke woning; later gaf zij zich geheel aan God in de kloosterorde van O. L. Vrouw van den Berg Carmel. Maar God, die dikwijls het zwakke der aarde verkiest voor zijn werk opdat niemand roeme dan in Hem alleen, had deze zwakke vrouw tot eene groote taak geroepen; zij was in het plan Gods het werktuig om den vroegeren luister terug te geven aan de Carmelieten-orde door den strengeren regel in te voeren, zoowel voor de mannelijke als voor de vrouwelijke afdeeling der orde. Onder goedkeuring van Paus Pius IV begon zij haar zware taak, die haar levens-taak genoemd mag worden. Door voortdurende regeltucht en door Gods genade bezat de H. Theresia de vereischen om dat werk des Heeren te volvoeren: eene volstreckte zelfverloochening, die de zelfvoldoening van het oogenblikkelijk welslagen niet zocht, het onwrikbare vertrouwen in de overwinning, aan de zaak Gods beloofd, en de onbreekbare volharding, die gedurende een vol menschenleven de geestdrift en wilskracht behield ondanks alle tegenwerking niet alleen van de wereldlijke machten maar ook van hen wier steun zij had mogen verwachten voor een werk, dat Gods eer alleen beoogde en onder de goedkeuring des Pausen was begonnen. Haar moeitevolle arbeid werd eindelijk met een rijken zegen beloond, want ondanks alle tegenwerking, herleefde de vroegere luister der orde; en ofschoon zij over geen menschelijke hulpmiddelen kon beschikken, stichtte die arme maagd twee en dertig kloosters, waarin de geest Gods bloeide en de strengere regel, door haar ingevoerd, het leven bezielde. Doch bij al die zorgzame werkzaamheden vergat zij de eigen heiliging der ziel niet; juist die eigene toewijding aan God

gaf haar de kracht om die uitwendige en verstrooiende bezigheden te verrichten voor God, in Wien alleen zij haar vertrouwen stelde. In alles, wat zij van anderen vorderde, gaf zij zelve het voorbeeld. Zelfs geen ziekten konden hare heldhaftige gestrengheid weerhouden van haar lichaam te tuchtigen met slagen en geeselskoorden; haar zucht naar het lijden voor haar Gekruisigde was zoo hevig dat zonder lijden haar het leven waardeloos scheen, zoodat zij zich somtijds in de doornen wierp en tot God voortdurend verzuchtte: Heer! of lijden of sterven. Zij achtte het lijden zoo noodzakelijk volgens het woord Gods door den H. Paulus medegedeeld, „de kracht wordt in zwakheid voleindigd” ¹⁾, dat zij eenmaal schreef: „wee over onze nieuwe orde, wee over ons allen, wanneer het ons aan kruisen ontbreekt.” Doch bij het uitwendige lijden, dat zij vrijwillig voor zich zelve zocht, voegde God de grootste droefheid, welke er bestaat voor eene liefdevolle ziel: achttien jaren lang leefde zij in verlatenheid van goddelijken troost, in die dorheid des gemoeds, zonder iets te gevoelen van die zalige verrukking, waarmede God somtijds zijne reine zielen hier op aarde verheugt; zij leefde in dien toestand, welken Thomas à Kempis genoemd heeft de ballingschap des harten. ²⁾ Terwijl hare liefde wilde opvliegen naar haar Bruidegom, voelde zij zich als neergedrukt onder dien somberen last en met den grooten Beproofde uit het O. Verbond mocht hare ziel klagend roepen tot Jezus: „waarom verbergt gij uw aangezicht en meent gij dat ik U vijandig ben.” ³⁾

¹⁾ II Cor. XII : 9.

²⁾ Imit. L. II : C. IX.

³⁾ Job. XIII : 24.

Maar getrouw bleef zij al die jaren wachten op den lach der liefde van Hem, die zoo zwaar en zoo lang haar beproefde; haar hart bleef waken; daar naderde een engel des hemels en doorboorde het vurigminnende hart der martelares met een vlammenden schicht. Nu mocht zij genieten van den overvloed der teederste liefdeblijken Gods, die somtijds met zulk een drang haar hart overstelpten, dat zij smeekte tot God die teekenen van Zijne genegenheid voor hare zwakke ziel te matigen. De grootheid der H. Theresia openbaart zich in hare deugden, openbaart zich in hare werken voor God verricht, en openbaart zich nog aan ons in hare geschriften. De H. Kerk viert haar feestdag 15 October.

In geestverrukking de handen naar het H. Tabernakel opheffend, en in haar uitwendige verschijning alleen door den rozenkrans aan hare zijde hangende onderscheiden, zweeft de H. Rosa de Lima als de laatste in den reider maagden om den troon van het Lam. Zij was in den Amerikaanschen staat Peru geboren, en wijdde spoedig zich aan God. Beminnelijk en zachtzinnig in den omgang met anderen, doch gestreng voor zich zelve, kastijdde zij haar lichaam, droeg een haren boetekleed en om hare lendenen een ijzeren keten, welke diep in het lichaam doordrong; onder haar sluier verborg zij eene kroon met scherpe punten bezet, welke in haar hoofd gedrukt was. Dikwijls was de H. Communie alleen gedurende langen tijd haar spijs, en te midden der smarten, welke God haar toezond, mocht de H. Rosa de stem van God hooren die haar toeriep bij eene verschijning: Roos van mijn hart, gij zult mijne bruid zijn. Haar feestdag is 30 Augustus.

Dit is dus in korte trekken het leven der Apostelen

en Heiligen die „als een welriekende geur van Christus” ¹⁾ de omgeving des Tabernakels balsemen en onze tegenwoordigheid daar verheugen.

Het laatste gedeelte des altaars, dat wij nog moeten verklaren, is de expositie-troon, waarin het Allerheiligste ter aanbidding wordt uitgesteld. Boven den Troon ziet gij een vogel, den Pelikaan met eenige zijner jongen — het treffende beeld van Christus' liefde voor ons, in het H. Sacrament getoond. Van den Pelikaan wordt verhaald, dat hij zijne borst openrijt om zijne jongen te voeden met zijn bloed; zoo voedt ook Christus ons in de H. Communie met zijn goddelijk Bloed. Daarom zingt de H. Thomas van het H. Sacrament

Pie pellicane, Jesu, Domine

Pelikaan vol liefde, Jesus, onze Heer

en worden wij uitgenoodigd te naderen tot Christus in het oogenblik der H. Communie:

Laat 't uur U niet ontglippen:

De wonde bloedt!... Zet uwe lippen

Aan dit voor U doorstooten hart.

Broere Dithyrambe.

Vóór den Troon staan de vier groote Kerkvaders van het Westen: de H.H. Augustinus en Gregorius ter linker-, de H.H. Ambrosius en Hieronymus ter rechterzijde. De H. Augustinus werd geboren te Tagaste; zijn vader Patricius was een heiden, doch bekeerde zich in het einde zijns levens; zijne moeder was de H. Monica. De jeugd voorspelt echter geenszins zijne toekomstige heiligheid. In wilde genotzucht en schandelijke zonden zijne jeugd verwoestend, toch door ieder gezocht en gevierd wegens zijne buitengewone wetenschap, zwerft hij zijn jongelings-

¹ II Cor. II : 15.

jaren door, bezoekt de academiezalen van Tagaste en Madaura en later die van Carthago, waar hij spoedig een leerstoel inneemt. Twijfelend aan de waarheid der ketterij van het Manicheïsme, waarin hij vervallen was, en rusteloos de waarheid zoekende voor zijn rusteloozen geest, steekt hij de zee over naar Rome, tegen den wil zijner moeder, die hem wil terughouden of hem wenscht te vergezellen; maar, vol walging over Rome's leerlingen, vertrekt hij spoedig als leeraar in de redekunst naar Milaan. Hier wachtte de Vader van barmhartigheid den verloren zoon; hier wachtte God den moeden zwerver, den dwalende naar lichaam en geest; hij was toen dertig jaren oud. De H. Ambrosius, de bisschop van Milaan was door God uitverkozen om hem als een getrouw zoon te voeren in de armen zijner hemelsche moeder, der H. Kerk, en terug te geven aan zijne moeder dezer aarde aan de H. Monica, die vol droefheid haar kind over de zee was nagereisd. Hij bezocht den heiligen Bisschop en hoorde getrouw zijne preeken, niet, gelijk hij zelf getuigt ¹⁾ om van hem de waarheid te hooren maar om zijne welsprekendheid te bewonderen. Want hier legt de H. Augustinus eene gewichtige getuigenis af, die duidelijk voor alle tijden aangeeft hoe ver het vooroordeel den mensch voert en hoe het verstand wordt verduisterd en omneveld door de zinnelijkheid; hij verklaart „dat hij wanhoopde aan het bestaan der waarheid in de Kerk Gods.” ²⁾ En toch, wanneer de roeping tot Gods Kerk niet het werk was der genade, gelijk nogmaals blijkt in Augustinus zelf, dan had volgens menschelijke inzichten Augustinus de waarheid gemakkelijk kunnen zien. Want hij had eene

¹⁾ Conf. Lib. V : C. XIII.

²⁾ Ibid.

Heilige tot Moeder, die de christelijke leer in het kinderhart had geplant; hij had een scherp en doordringend verstand van God ontvangen; hij wist, dat die Kerk Gods juist den bloedigen tijd der vervolgingen had doorleefd en zegevierend dien martelstrijd had verlaten, zoodat de goddelijke kracht der Kerk, volgens de getuigenis van Gamaliël, hieruit zich openbaarde; ¹⁾ hij mocht de verklaring der waarheid hooren uit den mond van den heiligen en welsprekenden bisschop Ambrosius zelf; hij zocht rusteloos de waarheid ²⁾, maar overal tevergeefs, zoodat hij eindelijk, twijfelend of de waarheid ergens te vinden was, zich moedeloos neerwierp in den algemeenen twijfel dat de mensch niets zeker wist, en in die leer der academici volhardde ook na de waarheid uit den mond des H. Ambrosius gehoord te hebben. ³⁾ En zijn zucht naar de waarheid was heilige ernst, en zijn zoeken kwam niet voort uit de trotschheid, die de waarheid zoekt voor het verstand alleen, maar hij verlangde naar de waarheid ook voor zijn gemoed; want zijn geweten liet hem geen rust ⁴⁾ en de vrees voor den dood en het oordeel verliet hem nooit, ook niet in zijn meest somberen toestand. ⁵⁾ En toch legt Augustinus de verklaring af, na overal gezocht te hebben, dat hij wanhoopte aan het bestaan der waarheid in de Kerk van Christus; hij gaat weemoedig die Kerk voorbij, want waar ook de waarheid zou kunnen zijn, in de Kerk van Christus was zij niet. Maar de God van barmhartigheid, Die toeliet dat hij dwaalde, opdat hij het ijdele van alles buiten God en Zijne Kerk zou ondervin-

¹⁾ Act. Ap. V : 34—39.

²⁾ De util. cred. C. VIII.

³⁾ Ibid; Conf. Lib. V : C. XIV.

⁴⁾ Conf. Lib. VII : C. VIII.

⁵⁾ Conf. Lib. VI : C. XVI.

den, beurde den moedelooze op, en voerde hem binnen in die Kerk, waarin hij de waarheid niet vermoeden kon. Hier verdwenen de nevelen voor het licht der waarheid; maar gelijk hij zelf getuigt, het werk der verlossing voor zijne ziel geschiedde langzaam; „want in den beginne scheen mij de Katholieke waarheid verdedigd te kunnen worden; en ik kwam tot de meening dat de belijdenis van het katholieke geloof, voor wier verdediging ik vroeger dacht dat niets kon worden aangevoerd tegen de aanvallen der Manicheërs, geen vermetelheid was Ik verwierp mijne wanhopige gedachte over de waarheid in Gods Kerk; de beide partijen stonden gelijk. De waarheid van het katholieke geloof was niet overwonnen, maar overwonnen had Zij evenmin.” ¹⁾ Als beangstigd voor iedere schrede, waakte hij voor overijling; want hij wilde in de zaken des geloofs eene volstrekte zekerheid, gelijk aan deze, dat de som van zeven en drie tien is. ²⁾ Intusschen had hij nog de banden der zonden niet verbroken. ³⁾ Maar het uur der genade was gekomen; hij heeft de aandoening zijner ziel in dat oogenblik beschreven. ⁴⁾ Met zijn vriend Alypius was hij in een tuin gegaan om daar zich in onderling gesprek en in de lezing der brieven van den H. Paulus te verkwikken; maar de overdenking zijner diep gezonkene ellende greep hem aan, hij kon zijne tranen niet onderdrukken, verwijderde zich van zijn vriend, wierp zich onder een boom neder in die eenzaamheid en schreide tot God: „hoelang nog Heer! hoelang nog, Heer, zult gij vertoornd zijn op mij? Gedenk niet

¹⁾ Conf. Lib. V : C. XIV.

²⁾ Conf. Lib. VI : C. IV.

³⁾ Conf. Lib. VI : C. XV.

⁴⁾ Conf. Lib. VIII : C. XII.

meer mijne vroegere zonden! Waarom zal ik niet op dit uur mijn zondig leven verlaten?" Plotseling hoorde hij eene wondervolle stem „neem en lees," hij liep terug naar zijn vriend Alypius, nam de brieven van den H. Paulus, sloeg ze open en las daar dat het leven niet moet voorbijgaan in ongeregeldheden en oneerbaarheid. ¹⁾ Het werk der genade was voltooid, Augustinus gaf zich geheel aan God, wiens barmhartigheid hem overal had gevolgd; het licht verscheen in de duisternis van zijn geest, en met het licht kwam de rust. Vol vreugde snelde hij terstond naar zijne moeder, die zooveel om hem had geleden, om het moederhart te danken en te verblijden. Zijne bekeering had plaats in Augustus 386; hij was toen twee en dertig jaren oud. Paasch-Zaterdag van het jaar 387 werd hij door den H. Ambrosius gedoopt; vier jaar later werd hij te Hippo priester gewijd, en in 395 ontving hij de bisschopswijding. De H. Monica zou echter niet lang de vreugde met haar heiligen zoon deelen; nog in hetzelfde jaar van zijn doopsel werd de heilige moeder door God opgeroepen naar een ander leven; maar de wensch van haar leven was vervuld, zij verlangde niet langer te leven, want stervende sprak zij tot haar kind: „wat zal ik hier op aarde nog doen? Eéne zaak was er, waarom ik verlangde eenigen tijd nog op aarde te zijn, dat ik voor mijn sterven u christen en katholiek mocht zien. Meer dan overvloedig heeft mijn God mij dit geschonken, zoodat ik u, die het geluk der wereld hebt verlaten, zelfs als zijn dienaar aanschouwen mag. Wat doe ik nog hier." ²⁾ De H. Augustinus arbeidde lang in een werkzaam en vruchtbaar leven; hij stierf op zes en zeventig jarigen leeftijd.

¹⁾ Rom. XIII : 13.

²⁾ Conf Lib. IX : C. X.

De wensch zijns harten, waarmede hij zijne roerende Be-
lijdenissen eindigt, ging in vervulling: „Mijn Heer en God,
geef ons den vrede, want Gij hebt ons alles geschonken;
geef ons den vrede in de rust, geef ons de rust van dien
Sabbathdag, waarover geen avond neerdaalt.” ¹⁾ De H.
Kerk viert zijn feestdag 28 Augustus.

De H. Gregorius, de Groote bijgenaamd, was eerst Ro-
meinsch praetor; na zijns vaders dood stichtte hij van de
erfenis zes kloosters op het eiland Sicilië, en bouwde een
ander te Rome, waarin hij op zes en dertig jarigen leeftijd
zelf het kloosterkleed aannam. Om zijne deugden en bui-
tengewone talenten door Paus Pelagius II opgemerkt, werd
hij door dezen tot kardinaal benoemd, en na diens dood
tot Paus gekozen. Om die hooge waardigheid te ont-
komen vluchtte hij en verborg zich in eene spelonk; maar
door de Romeinen, die drie dagen hadden gebeden en
gevast, werd hij gevonden, naar Rome teruggevoerd en op
den Pauselijken Zetel verheven. Dagelijks noodigde hij
twaalf armen aan zijn tafel. In zijne hooge waardigheid
bleef echter de nederigheid eene zijner meest schitterende
deugden; als plaatsbekleeder van Hem die gewild heeft
„dat hij die de eerste was, aller dienaar zou zijn,” ²⁾
noemde hij zich in zijne brieven altijd: „dienaar der die-
naren Gods.” Hij bracht belangrijke verbeteringen in den
kerkelijken zang, welke daarom naar hem „de Gregori-
aansche zang” genoemd wordt. In zijn hand draagt hij
een drievoudig kruis; op zijn hoofd prijkt de pauselijke
driekroon of tiaar. Zijn feestdag is 12 Maart.

Aan de andere zijde van den Expositie-troon staat
vooraan de H. Ambrosius, de heilige en welsprekende

¹⁾ Conf. Lib. XIII : C. XXXV.

²⁾ Matth. XXIII : II.

bisschop van Milaan, die den H. Augustinus doopte. Als heidensch landvoogd van Ligurie was hij te Milaan, toen daar na den dood van bisschop Auxentius een hevige twist ontbrandde over de keuze eens opvolgers. Terwijl hij als landvoogd met gloed en overredingskracht het rumoerige volk tot kalmte vermaande, klonk er op eens eene kinderstem die luide riep: „Ambrosius zij onze bisschop.” In een oogwenk bedaarde de twist, en aller stemmen riepen hem tegelijk tot de bisschoppelijke waardigheid. Ambrosius was nog niet gedoopt; omdat hij zich onwaardig achtte dien hoogen last te dragen, spande hij alles in om die waardigheid te ontwijken. Eerst liet hij den schijn op zich vallen wreed te zijn „contra consuetudinem suam tormenta jussit personis adhiberi,” ¹⁾ toen dit middel niet baatte, trachtte hij zijne reinheid van zeden verdacht te maken „publicas mulieres publice ad se ingredi fecit, ad hoc tantum, ut visis his, populi intentio revocaretur.” ²⁾ Maar het volk, dat zijne zachtzinnigheid en onbesmetten levenswandel kende, en daarom zijn listige pogingen begreep, riep luide: „uwe zonde kome over ons.” ³⁾ Vertrouwende dat de wil des volks ook de wil Gods zou zijn, werd hij den 30 November gedoopt, en den 7 December bisschop gewijd. Den vurigen ijver, vroeger zijn keizer betoond, gebruikte hij nu in den dienst van God en tot heil der Kerk; zijne zorg omvatte de geheele Kerk van Christus; rust gunde hij zich alleen tot het noodzakelijke; in zijne rusteloze werkkraft was hij zoo onvermoeid dat „wat hij voor de doopelingen alléén deed, later nauwelijks vijf bisschoppen

¹⁾ Vita ejus a Paulino no. 7.

²⁾ Ibid.

³⁾ Ibid.

ten tijde van zijn dood konden verrichten." ¹⁾ Streng in vasten en boetpleging voor zich zelf, was hij altijd vol medelijden met den armen zondaar, zoodat hij weende, wanneer iemand hem het herhaald vallen in zonden openbaarde. ²⁾ Zonder onderscheid van personen te kennen in de zaken Gods — hij weigerde keizer Theodosius den ingang der Kerk, tot dat hij eerst boete gedaan had voor zijne zonde — waren toch, evenals voor zijn Goddelijken Meester, ook voor hem de armen en ongelukkigen de bijzondere gunstelingen zijns harten. Talrijk zijn de nagelatenen werken van den H. Ambrosius; onder zijne heerlijkste werken behooren zeker die, welke handelen over den maagdelijken staat. De H. Augustinus geeft in zijne Belijdenissen eene levendige beschrijving van Ambrosius' studie en bezigheden. ³⁾ Hij stierf op Paasch-Zaterdag van het jaar 397. Zijn feestdag is 7 December.

Een weinig ter zijde naast St. Ambrosius staat de strenge kluizenaar der woestijn, de H. Hieronymus. Geboren in het jaar 331 te Stridon in Pannonie, bracht hij eerst eene stormachtige jeugd door; doch, volgens eigene verklaring ⁴⁾ werd hij door de vrees voor de hel zoo geweldig aangegrepen dat hij zich eerst in de schrikwekkende wildernis van Syrie begaf, later de stille rust van Bethlehem zocht om daar boete te doen voor de zonden zijns levens en zich voor te bereiden op het oordeel Gods.

Zijne natuur was onstuimig en geweldig als die der woestenij, waarin hij leefde. Wild is zijne zondige jeugd; maar ook de onmeedoogende versterving van den man en

¹⁾ Ibid n°. 38.

²⁾ Ibid n°. 39.

³⁾ Conf. Lib. VI : C. III.

⁴⁾ Ep. ad Eustochium, de custodia virginitatis.

de bloedige lichaamskastijdingen van den uitgeputten grijsaard jagen U eene siddering door het hart. Hij gevoelt somtijds de zoete vertroosting van Gods liefde, een teeken der vergeving voor vroegere zonden, maar hij wordt daardoor niet weerhouden, veeleer aangemoedigd om zijn vermagerd en naar een geraamte gelijkend lichaam nog strenger te kastijden. Het paradijs alleen schijnt hem eenige gelijkenis te kunnen geven wanneer hij in de sierlijkste taal aan Heliodorus de vreugde en het geluk der eenzaamheid met God in de woestijn verhaalt; daar zweeft een hemelsche lach over zijn bleek gelaat als hij het voorrecht der maagdelijkheid of de liefde des Heeren voor eene reine, lelieblanke ziel verheft en prijst; maar zijn woord gloeit ook, het vlamt van geestdrift, waar hij den ellendeling terugjaagt, die het wagen durft de Bruid Gods op aarde, de H. Kerk, of eene harer leeringen aan te randen. Als de leeuw, die gewoonlijk aan zijn voeten liggende wordt afgebeeld, is hij groot in edelmoedigheid, maar ook geweldig in zijn toorn waar hij wordt getergd. Wanneer de ketter Helvidius de vermetelheid heeft de altijddurende zuiverheid der vlekkelooze Moedermaagd aan te randen, zwijgt hij eerst „omdat hij den ketter de eer niet waardig acht door zijn antwoord overwonnen te worden”; maar als hij later ziet, dat het boekje ergernis geeft meent hij „aan de wortels van dien onvruchtbaren boom den bijl van het Evangelie te moeten aanleggen, en hem met zijne bladrijke onvruchtbaarheid in de vlammen te moeten werpen, opdat hij, die nooit spreken geleerd heeft, eindelijk eens leere zwijgen.” ¹⁾ In dit verweerschrift tegen den ketter Helvidius vernietigt hij al zijne opwerpingen met eene verplettende kracht

¹⁾ Adv. Helvid. in init.

van uitdrukking in woorden en beelden, die ons herinnert dat ook onze goddelijke Zalmaker gesproken heeft van de Phariseën als adderen-gebroed. ¹⁾ De ketter gevoelt dat Hieronymus zijn geeselriemen ook voor anderen weet te gebruiken. Als hij, reeds op hoogen leeftijd gekomen, met den H. Augustinus over eenige punten der H. Schrift verschilt en schrijft, waarschuwt hij den H. Augustinus in een zijner brieven om hem op het gebied der Schriftuur niet uit te dagen, en gebruikt dan het meer schrikwekkende dan liefdevolle beeld van een ouden en vermoeiden os, wiens zware tred verplet en vermorselt.

Toch, hoe vreemd het moge schijnen, deze strenge man der woestijn, levende tusschen de wilde dieren, omringd door eene wilde natuur, had een teeder en gevoelig hart; die onmeedoogende boeteling bezat bij uitnemendheid de gave om de reine zielen der maagden en heilige vrouwen tot de hoogste volmaaktheid op te voeren en met de vurigste liefde tot hun hemelschen Bruidegom te doordringen, zooals zijne briefwisseling met eene H. Paula, Eustochium, Marcella en anderen getuigt; die man, naar den schijn zoo hard en terugstootend, had in de eenzaamheid soms de oogen vol tranen als hij schreef aan een zijner dierbaren door ziekte of andere rampen getroffen; die man wordt U dierbaar als gij hem ziet weenen over den dood zijner vrienden, en gij voelt eene teedere genegenheid voor dien grijsaard, die weent met de treurenden als gij weet dat zijne eigene ziel door de wreedste smarten wordt gefolterd. Want hier ligt de verklaring van het geheim dier schijnbare tegenstrijdigheid: God had die geweldige ziel door het vreeselijkste lijden verzacht en verteederd. In een brief aan de H. maagd Eustochium

¹⁾ Math. III : 7.

openbaart hij haar iets van den hevigen strijd zijner ziel; de volle kracht der woorden kunnen wij niet teruggeven. „O! hoe dikwijls, neergezeten in die woestijn, in die uitgestrekte eenzaamheid, die, verbrand door de hitte der zon, eene huiveringwekkende woning den kluizenaars aanbiedt, heb ik gedacht nog bij de vermaken van Rome tegenwoordig te zijn. Ik zat daar alleen, want ik was met droefheid vervuld. Mijne weerzinwekkende ledematen sidderden in een zak, en mijn verwaarloosd lichaam was met de morsigheid van eene aethiopische huid bedekt. Iederen dag weende ik, iederen dag jammerde ik, en wanneer mij, tegen allen weerstand in, de dreigende slaap had overvallen, wierp ik mijne ledematen, die nauwelijks nog aaneengesloten zaten, op den onbedekten grond neder. Over mijn spijs en drank spreek ik niet; want zelfs de wegwijnende kluizenaars gebruiken koud water, en eenige gekookte spijs gebruiken wordt als zinnelijkheid beschouwd. In zulk een toestand nu, dacht ik, die zelf uit vrees voor de hel mij tot zulk een kerker had veroordeeld en in het gezelschap van scorpioenen en wilde dieren alleen leefde, nog dikwijls tegenwoordig te zijn tusschen de reien van Rome's dochteren. Mijn aangezicht was verbleekt door vasten, maar mijn geest werd verhit door begeerlijkheid in het koude lichaam; en in een mensch, reeds in zijn vleesch afgestorven, kookten alleen nog de heete lusten. Zoo nu lag ik van alle hulp verstoken, aan Jezus' voeten, ik besproeide ze met mijne tranen, ik droogde ze af met mijne haren, en ik bedwong mijn weerspanning vleesch door vasten gedurende vele weken. Ik schaam mij niet de ellende van mijn ongelukkigen toestand te bekennen; veeleer beklag ik mij, niet meer zoo vurig te zijn als ik geweest ben.

„Ik herinner mij, dat ik dikwijls luide geklammerd heb
 „van den morgen tot den avond, en dat ik niet ophield
 „op mijn borst te slaan, voordat op Gods bevel de kalmte
 „terugkeerde; ik huiverde zelfs voor mijne cel, als kende
 „deze mijne gedachten; en vertoornd en hardvochtig tegen
 „mij zelf, drong ik alleen door in de woestenij; en wan-
 „neer ik daar holten in de valleien, ruwe bergblokken,
 „steile rots punten vond, was daar de plaats voor mijn
 „gebed, daar de plaats voor de kastijding van mijn ellendig
 „vleesch; en, gelijk God zelf mijn getuige is, na veel te
 „hebben geschreid, na lang naar den hemel te hebben
 „opgezien, meende ik dan soms tusschen de reien der
 „engelen te zijn, en vol vreugde en blijdschap jubelde ik:
 „U zullen wij volgen in den geur uwer reukwerken.” ¹⁾

Hij stierf te Bethlehem en werd daar begraven; later evenwel werd zijn lichaam overgebracht naar Rome, naar de Kerk van Maria de Meerdere, waarin de kribbe van Bethlehem bewaard wordt. De H. Hieronymus is hier afgebeeld in het roode gewaad, het purper der kardinalen; ook draagt hij den kardinaalshoed; met deze onderscheidings-teekenen wordt hij, ofschoon hij geen kardinaal was, afgebeeld, omdat hij Paus Damasus met zijn raad ter zijde stond, vooral op de Synode van Rome in het jaar 382, waar hij op verlangen des Pausen eene geloofsbelijdenis opstelde, welke door de Apollinaristen, die tot de Kerk wilden terugkeeren, moest worden aangenomen ²⁾; tevens ook, omdat de Paus hem eenigen tijd bij zich behield om zijne brieven te beantwoorden.

De glorie evenwel van den Expositie-troon is het Lam Gods, dat in den Monstrans ter aanbidding wordt uit-

¹⁾ Ep. ad Eust de cust. virgin.

²⁾ Hefele, Concgesch, B II.

gesteld, en dat tegen het achtervlak van den Expositie-troon op een schilderstuk is afgebeeld. Op een boek, met zeven zegels gesloten, staat het Lam, dat den kruisvaan omhoog heft, terwijl uit Zijn borst het bloed in een kelk vloeit; het geheele tafereel is met een aureool omgeven. Twee engelen liggen in aanbidding voor het Lam geknield, en zingen het zegelied der hemelen, het „driewerf Heilig,” dat als onderschrift prijkt. Deze voorstelling is wederom ontleend aan de H. Schrift, aan het Boek der Openbaring van den H. Joannes. Het boek met de zeven zegels gesloten kon door niemand geopend worden dan door het Lam, dat alleen „waardig is zijne zegels te openen, omdat Het geslacht is en ons in Zijn bloed heeft vrijgekocht.” ¹⁾ De kruisvaan, dien Het opheeft, is het teeken der overwinning, vooral Zijner overwinning over den dood. Maar ook aan ons wordt in dit Sacrament de hoop der overwinning, de hoop der toekomstige verrijzenis uit den dood geschonken. Want wij ontvangen het Vleesch en Bloed, maar het verheerlijkt Vleesch en Bloed van Hem, Die het lichaam onzer vernedering hervormen zal gelijkvormig aan het lichaam Zijner heerlijkheid, ²⁾ Die de Eersteling der ontslapenen is, en in Wien de menschenlijke natuur reeds zegevierde over den dood. Gelijk nu Christus deelgenoot werd onzer menschenlijke, sterfelijke natuur, zoo maakte Hij ons deelgenooten Zijner goddelijke, onsterfelijke natuur, niet alleen door de heiligmakende genade maar ook in dezen zin, door den H. Cyrillus aangegeven, dat Hij Zijn Lichaam en Bloed uitdeelt in onze ledematen, ³⁾ zoodat wij met de Godheid

¹⁾ Apoc. V : 9.

²⁾ Phil. III : 21.

³⁾ Cyril. Hieros. Cat. mys. IV : n 3.

tegelijk ook de onafscheidelijke, verrezene, onsterfelijke Menschheid van Christus ontvangen. En gelijk wij in Adam sterven, omdat wij door hem eene met zonde besmeurde en den dood onderworpen natuur ontvangen, zoo zullen wij ook in Christus levend gemaakt worden; want bij de H. Communie ontvangen wij met de goddelijke ook de verheerlijkte menschelijke natuur van den tweeden Adam; daar ontvangen wij het onderpand maar ook de werkelijkheid der vereeniging tusschen het verrezene Hoofd en ons, Zijne ledematen, Zijn geheimzinnig Lichaam, die sterven zullen als Hij om evenals Hij den dood te overwinnen door de opstanding.

In de verwachting en de blijde aanschouwing van dit hoogere leven, dat in ons opbloeit hebben de dichters van dit H. Sacrament gezongen:

Het leven kiemt en voelt de zonneblikken
Van Zijne liefde en hare onsterfelijkheid!

BROERE, „*Dithyrambe*.”

Zingt en looft den Héer van 't leven,
Die het vlekloos leven gaf.
Door Zijn dood ons heeft geheven
Tot den hemel uit het graf;
Die ons wonderbaar komt spijzen
Met zijn godlijk levensbrood,
Dat ons juichend doet verrijzen
Uit den dood.

SCHAEPMAN, „*van het H. Sacrament
van Mirakel*.”

. . . hier sterft de dood.

VONDEL, „*Altaargeh*.” *sub. fine*.

DE RAMEN IN HET PRIESTERKOOR.

Ieder raam bevat drie onderscheidene voorstellingen. Boven aanschouwt gij altijd eene geschiedenis uit het Nieuwe Verbond, in het midden eene gebeurtenis uit het O. Verbond, beneden twee heiligenfiguren, gewoonlijk H.H. Patronen of Patronessen der edelmoedige en milddadige geloovigen, die tot aanbidding van den God der hemelen en tot sieraad Zijner woonplaats op aarde deze ramen hebben geschonken. Om de verklaring der verschillende voorstellingen goed te begrijpen is het nuttig, eerst uwe aandacht er op te vestigen dat de twee tafereelen uit het O. en N. Verbond in het boven- en in het middenvak met elkander in verband staan; de gebeurtenis namelijk uit het O. Verbond is eene type of voorafbeelding of aanduiding van de gebeurtenis uit het N. Verbond. Alle tafereelen hebben wederom betrekking op het H. Sacrament.

Het eerste raam ter linkerzijde toont boven de aanbidding der drie koningen, in het midden het bezoek der koningin van Saba bij koning Salomon, beneden de twee heiligenfiguren van St. Josef en St. Antonius. Gij ziet in het bovenste vak de H. Maagd Maria in zittende houding; zij heeft het goddelijk Kind op haar schoot, een weinig voorovergebogen naar een der koningen, die geknielt ligt en zijn kroon op den grond heeft nedergelegd uit eerbied voor den Koning der koningen. Een ander der

koningen draagt op zijn handen de geschenken, uit het Oosten medegevoerd, terwijl de derde met zijn vinger wijst naar de wondervolle ster in de lucht, welke hen geleid heeft uit hun land langs moeitevolle en onbekende wegen naar Bethlehem. In het middenvak is koning Salomon, den scepter in zijn hand dragende, op den troon gezeten; tegenover hem zit, eveneens op een rijken troon, de koningin van Saba, die in haar land zooveel had vernomen van de wijdvermaarde kennis en heerlijkheid des konings en gekomen was om zich van de waarheid der faam te overtuigen. Haar omringt een breede stoet van dienaren, die hare kostbare geschenken voor den koning dragen. Onze goddelijke Zaligmaker heeft zelf eenmaal getuigd dat er tusschen deze twee gebeurtenissen een nauwe betrekking bestaat. ¹⁾ Evenals de koningin van Saba uit een ver afgelegen en heidensch land zich begaf naar Salomon den koning der Joden, om hare hulde te betuigen en hare geschenken te offeren aan hem, van wien zij in haar land zulke wondervolle verhalen had vernomen; zoo kwamen ook deze koningen uit eene verre en heidensche landstreek van het Oosten naar Christus den waren en eenigen Koning der Joden, om hunne aanbidding te geven en hunne geschenken aan te bieden aan Hem, Wiens geboorte zij in hun land door eene wondervolle ster hadden vernomen; „want meer dan Salomon is hier.” ¹⁾

In het H. Sacrament is God zelf, van Wien Salomon met zijn wijsheid en luister slechts eene voorafbeelding was; hier in het Sacrament aanbidden wij denzelfden God Dien de koningen uit het Oosten aanbeden hebben.

De H. Jozef, de zorgzame Voedstervader van het god-

¹⁾ Math. XII : 42.

delijk kind, houdt eene lelie in zijn hand; hij was de reine Bruidegom der Moedermaagd. De lelie is het zinnebeeld der reinheid, der maagdelijke zuiverheid. De H. Antonius, in kloosterpij gekleed en aan zijn gordelriem den rozenkrans dragende, houdt in zijn rechterhand eveneens eene lelie, en in zijn linkerhand een boek, waarop het goddelijk kind is gezeten. Antonius genoot op zekeren dag de gastvrijheid van den burchtheer van Châteauneuf. Terwijl de Heilige in de eenzaamheid de zoete vreugde der overweging smaakte, werd plotseling de kamer met een schitterend licht verhelderd; onze goddelijke Zaligmaker, die den eenvoud des geloofs en de vlammende liefde in Zijn dienaar wilde beloonen, daalde neder onder de gedaante van een kind, zette zich neder op den arm des Heiligen, sloeg zijne handjes om Antonius' hals en liet toe dat de Heilige Hem liefkoosde en streeelde. Daarom wordt St. Antonius gewoonlijk afgebeeld met het goddelijk Kindje op zijn arm.

Het tweede raam heeft deze tafereelen: boven het onderhoud van Christus met de Samaritaansche vrouw, in het midden Mozes slaande met zijn staf op de rots waaruit het water springt; beneden ziet gij de H. Juliana en de H. Barbara. De gebeurtenis in het boven-vak voorgesteld, wordt ons verhaald door den H. Joannes. ¹⁾ Op zijn tocht door Samaria kwam Christus bij de stad Sichar; daar was een bron, die door den patriarch Jacob was gegraven. Vermoeid van de reis ging onze goddelijke Zaligmaker naast die bron zitten; het was omstreeks het zesde uur in den morgen. Nadat Christus een kort oogenblik daar had gerust, kwam eene Samaritaansche vrouw uit de stad naar de bron, om water te putten; er bestond toen eene bittere vijandschap tusschen de Joden en de Samaritanen,

¹⁾ Joa. IV.

zoodat zij geene gemeenschap zamen hielden. Om Zijn gesprek met de vrouw in te leiden, vroeg Christus haar of zij Hem water te drinken wilde geven. Daarna begon Christus de gedachten der vrouw, door die onverwachte vraag tot belangstelling opgewekt, hooger op te voeren naar de kennis der gave Gods, en Hij sprak over het water dat Hij geven kon en dat in eeuwigheid den dorst zou lesschen van hen, die daarvan zouden drinken. Verlangend naar die gave Gods werd zij nu van het bovennatuurlijk karakter van den Vreemdeling overtuigd, doordat Hij haar de onbekende zonden haars levens openbaarde. Het vermoeden ontwaakte in haar of deze door God verlichtte Persoon wellicht de verwachte Messias zijn zou; nu gaf Christus haar het geloof in den waren God, den waren Messias, „Ik ben het, die met u spreek.” — Gij ziet de vrouw half voorover gebogen over den put, geheel afgetrokken van haar werk, alleen luisterend naar Christus, Die voor haar zit.

De geschiedenis, welke in het midden-vak wordt getoond, is volgens de H. Schrift deze: ¹⁾ Op zijn zwerftocht naar het beloofde land, was het Israëlietische volk gekomen te Raphidim; daar vonden zij geen water om te drinken en zij begonnen te morren tegen Mozes. Op Gods bevel nam Mozes zijn staf, trok met het volk naar den berg Horeb, en sloeg met zijn staf op de rots; terstond sprong het water in overvloed uit den harden steen. Mozes is hier wederom afgebeeld met de lichthoornen op zijn voorhoofd; het dorstige volk dringt zaam om de rots; zij vangen het water op in bekkens om daaruit te drinken. Gelijk Mozes aan zijn volk in de woestijn brood te eten en water te drinken heeft gegeven, welke spijs en drank

¹⁾ Exod. XVII : 1—7.

het volk niet in het leven konden behouden, zoo belooft Christus aan de Samaritaansche vrouw water te zullen geven, dat springt ten eeuwigen leven. ¹⁾ Maar de goddelijke drank welke ons redt uit den dood en het eeuwige leven geeft, is het Bloed des Heeren, Dat ons bij de H. Communie gegeven wordt, „die Mijn Vleesch eet, en Mijn Bloed drinkt, heeft het eeuwige leven, en Ik zal hem ten jongsten dage opwekken.” ²⁾ De H. Paulus wijst ons op de innige betrekking tusschen de steenrots, waaruit een bron van water ontsprong in de woestijn, en de ware levende steenrots, Christus, Die de levende Bron is van het levende water, dat springt ten eeuwigen leven. ³⁾

De geschiedenis der H. Barbara en de verklaring der symbolen, welke zij draagt, zijn uit het vroeger gezegde bekend. De H. Juliana te Nicomedie in Bythynie geboren, werd door de genade Gods spoedig van de valsheid des heidendoms overtuigd en nam in het geheim het ware geloof aan. Toen haar heidensche vader, en de heidensche praefect Eleusius, die haar ten huwelijk begeerde maar met wien zij niet wilde huwen voordat hij christen geworden was, haar bedreigden, bleef zij standvastig in haar geloof volharden; zij verdroeg alle pijnen en werd voor het geloof onthoofd. Daarom draagt zij een zwaard en palmtak. Aan een langen ketting ligt de duivel aan hare voeten. Welke beteekenis heeft dit? Terwijl zij in den kerker leed, verscheen haar de duivel in de gedaante van een engel des lichts en trachtte haar door alle overredingsmiddelen tot afval te voeren; maar de heilige maagd bemerkte zijn waren aard en weerstond hem, sterk in het

¹⁾ Joa. IV : 14.

²⁾ Joa. VI : 55.

³⁾ I Cor. X : 3, 4.

geloof. Daarom houdt zij zegevierend den duivel aan een ketting gebonden. Haar feestdag is 16 Februari.

Het derde raam toont in het bovenste vak het laatste Avondmaal; Christus heeft in zijn rechterhand het brood, in zijn linker den kelk; vóór Hem op tafel ligt het paaschlam der Joden. Het middenvak geeft het offer te aanschouwen van Melchisedech, den priester-koning van Salem, die brood en wijn opdraagt. Abraham, uit den strijd als overwinnaar wedergekeerd, heft de zegevaan omhoog, waarin zijn naam geschreven staat. Deze gebeurtenis is vroeger verhaald; eveneens is vroeger verklaard waarin Melchisedech's offer eene voorafbeelding is van Christus' offer.

Hier is het de geschikte plaats om U te wijzen op eene treffende bijzonderheid. Wanneer gij aandachtig de voorstellingen beschouwt van Christus, de heiligen en engelen, ziet gij overal om hunne hoofden een ronden lichtgloed in den vorm van een cirkel. Welke is hiervan de beteekenis? Het beteekent den lichtkrans, waarmede zij gekroond zijn in den hemel, het is als de uitstraling der glorie welke de Heiligen in den hemel bezitten. Doch de vorm is niet altijd dezelfde; de lichtkrans of lichtnevel om het hoofd van Christus is altijd kruisvormig, deze lichtgloed is altijd door een kruis gedeeld; om U daarvan te overtuigen behoeft gij slechts het Hoofd van Christus te beschouwen in de ramen, op het altaar of den kruisweg. Alleen de drie goddelijke Personen dragen den kruisvormigen lichtnevel om hunne hoofden; ook hunne zinnebeeldige voorstellingen zijn daarmede gesierd. Zoo is een Hand gewoonlijk het teeken van God den Vader, het Lam het teeken van God den Zoon, de Duif het teeken van God den H. Geest; deze zinnebeelden der drie goddelijke Personen hebben evenals de H.H. Personen zelf den kruis-

vormigen lichtnevel. Soms wordt bij de voorstellingen der drie goddelijke Personen niet alleen het hoofd maar het geheele lichaam met zulk een lichtgloed of stralenkrans omgeven; deze wordt dan aureool genoemd. Als voorbeeld daarvan kunt gij zien naar de afbeelding van het goddelijk Lam in den expositie-troon, of naar de verschijning van Christus bij de bekeeringsgeschiedenis des H. Paulus, op de tombe van het Congregatie-altaar geschilderd. Ook de H. Moedermaagd Maria draagt soms zulk een aureool zooals gij haar aanschouwt in het raam der Maria-kapel. In plaats van den lichtkrans wordt dikwijls ook een kroon geplaatst op het hoofd van Christus of van Zijne heilige Moeder; zoo heeft het beeld van Maria in het congregatie-altaar geen ronden lichtgloed maar een kroon. De Heiligen uit het O. Verbond worden in het Westen bijna nooit met een ronden lichtgloed afgebeeld; doch terstond bemerkt gij hier de uitzondering, want Melchisedech is hier met den lichtkrans gesierd. Welke is hiervan de reden? Het is een voorrecht aan Salem's priester-koning geschonken, omdat deze „den Zoon Gods gelijkende gemaakt.” ¹⁾ de verhevenste voorafbeelding is van Christus, Priester en Koning in eeuwigheid. Want de mystieke persoonlijkheid van Melchisedech en zijne wonderbare verschijning bij Abrahams terugkeer uit den strijd, zijn zegen over Abraham en vooral zijn offer, geven den H. Paulus aanleiding ons te wijzen op de verhevene gelijkenis, welke Melchisedech in zijn naam, in persoon en offer met Christus aanbiedt; volgens de beteekenis van zijn naam is hij „koning der Rechtvaardigheid,” als koning van Salem „koning des Vredes”; volgens zijn persoon „zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsreke-

¹⁾ Hebr. VII : 3.

ning, noch begin van dagen, noch einde van leven hebbende"; volgens zijn offer, „den Zoon Gods gelijkende gemaakt, blijft hij priester in eeuwigheid." ¹⁾ Deze drie-voudige gelijkenis openbaart zich op de helderste wijze in Christus; Deze toch is in den hoogsten en eenigsten zin Koning der Rechtvaardigheid en Koning des Vredes; „zonder moeder is Christus volgens zijne Godheid, omdat Hij uit God den Vader geboren is, van ééne zelfstandigheid is met den Vader; zonder vader volgens de menschwording is Christus, Die geboren is uit de Maagd; begin en einde niet hebbende, omdat Hij zelf het begin en einde van alles is, de eerste en de laatste;" ²⁾ Christus is in werkelijkheid priester in eeuwigheid, hetgeen van Melchisedech slechts gezegd wordt in dezen zin, dat de H. Schrift geen opvolger of uiteinde van zijn priesterschap aangeeft.

In het beneden-vak van het raam staan de H.H. Henricus en Elisabeth. De H. Henricus, zoon des hertogs van Beieren, ontving zijne opvoeding van den H. Wolfgangus, bisschop van Regensburg. Na zijns vaders dood met de hertogelijke macht bekleed, huwde hij de godvruchtige Cunegundis, eene dochter van graaf Siegfried van Luxemburg; beiden hadden zich verbonden om evenals de H. Josef en de H. Maagd Maria in den maagdelijken staat te blijven leven. Tot Roomsche Koning uitgeroepen ontving hij uit de handen van Paus Benedictus VIII de keizerskroon. Bekend was zijne liefde voor Jezus Christus in het H. Sacrement, zoodat hij, ondanks zijne zorgzame bezigheden, dagelijks het H. Misoffer bijwoonde; hij had de H. Moedermaagd tot zijne bijzondere voorsprekeres gekozen. Het zwaard in zijn rechterhand herinnert U den strijd, welken hij tot

¹⁾ Hebr. VII : 2, 3.

²⁾ Ambr. de myst. Cap. VIII : 46.

bescherming van den H. Stoel voerde tegen de Grieken en Sarracenen; de kerk op zijn linkerhand rustende beteekent den prachtigen tempel, welken hij te Bamberg stichtte, en met de rijkste sieraden tooide. Zijn feestdag is 15 Julij.

Bekend is de zachte verschijning der H. Elisabeth van Thuringen; haar naam is de eere naam geworden van vele liefdadige vereenigingen, want haar geheele leven is slechts ééne voortdurende openbaring in daden geweest van belangelooze en milddadige liefde voor de armen en noodlijdenden. Zij was de dochter van Andreas II, koning van Hongarije, en huwde met Lodewijk, landgraaf van Hessen en Thuringen; daarom wordt zij ook gewoonlijk de H. Elisabeth van Hongarije of de H. Elisabeth van Thuringen genoemd om haar te onderscheiden van eene andere H. Elisabeth, de koningin van Portugal, die hare bloedverwante was. Hare taak des daags bestond gewoonlijk in het bezoeken der armen, in het verzorgen van zieken, weduwen en weezen; vooral ook ondersteunde zij de arme moeders, die niet in staat waren om zichzelven en hare zwakke kinderen in de zorgwekkende dagen na de geboorte, van het noodige te voorzien. God toonde hoe aangenaam Hem hare werken van barmhartigheid waren; want toen zij eens bij haar bezoek aan de armen haren gemaal den landgraaf ontmoette, werden de spijzen, welke zij in haar schoot droeg, in rozen veranderd; daarom wordt zij bijna altijd met rozen in haar schoot afgebeeld. Hare heldhaftige liefde huiverde niet voor melaatschen of voor de afzichtelijkste zieken, omdat zij in hen Jesus Christus eerde; dikwijls verbond zij hen met eigen handen. Geen wonder dat het volk haar eerde; allen begroetten haar als zij met een stillen lach zich

bewoog onder haar volk; de kinderen omringden haar jubelend als zij met vluggen tred heensnelde naar de zieken; en waar vroeger door de eeuwendragende wouden van Thuringen de oud-germaansche Sagen en liederen weerklonken, die zongen van feeën en hemelsche geesten nederzwevende op aarde om de droomen der ongelukkigen met eene rozige toekomst te verblijden, daar zong nu het volk in dankbare liederen den naam der zoete Vrouwe, die als eene liefdevolle engel rondging door de dalen om met het troostend woord ook den troost der gaven te brengen in de hutten der armen. Na den dood van Lodewijk, die als kruisvaarder stierf, door het onrecht harer bloedverwanten uit hare bezittingen verdreven, zwierf zij eenigen tijd met hare kinderen bedelend rond; doch zij werd door de edelen, die uit den kruistocht wederkeerden in hare rechten hersteld. Als weduwe beminde zij de versterving en nam het kleed der boetvaardigheid aan in de derde orde des H. Franciskus. In den bloei des levens werd deze geurende bloem uit dit tranendal der aarde overgeplant in den lusthof van het hemelsche Paradijs; zij stierf op vier en twintigjarigen leeftijd. Haar feest wordt gevierd 19 November.

Het vierde raam toont deze drie tafereelen: boven, het bezoek der vrome vrouwen bij het graf van Christus op den Paaschmorgen; in het midden, de ontmoeting der bruid van het Hooglied bij de wachters aan de stadspoort; beneden, de H. Catharina en de H. Regina.

Zooals uit het heilig Evangelieverhaal bekend is, was het heilig lichaam van onzen goddelijken Zaligmaker Vrijdagnamiddag van het kruis genomen en in linnen doeken met een mengsel van mirre en aloë gewikkeld volgens

gebruik bij de Joden. ¹⁾ Deze dienstbewijzingen aan het heilig Lichaam des Heeren hadden met den grootsten spoed moeten geschieden, omdat de avond van den Sabbath inviel. Daarom gingen op den morgen van het Paaschfeest Maria Magdalena, Maria de moeder van Jacobus en Salome naar het graf om Jezus' lichaam opnieuw te balsemen. Bij het graf gekomen vonden zij het ledig, en de engel des Heeren sprak tot hen: „weest niet ontroerd! Gij zoekt Jezus den Nazarener, den Gekruisigde. Hij is opgestaan, Hij is hier niet.” Een oogenblik later aanschouwden zij Hem op den weg.

De gebeurtenis, in het middenvak voorgesteld, is genomen uit het Hooglied van Salomon. In dit lied wordt door de liefde, waarmede Salomon en zijne bruid Sulamith elkander beminnen, ons aangeduid de vurige liefde, waarmee Christus zijne Bruid, de H. Kerk, en iedere ziel der rechtvaardigen als Zijne bruid bemint. Sulamith, overtuigd van Salomon's teedere liefde, zoekt steeds zijne nabijheid. Nu wordt ons verhaald, dat Sulamith eens was uitgegaan om haren Beminde te zoeken; Hem niet vindende, komt zij bij de stadspoort, en zij vraagt aan de wachters, die daar zijn gezeten, of zij haren Beminde ook hebben gezien. Toen zij hen op een kleinen afstand was voorbijgegaan vond zij Hem, Dien hare ziel liefhad, en nu zal zij Hem niet laten heengaan. ²⁾

Met denzelfden ijver als Sulamith zocht naar den Beminde harer ziel, snelden de vrouwen naar het heilig Lichaam des Heeren in het graf; en gelijk Sulamith's ijver beloond werd door het blijde aanschouwen van Hem, dien hare ziel beminde, zoo werd ook de liefdevolle ijver der

¹⁾ Joa XIX : 40.

²⁾ Cant. III : 3, 4.

vrome vrouwen door Christus beloond, toen Hij op haren terugtocht van het graf naar Jeruzalem Zich aan haar vertoonde. Wanneer wij de liefde van Sulamith en der vrome vrouwen en haar vurig verlangen naar Christus bezitten en zoo Hem zoeken in de H. Communie zal Hij ook ons hart verheugen door Zijne goddelijke tegenwoordigheid; ook wij zullen Zijne nabijheid genieten en ons verheugen in Hem, Dien onze ziel liefheeft.

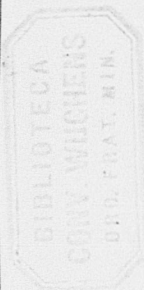
De marteldood der H. Catharina is vroeger verhaald, naast haar staat het rad, het werktuig harer marteling. De H. Regina, uit heidensche ouders geboren, verloor reeds bij hare geboorte hare moeder. De vader, die zich niet om het kind bekommerde, liet het over aan de zorg eener voedster, die eene christin was; dit was onbekend aan den vader. Deze voedster liet het kind doopen en voedde het op in het christelijk leven. Spoedig evenwel bemerkte de vader dat zijne dochter christin was geworden en daarom gebood hij haar het christendom te verwerpen of zijn huis te verlaten. Gedachtig aan Christus' woord dat iemand, die vader of moeder meer bemint dan Hem, Zijner niet waardig is, verliet zij zonder aarzeling de rijke woning van haar vader en ging terug naar de zorgzame maar arme voedster, voor wie zij voortaan de schapen moest hoeden. Daarom is zij hier afgebeeld omringd van eene kudde schapen; in de eene hand houdt zij het kleine schopje der herders, in de andere draagt zij den palmtak als teeken van haar martelaarschap. Olybrius, de landvoogd van Frankrijk, trok eens over het veld, waarop Regina hare schapen weidde; door hare zachte schoonheid bekoord wenschte hij haar te huwen hetgeen door Regina geweigerd werd, omdat zij haar hart onverdeeld aan God had geschonken. Schitterende be-

loften baatten niet; daarom liet hij haar in een kerker werpen, terwijl de vergramde vader zelf haar in de ijzeren boeien vastknelde. Toen ook kerkerstraf haar niet kon doen wankelen in haar besluit, liet Olybrius haar geeselen; maar in den nacht werden hare wonden op wonderdadige wijze genezen. Daarna moest zij de vreeselijkste martelingen ondergaan; eindelijk werd zij onthoofd. Haar feest wordt gevierd 7 September.

Het laatste der groote ramen toont in het boven-vak onzen goddelijken Zaligmaker, Die Zijne wonden toont aan den Apostel Thomas; in het midden-vak de worsteling van Jacob met den Godsendel, beneden den H. Otto en den H. Jacobus.

De verschijning van Christus aan den Apostel Thomas wordt ons verhaald door den H. Joannes. ¹⁾ Op den dag zijner verrijzenis verscheen Christus aan zijne Apostelen; „maar Thomas, één van de twaalfen, die genoemd wordt Didymus, was niet met hen, toen Jezus kwam. De andere discipelen dan zeiden tot hem: wij hebben den Heere gezien. Maar hij zeide tot hen: indien ik niet in zijne handen het merkteeken van de nagelen zie, en mijne vinger steke in de plaatse der nagelen, en mijne hand steke in zijne zijde, zal ik niet gelooven. En na acht dagen waren zijne discipelen wederom binnen, en Thomas met hen. Jezus kwam, als de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en sprak: vrede zij U! Daarna sprak Hij tot Thomas: steek uwen vinger hierin, en zie mijne handen, en neem uwe hand, en leg die in mijne zijde; en wees niet ongeloovig, maar geloovig! Thomas antwoordde, en zeide tot Hem: mijn Heer, en mijn God! Jezus sprak tot hem: omdat gij mij gezien hebt, Thomas,

¹⁾ Joa. XX : 24—29.

BIBL. CONV.
O.F.M.
WUCHENS

hebt gij geloofd: Zalig, die niet gezien, en geloofd hebben!" In het raam ziet gij Christus omringd van zijne Apostelen; Hij toont de wonde Zijner zijde aan Thomas, die voor Hem geknield ligt.

De gebeurtenis, in het middenvak voorgesteld, wordt verhaald in de H. Schrift. ¹⁾ Jacob had van zijn broeder Esau het eerstgeboorterecht verkregen en later, met behulp zijner moeder Rebecca, ook den zegen van zijn vader Isaac ontvangen. Vertoorn over die handelwijze zijns broeders wilde Esau zijn broeder Jacob dooden; daarom vluchtte Jacob op raad zijner moeder naar Laban, Rebecca's broeder, die in Haran woonde om daar te blijven tot de woede zijns broeders zou bedaard zijn. Na vele jaren bij Laban te hebben gewoond trok Jacob naar zijn vaderland terug met zijne dienstknechten en kudden vee. Bij het land Seir gekomen, waar zijn broeder Esau vertoefde, zond Jacob boden vooruit om zijn broeder vriendschap te betuigen; den volgenden dag ontmoette hij Esau en weenend omhelsden beide broeders elkander. Doch in den nacht, welke aan die verzoening voorafging, was Jacob opgestaan; en toen hij daar alleen was werd hij plotseeling aangegrepen door den Engel van Jehova, in menscheelijke gedaante verschijnende, Die met hem worstelde tot den morgenstond. Op eene bovennatuurlijke wijze werd Jacob in dien geheimzinnigen strijd versterkt, zoodat de Engel van Jehova hem niet overwinnen kon. Nu raakte de Godsengel Jacob's heupzenuw, die aanstonds verlamde, zoodat Jacob mank werd en begreep dat hij met een hemelschen strijder worstelde; maar de worsteling duurde voort. De Engel van Jehova sprak toen: laat mij gaan, want reeds rijst de dageraad; maar Jacob antwoordde:

¹⁾ Gen. XXXII.

ik zal U niet laten gaan, tenzij gij mij gezegend hebt. Daarna vroeg en vernam de Engel Jacob's naam; maar toen Jacob naar den naam des hemelschen strijders vroeg, antwoordde deze daarop niet, maar zeggende Jacob en verdween. De geheimzinnige worsteling was geëindigd; aanstonds ging nu de zon op; Jacob noemde den naam dier plaats Phanuel, zeggende: ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht. Gij ziet hier den Godsengel voorgesteld met uitgespreide vleugelen en breed uitwaaiend kleed; Hij weert Jacob van zich af. Jacob ligt half knielend ter aarde en slaat zijne armen uit naar zijn Bestrijder.

De Engel van Jehova, met wien Jacob streed tot den morgenstond, was, volgens de meening van vele H.H. Vaders, God zelf, God de Zoon; de H. Ambrosius zegt „Jacob derhalve bleef alleen achter en worstelde met God.” ¹⁾ Evenals Jacob hardnekkig volhardde in den strijd, volhardde ook gedurende dien nacht in zijn geween en smeekingen om den zegen des hemelschen strijders, ²⁾ totdat hij eindelijk overtuigd werd God te hebben aanschouwd van aangezicht tot aangezicht; zoo bleef ook de Apostel Thomas hardnekkig volharden in zijn ongeloof ondanks de getuigenis der Apostelen, zoo bleef hij acht dagen lang vasthouden aan zijn eisch, het tastbare, niet schijnbare lichaam des verrezen Zaligmakers te willen aanraken, totdat hij eindelijk, door de welwillendheid des Heeren, God zelf mocht aanschouwen en zich van de werkelijkheid van Zijn verrezen Lichaam mocht overtuigen. Gedurende die verhevene oogenblikken als wij na de H. Communie God zelf in ons bezitten moeten wij evenals Jacob door tranen en smeekingen Hem als een heilig

¹⁾ Ambr. de Jacob L. II C. VII, in init.

²⁾ Osee XII : 4.

geweld aandoen om zijn goddelijken zegen te ontvangen; wij moeten Hem vragen dat Hij Zijne lichamelijke tegenwoordigheid niet aan ons onttrekke vóór Hij ons gezegend heeft. Ook het levendige geloof waarmede de H. Thomas na de verschijning des Heeren sprak „mijn Heer en mijn God” moet leven in ons wanneer wij in waarheid, in werkelijkheid, in wezen het verheerlijkte Lichaam des Heeren ontvangen, Welks wonden in handen en voeten en zijde de H. Thomas heeft aanschouwd; wij moeten gelooven in de wezenlijke tegenwoordigheid van het wezenlijke Lichaam des Heeren. En wanneer wij niet evenals Thomas, dat verheerlijkt Lichaam zien en met onze zintuigen waarnemen, ¹⁾ maar staande in de vastheid des geloofs toch belijden „gij zijt mijn Heer en mijn God,” gaat de zaligsprekende belofte des Heeren, tot Thomas gericht, in ons in vervulling: „zalig zijn zij, die niet gezien, en toch geloofd hebben.”

De geschiedenis van den Apostel Jacobus is vroeger medegedeeld; hij heeft den pelgrimshoed en pelgrimsstaf in de handen; aan zijn hoed ziet gij de schelpen. De H. Otto was eerst hofkapelaan bij Hendrik IV, later Rijkskanselier, en werd na lang tegenstreven eindelijk tot bisschop van Bamberg benoemd. In het gebied, aan zijne macht onderworpen, herstelde hij regel en tucht, en ontwikkelde eene groote werkkraft in het bouwen van kerken en kloosters; dertig kloosters werden door hem gesticht of hersteld. Hij is hier voorgesteld in bisschoppelijk gewaad, met den mijter gesierd; in de eene hand heeft hij den bisschopsstaf, in de rechterhand een pijl. Om zijn krachtig optreden had hij vele gevaren te verduren

¹⁾ Plagas, sicut Thomas, non intueor
Deum tamen meum Te confiteor.

van zijne vijanden, waaraan hij nauwelijks ontkwam zooals te Stetin waar zijne vijanden hem omringden. Toch bleef hij daar met de zijnen geestelijke liederen zingen, zoodat zijne vijanden, verwonderd over dit ongewone verschijnsel, getroffen werden en zich verwijderden. De pijl in zijn hand doelt waarschijnlijk op den onvermoeiden ijver, waarmede hij de zielen zocht en als najaagde en trof; want de geschiedenis noemt een ontzaglijk getal van bekeeringen vooral in Pommeren, waardoor hij ook den eernaam van Apostel van Pommeren heeft verkregen. Zijn feestdag is 2 Juli.

DE MARIA-KAPEL.

„Van eeuwigheid ben ik verordend, en van oudsher voordat de aarde gemaakt werd; toen Hij de hemelen bereidde, was ik daar..... en ik verheugde mij alle dagen spelende voor Hem altijd, spelende op de aarde.” ¹⁾ Zoo jubelt de H. Kerk in geestdriftige stemming wanneer zij ons de eeuwige voorbeschikking van Maria verkondigt, en ons wijst op de zorgzame liefde waarmede de H. Drieuldigheid van eeuwigheid waakte over Maria „de Woonplaats welke de Wijsheid zich bouwde.” ²⁾ O Moedermaagd, „roemrijke zaken worden gezegd van U, stede Gods” ³⁾; want wel blijft de afstand oneindig tussehen U en Hem, Die U geschapen heeft; maar Hij, Die uit U is geworden ⁴⁾ heeft U toch met zulk eene heerlijkheid omkleed, dat gij zweeft boven de koren der engelen, en door den in U levenden Luister des Vaders als tot de sferen der Oneindigheid nadert ⁵⁾! Want toen in de hemelen de orde der heilgenade werd vastgesteld, waart gij, o Vlekkeloze! de uitverkorene Vrouwe, die opgenomen zijt in het plan der Verlossing. De volkeren neergezeten in de schaduwen

¹⁾ Prov. VIII.

²⁾ Prov. IX : 1.

³⁾ Ps. LXXXVI : 3.

⁴⁾ Gal. IV : 4.

⁵⁾ Beata Virgo ex hoc quod est mater Dei, habet quamdam dignitatem infinitam ex bono infinito quod est Deus. St. Thom. I qu XXV art VI ad 4.

des doods, verwachtten de Zon, maar gij waart die zachte morgenschemering, die lichtte door de duisternis, en die de Zon aankondigde en omhulde; de volkeren smeekten om het Kind, Dat volgens de profeten hun zou geboren worden, maar met droeve oogen zagen zij uit naar de komst der Maagd, die dat Kind ontvangen en baren zou ¹⁾; in ééne wolk van licht verschijnt door alle eeuwen naast den Zoon de liefelijke gestalte der Moeder. Toen de volheid der tijden was gekomen, vervulde Maria de taak, haar in het verlossingsplan toebedeeld; zij vervult haar taak als zij het Licht der wereld voortbrengt in den stillen nacht van Bethlehem, als zij op Golgotha haar persoonlijk offer als het offer der menschheid opdraagt; en omdat in het volle verlossingsplan ook was bepaald dat Christus verrijzen zou om onze rechtvaardigmaking ²⁾, staat naast den verrezen Christus in de hemelen de glorievolle moeder om de verdiensten des lijdens en de vruchten der verlossing aan ons me te deelen. Daarom is Maria de vreugde der wereld; zij is de roem van David, haar koninklijken voorvader, zij is de geestdrift der profeten, de troost der eeuwen; de H. Kerk roemt onder hare schoonste liederen die ter eere der Moedermaagd, en het woord der H.H. Vaders stijgt tot de hoogste vlucht wanneer het de eer der Moeder Gods verheffen zal; want bijna geen beeld is in de H. Schrift gebruikt of het toont hun eenige gelijkenis met Maria, bijna geen woord ook is in de H. Schrift geschreven of het vindt bij hen eenige verklaring of toepassing in Maria. De christelijke kunst heeft daarom altijd voor hare edelste openbaringen een onuitputtelijken rijkdom gevonden in het

¹⁾ Isaias VII : 14.

²⁾ Rom. IV : 25.

leven der H. Moedermaagd, zooals zij zich vertoont in het mystieke licht der voorafbeeldingen of in de werkelijkheid van het teruggetrokkene en verborgene verblijf op deze aarde. Bezield door dien schriftuurlijken en kerke-lijken zin, bekoord door de rustige schoonheid der H. Moedermaagd, heeft ook hier de christen-kunstenaar de volle poëzie der Maria-verschijning in beeld of schildering aanschouwelijk gemaakt; hij heeft ons Maria hier afgebeeld zooals de belofte van het Paradijs haar aankondigde en de werkelijkheid des levens haar toonde; zooals de H. Schrift en de strenge geloofsregel haar ter vereering voorstellen, en de eerbiedwaardige overleveringen van geslacht tot geslacht haar hebben geprezen. In elk der kleine vakken van altaar en ramen is een tafereel uit haar leven afgebeeld of geschilderd; maar met welk eene angstvallige nauwkeurigheid is ieder beeld bewerkt; welk eene beweging en handeling leven in die figuren; welk een gloedvol geloof spreekt in de uitdrukking dier gelaatstrekken; welk eene bevalligheid speelt in die edele lijnen; welk eene zwierige losheid vloeit door de diepe plooiën der golvende gewaden. Ja, in het losse, het speelsche, dat de geheele uitvoering dezer kapel kenmerkt, heeft de kunstenaar den juisten toon getroffen om ons in beelden het leven te verhalen der vlekkelooze en teedere Moedermaagd, die voor het aanschijn des Allerhoogsten „speelde altijd, speelde op de aarde.”

In het groote raam verschijnt boven de H. Drievuldigheid. God de Vader en God de Zoon zijn tegenover elkander gezeten op éenen zetel; in het midden boven Hen zweeft God de H. Geest, voorgesteld onder het zinnebeeld eener duif. Het geheele tafereel verbeeldt den eeuwigen Raad der H. Drievuldigheid, waarin het plan

der Verlossing wordt vastgesteld, en de H. Maagd Maria tot hare verhevene waardigheid wordt uitverkoren.

God de Vader houdt in Zijn hand den werelddol, waarop het kruis is geplant; door het kruis zal de wereld verlost worden. In den lichtcirkel om het hoofd van God den Vader staat een gelijkzijdige driehoek. Wat is hiervan de zin? Een gelijkzijdige driehoek is één, en heeft toch drie onderscheidene, gelijke lijnen; zoo is ook God één in Wezen, er is slechts ééne goddelijke Natuur, ééne Godheid, één God; maar in God zijn drie personen van elkander onderscheiden, zoodat de Vader niet de Zoon, en de H. Geest niet de Vader of de Zoon is; tevens is de eene Persoon niet iets meer dan de andere Persoon, maar Zij zijn alle drie even volmaakt, even wijs, even machtig.

God de Zoon draagt in de hand een geopend boek, waarin twee Grieksche letters, de alpha en de omega, zichtbaar zijn. Dit boek beteekent het boek des levens, ¹⁾ waarin de namen geschreven zijn van hen, die het rijk Gods beërven. Die twee letters zijn genomen uit het Grieksche alphabeth; de „alpha” is de eerste, de „omega” de laatste letter; door deze twee letters noemde God zichzelf: „Ik ben de Alpha en de Omega, het Begin en het Einde, zegt God de Heer, Die is, en Die was, en Die komen zal, de Almachtige.” ²⁾ Door God den Zoon is de wereld gemaakt en zonder Hem is niets gemaakt hetgeen gemaakt is, ³⁾ door Hem is ook de wereld verlost, door Hem verwacht de wereld en verwachten wij allen de voleinding na dit leven.

¹⁾ Apoc. XIII : 8; XXII : 19.

²⁾ Apoc. I : 8.

³⁾ Joa. I : 3.

maar er daverd van omhoog
 Een stem vol fiere kracht en majesteit :
 „Ik ben uw God, uw Heer van eeuwigheid,
 „Ik ben 't begin en 't einde van den kring,
 „Beschreven door der tijden wisseling.
 „Van Mij het scheppingswoord, maar ook van Mij
 „Der waerelden voltooiing!

SCHAEPMAN,

De eeuw en haar Koning VI.

God de H. Geest wordt zinnebeeldig aangeduid door eene duif. Dit vindt zijne verklaring vooral in het feit dat bij den doop van Christus door Joannes de H. Geest op Hem nederdaalde, in lichamelijke gedaante als eene duif. De duif, het zinnebeeld van God den H. Geest, is hier geheel omgeven door een lichtgloed of aureool.

Onder in dit raam wordt ons de H. Maagd Maria beloofd door God. Ter weerszijde van den boom der verbodene vrucht staan Adam en Eva; boven den boom aanschouwt gij God, Die het zondige menschenpaar straft. Om het Hoofd van God schittert de ronde lichtcirkel, waarin de driehoek staat; de slang kronkelt en wringt zich om den stam des booms. Maar in het vonnis der rechtvaardigheid klonk de belofte der barmhartigheid, de genade der verlossing wordt aangekondigd in het oogenblik dat de straf neerdaalt over de wereld; want God sprak: „vijandschap zal Ik stellen tusschen U en de Vrouw, tusschen uw zaad en haar zaad, Zij zal U den kop verpletten.” ¹⁾ Maria, de Moeder des Verlossers, wordt hier aangekondigd door God als de Vrouw, die den Messias brengen zal, die den haat des duivels zal opwekken maar die geen enkel oogenblik de slavernij des duivels zal dragen; nooit zou de duivel zich kunnen be-

¹⁾ Gen. III : 15.

roemen op de macht dat zij, die de krone van het goddelijk Moederschap draagt, ook voor zijne heerschappij had gebogen, en dat Hij, die geworden is uit eene Vrouw, de menschelijke natuur had aangenomen uit Haar, wier natuur door zijne misleiding in het Paradijs aan zijne macht onderworpen geweest was. Evenals Christus zou ook Zijne goddelijke Moeder kunnen getuigen „de vorst dezer wereld heeft in mij niets” ¹⁾. Maria zou den kop verpletten van de helsche slang, vooreerst omdat zij bevrijd zou zijn van de erfzonde en zoo uitgezonderd van de straf over het zondige kroost der zondige ouders uitgesproken; vervolgens om de volheid der genade zou zij vrij zijn van elke persoonlijke, door eigen daad bedreven zonde en voor alle aanvechtingen des duivels ongevoelig zijn; eindelijk, omdat zij als onbevleete Maagd den Verlosser der wereld schenken zou, Die de geheele macht des duivels zou overwinnen. Met deze troostvolle belofte Gods werd de hoop der volgende geslachten gevoed; op den nacht der eeuwen zou een blijde morgen volgen.

Midden in dit raam prijkt de glorievolle Maagd door God in het Paradijs beloofd. Zooals gij Haar in het raam hier aanschouwt, werd zij aanschouwd door den H. Joannes en beschreven in zijn Boek der Openbaring. „Een groot teeken verscheen in den hemel: eene vrouw omkleed met de zon, en de maan onder hare voeten en om haar hoofd eene kroon van twaalf sterren.” ²⁾ Deze voorstelling uit het Boek des H. Joannes wordt dikwijls zoowel door de H. Kerk als door de H.H. Vaders uitgelegd en verklaard van de H. Maagd Maria. Om het beeld der H. Maagd straalt de volle zonneluister; zij staat op eene halve maan

¹⁾ Joa XIV : 30.

²⁾ Apoc. XII : 1.

die in den vorm eener sikkel is afgebeeld; onder haar voet wringt en kromt zich eene slang, die een appel in haar muil houdt; om haar hoofd schittert een krans van sterren; uit hare uitgestrekte handen vloeien stroomen van water. Wat beteekent de gloed, het stralende zonlicht om het geheele lichaam der Moedermaagd? Twee verschillende verklaringen vinden hier haar plaats. De zon beteekent Christus, de Zon der gerechtigheid, sol justitiae; gelijk de zon hier om Maria's beeld schittert, zoo schittert en straalt in werkelijkheid de luister van Christus om Maria, omdat de glorie van het kind de glorie is der Moeder, omdat Christus de glorie is van Maria. Christus de Godmensch heeft in zekere mate den luister, dien Hij als God van eeuwigheid bezit of als Mensch Zich verwierf, toebedeeld aan Maria, haar als Moeder met Zijne heerlijkheid als een uit zonnestralen geweven kleed getooid. Eene andere verklaring is de volgende: de H. Joannes zag in geestvervoering deze hemelsche Vrouwe in dien staat, waarin de H. Elisabeth eenmaal haar begroette als „gezegende onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws lichaams,” ¹⁾ vervuld van Hem „in wien de volheid der Godheid lichamelijk woont,” ²⁾ omhullende de Zon der gerechtigheid of zooals de H. Joannes zegt: „in utero habens.” ³⁾ De stralen der Zon, die Maria omgeven, beteekenen dan de uitwendige openbaring des inwendigen Luisters, waarvan Maria vervuld is; de levende Zon breekt een oogenblik door, schiet van alle kanten zijne stralen uit door de levende Wolk, welke Hem eenigen tijd omhult, door het

¹⁾ Luc. I : 42.

²⁾ Col. II : 9.

³⁾ Apoc. XII : 2.

maagdelijk Lichaam der Moedermaagd; het is de apotheose van het goddelijk Moederschap.

De maan is, om hare ongestadigheid en voortdurende wisseling van vorm, het zinnebeeld der vergankelijkheid, des bederfs; ook is zij het beeld der dwaasheid volgens het woord der H. Schrift „de dwaze verandert als de maan.” ¹⁾ Met volle recht treedt Maria de maan onder hare voeten, want Maria is gevrijwaard van het bederf der zonde, ook van het bederf des grafs; Maria is de Moeder der ongeschapene Wijsheid, van God zelf. De slang, welke Zij onder haar voet verplet, is een beeld des duivels, die onder de gedaante eener slang onze eerste ouders verleidde in het Paradijs, en wier kop, volgens Gods belofte door Maria zou verplet worden; Maria heeft den duivel en alle werkingen des duivels overwonnen. „Verheug U, o Maagd Maria! gij alleen hebt alle ketterijen in geheel de wereld onderdrukt.” ²⁾ Ook de kroon van twaalf sterren heeft eene zinnebeeldige beteekenis; zij is gevormd uit de twaalf buitengewone voorrechten en kenteekenen, welke Maria verheerlijken; zij worden allen genoemd door den H. Bernardus. ³⁾ Door de stroomen van water, welke uit hare handen vloeien, worden de genaden aangeduid, welke Maria in volheid uitstort over de wereld. Maria is immers eene „bron van levende wateren, welke met geweld neerstroomen van den Libanon”; ⁴⁾ door de handen van Maria deelt God aan ons Zijne gunsten mede.

In de vier hoeken van dit raam ziet gij ter linkerzijde

¹⁾ Eccli XXVII : 12.

²⁾ Antiph Eccl.

³⁾ Sermo de 12 praerog. B. M. V.

⁴⁾ Cant. IV : 15.

boven, een menschenhoofd op gevleugelde schouders, beneden den kop van een os; ter rechterzijde boven, een leeuwenkop, beneden een adelaar. Het zijn de zinnebeelden der vier Evangelisten; deze vier zinnebeelden zijn gevleugeld. De mensch is het beeld van den H. Mattheus; dit vindt zijne verklaring hierin, dat deze Evangelist zijn geschiedverhaal begint met „het boek der geboorte van Jezus Christus, den Zoon van David, den Zoon van Abraham,” om zoo de geslachtsopvolging van Christus' voorvaderen, uit wie Hij als Mensch geboren werd, aan te geven. Door den os wordt de Evangelist Lucas aangeduid, omdat deze zijn Evangelie begint met het offer des priesters Zacharias; de os was een der offerdieren bij het Joodsche volk. De leeuwenkop verbeeldt den H. Marcus. De Leeuw vervult de woestijn met zijn gebrul; hieraan herinnert U het begin van St. Marcus' Evangelie „eene stem die roept in de woestijn.” De adelaar beteekent den H. Joannes, omdat deze bij den aanvang van zijn Evangelie als op de vleugelen eens adelaars opstijgt naar de onmeetbare lichtkringen, waarin de troon der Godheid staat en daar aanschouwt het eeuwig bestaan van het ongeschapen Woord, God den Zoon „in den beginne was het Woord.” Deze vier zinnebeelden werden in een profetisch visioen aanschouwd door Ezechiël ¹⁾ en den H. Joannes. ²⁾

De gebeurtenissen in de vakken der twee andere ramen voorgesteld zijn terstond voor een ieder duidelijk; de werkelijkheid is met volkomene getrouwheid weergegeven. De twee figuren in de bovenvakken zijn Ezechiël en Koning David met de harp.

¹⁾ Ezech I : 10.

²⁾ Apoc. IV : 7.

Wij beginnen nu de verklaring te geven van het altaar. Op de tombe, den onderbouw des altaars staan vijf profeten uit het O. V. Door zijn kroon en vorstelijk gewaad herkent gij in de middenfiguur een koning van Israël; hij is David, een der voorvaderen van de H. Maagd Maria; want Maria was uit David's koninklijk geslacht. Links van koning David staat de profeet Isaias; zijn hand rust op eene zaag, omdat, volgens eene overlevering, op bevel van koning Manasses zijn lichaam met een houten zaag in stukken gedeeld werd. Rechts van koning David ziet gij den profeet Ezechiël, die eene poort in zijne handen opheft; de beteekenis dezer poort volgt aanstonds. Aan de uiteinden der tombe staat ter linkerzijde Jeremias, ter rechterzijde Daniël. Deze profeten hebben allen op eenige wijze den lof der H. Maagd voorspeld, ¹⁾ of hunne woorden worden op Maria toegepast. ²⁾ Wat beteekent de poort in de handen van den profeet Ezechiël? De profeet aanschouwde ³⁾ eene poort, welke uitzag naar het Oosten en gesloten was; en de Heer sprak tot den profeet, dat geen man door deze poort zou heengaan; alleen God de Heer zou heengaan door deze poort, terwijl deze gesloten bleef. Hiermede wordt aangeduid dat Christus ontvangen is van den H. Geest en geboren uit de H. Maagd Maria, terwijl de H. Moeder Maria, Maagd is gebleven; Maria heeft als maagd Christus ontvangen en ter wereld gebracht:

tum maximus Infans

Intemerata sui conservans viscera templi,

Illaesum vacuavit iter, pro virgine testis

Partus adest, clausa ingrediens et clausa relinquens.

Sedulius, Carm. Pasch. Lib. II v. 44-47.

¹⁾ Jer. XXXI : 22; Isa. VII : 14.

²⁾ Dan. III : 99; Ps. XLIV : 13.

³⁾ Ezech. XLIV 1, 2.

Zoodat zij door een éénig wonder des Heeren de vreugde der moeder met de eer der maagdelijkheid heeft vereenigd :

quae ventre beato

Gaudia matris habens cum virginitatis honore.

Ibid v. 66, 67.

Pubertas signata manet, gravis intus et extra

Incolumis, florens de fertilitate pudica

Jam mater, sed virgo tamen, maris inscia mater.

Prudentius, Apotheo. v. 573—575.

De H. Ambrosius zegt „Christus is door deze poort heengegaan, maar opende haar niet.” ¹⁾ De H. Maagd is dus altijd maagd geweest en gebleven; want, volgens het woord Gods tot den profeet, zal God alleen en niemand anders ooit door deze poort heengaan. De profeet zegt ook dat die poort uitzag naar het Oosten, want Christus, de Zoon der H. Maagd, is als het Licht, als de Zon, die opgaat uit het Oosten volgens den profetischen naam „zie een man, de Opgaande is zijn naam.” ²⁾ Deze verklaring zij voldoende en wij allen groeten met de H. Kerk Maria de roemrijke Maagd, de Bruid des H. Geestes „salve porta, wees gegroet, o poort! waaruit voor de wereld het Licht is opgegaan.”

Naast de tabernakelkast staan ter weerszijde twee vrouwen uit het O. Verbond afgebeeld; hare beteekenis en gelijkenis met de H. Maagd te verklaren is hier overbodig. Wij richten daarom nu uwe aandacht naar de deuren des altaars; en om eene geleidelijke volgorde te bewaren beschouwen wij eerst de voorstellingen der geopende, daarna der geslotene deuren. De tafereelen zijn de volgende: Maria's geboorte, hare toewijding in den

¹⁾ Ambr. de instit. virg. VIII : et inviolata integritatis duravere signacula.

²⁾ Zach VI : 12.

tempel, de boodschap des engels, de geboorte van Christus; deze voorstellingen zijn gebeeldhouwd; buiten op de dichtgeslagene deuren zijn geschilderd Maria's sterfbed en hare verrijzenis uit het graf ten hemel. De meeste tafereelen behoeven geene nadere verklaring. Bij Maria's geboorte aanschouwt gij de H. Anna, nederliggende op hare legerstede; de gelukkige moeder reikt het kind toe aan den H. Joachim, die vol bewondering zijne armen uitstrekt. Langen tijd was hun huwelijk kinderloos gebleven, maar door voortdurend gebed hadden zij dit kind der genade van God ontvangen. Bij de toewijding van Maria in den tempel ligt de H. Maagd geknield voor den Hoogepriester; hare ouders staan ter zijde op den achtergrond. Volgens vele heilige Vaders was de H. Maagd slechts drie jaren oud, toen zij in den tempel aan God toegewijd werd; „en hare ouders offeren haar aan God op nu zij het derde jaar voleind heeft.” ¹⁾ Dan volgt de boodschap des Engels. De H. Maagd, in gebed geknield, keert zich een weinig ter zijde en luistert verwonderd naar de boodschap des hemels, welke haar gebracht wordt door den engel Gabriël „wees gegroet, gij vol van genade, de Heer is met U.” Boven de H. Maagd zweeft de Duif, het zinnebeeld van God, den H. Geest. Tusschen den engel en de H. Maagd staat in eene vaas eene blanke lelie. De H. Schrift geeft eene genoegzame verklaring voor dit tafereel. De nederige Maagd, die te Nazareth woonde, is verwonderd over die onverwachte toespraak, meer nog over de bovennatuurlijke wijze, waarop het wonder der Menschwording met hare maagdelijkheid, den Heer toegewijd, zal vereenigd worden; zeer natuurlijk richt zij zich daarom tot den engel en vraagt het geheim des Hemels. Daarop doet de engel

¹⁾ St. Germ. S. in praesent. B. M. V.

Gabriël hare ontsteltenis bedaren door de verklaring dat zij Moeder zal worden door God den H. Geest; daarom zweeft de H. Geest boven Maria. De lelie is het zinnebeeld der reinheid; hier beteekent dus de lelie dat het geheim der Menschwording in vervulling zal gaan zonder dat de belofte van eeuwige zuiverheid, welke de H. Maagd aan God had gegeven, zal geschonden worden. De engel reikt aan Maria een scepter, als teeken harer waardigheid, omdat op het oogenblik dat Maria hare toestemming gaf, „zie ik ben de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw woord,” het geheim der eeuwen voltrokken werd, haar goddelijk moederschap begon, en zij als Moeder van God tot Koningin van hemel en aarde werd verheven.

Onder een dak van Bethlehem's stal ziet gij het goddelijk Kind nederliggen in doeken gewikkeld. De H. Maagd knielt in aanbidding voor haar God, haar Kind; de innigste zieleweelde der Moeder lacht op het gelaat der reine Maagd, hare aanbidding is hier in de vervoering der beschouwing overgegaan; en de verhevenheid dezer Moedermaagd is zoo bovenaardsch en onstoffelijk, deze aanbidding van het goddelijk Kind door Zijne Moeder is zoo bekoorlijk, zoo overweldigend, dat gij voor het fijne, het aetherische dezer maagdelijke en in volle schoonheid bloeiende gestalte der geknielde Moeder alleen verklaring vindt in uw geloof dat zij vrij is gebleven van de straf over Eva's dochteren uitgesproken en de smarten van het moederschap niet heeft gekend, — en dat gij vol genot twijfelt wat hier meer te bewonderen, of de liefde der Moeder, die in de eerste vreugde zich wil nederbuigen over haar kind, dat de handjes naar haar uitstrekt, of den heiligen eerbied, welke haar terughoudt voor den eeuwigen God, ook al is

die God haar kind geworden. Zoo beschouwt Maria:

dat godlijk aangezicht,

Waaruit de zonne schept haar licht.

VONDEL, *Gijnsbrecht v. A.*

De H. Jozef, eveneens geknield, buigt het zorgzame hoofd over het goddelijk Kind, Dat door den hemelschen Vader aan Hem is toevertrouwd; „hij is de getrouwe en voorzichtige dienaar, dien de Heer heeft aangesteld als troost Zijner moeder, als verzorger Zijns lichaams, en als eenige en meest getrouwe medewerker in zijn verheven plan op aarde.” ¹⁾ — Achter dit geheele tooneel staan de os en de ezel.

Op de dichtgeslagen deuren des altaars zijn twee tafereelen geschilderd, die ons het einde van Maria's leven op aarde aanschouwelijk maken. Op een rustbed ligt de H. Maagd, wachtende op het oogenblik, dat haar terugvoert naar haar Kind. Stille rust zweeft over de stervende; het gelaat is bleek, maar zonder iets van het ijzingwekkende des doods te vertoonen; de oogen zijn gesloten, de handen saamgevouwen; dat sterven is geen angstig overgaan in den bangen nacht des doods, het is slechts eene zoete sluimering, die opgaat in een blij ontwaken. Om haar sterfbed dringen zich de Apostelen samen; met kinderlijke liefde aanschouwen zij die laatste oogenblikken hunner moeder. Een der Apostelen is omhangen met eene stoel, een ander besproeit de stervende met wijwater; aan het voeteinde van het sterfbed staat een der Apostelen met het kruis. De Apostel Thomas is niet aanwezig; de H. Paulus zit naast het sterfbed en ondersteunt zijn peinzend hoofd met zijn hand; ziet hij misschien bij dit sterfbed de ontzagwekkende geheimen van leven en dood,

¹⁾ Bern. Hom. II super Missus est.

waarover hij spreekt in zijn brief aan de Corinthiërs? ¹⁾ In eene volmaakte rust naar ziel en lichaam sterft de H. Maagd; de dood was voor haar slechts een heengaan, geene scheiding van deze aarde, eene hereeniging met haar Kind.

Volgens eene overlevering had een engel haar het oogenblik des doods aangekondigd. De H. Joannes Damascenus verhaalt ²⁾ dat de Apostelen, die met de verkondiging des Evangelie's over de wereld verspreid waren, in een oogenblik opgenomen werden in de lucht en te zamen kwamen in Jeruzalem om bij Maria's sterfbed tegenwoordig te zijn; ook verhaalt hij dat onder het gezang van engelen en Apostelen het heilig lichaam van Maria begraven werd in Gethsemane, en dat gedurende drie dagen daar het gezang der engelenkoren weerklonk.

Wat toen geschiedde vertoont U het andere schilderstuk, waarop Maria's verrijzenis uit het graf is voorgesteld. Maria zweeft, omringd door engelen, uit het graf, waarin de schoonste bloemen geuren. De H. Joannes Damascenus verhaalt verder: „toen na drie dagen het gezang der engelen ophield, en Thomas, die afwezig was geweest en na den derden dag was aangekomen, ook zijne eer wilde bewijzen aan het lichaam, dat God gedragen had, hebben de Apostelen het graf geopend. Maar haar roemrijk lichaam hebben zij niet kunnen vinden; nadat zij echter de linnen doeken hadden gevonden en vervuld waren van den onuitsprekelijken geur, welke daaruit opsteeg, hebben zij het graf gesloten.” Het heilig lichaam van Maria was opgenomen in den hemel bij Hem, Wien zij het leven

¹⁾ I Cor. XV.

²⁾ S. Joa. Damasc Hom de dorm. B. M. V. cfr. Hurter Opp. SS. PP. t. XXXIV.

had geschonken. Zoo verhaalt de H. Joannes Damascenus de uitvoerige getuigenis, welke door Juvenalis, aartsbischof van Jeruzalem, afgelegd werd voor de keizers, die verlangden het lichaam der H. Maagd te bezitten om het te begraven in de groote basiliek, welke door de H. Pulcheria, gemalin van keizer Marcianus, in Constantinopel was gebouwd; wij geven deze getuigenis hier, zonder bijvoeging van hetgeen somtijds over deze verklaring van Juvenalis wordt gezegd. O heilige Maria! onze teedere Moeder, gij zijt opgenomen ten hemel!

Met wat een stoet en majesteit en zegen
Onthaalden U de Vader, Zoon en Geest.
Toen gij, van hier, ten Hemel voert te feest,
Langs hyacinthe en langs turkooze wegen.
Jeruzalem scheen boven uitgelaten.
Het weerlichtte al karbonkels en robijn.

.
Daar juicht het al, wat, van geen vlek geschonnen
Het aanschijn keert naar U en 't zuiver Lam.
Daar kent men God: drie glansen, ééne vlam;
Gelukkig, die Gods blijdschap heeft gewonnen!

VONDEL, *Opdracht der brieven
der H. Maagden.*

Wees gegroet, o Koningin! Moeder van barmhartigheid;
ons leven, onze zoetheid en onze hoop, wees gegroet!

DE ST. JOSEF-KAPEL.

Zoals de orde het voorschrijft beginnen wij ook nu wederom onze verklaring, met hetgeen door de voorafbeeldende personen of toepasselijke spreuken uit het O. Verbond hier wordt aangeduid.

Op de tombe des altaars zijn in medaillons vijf personen uit het O. Verbond gebeeldhouwd. Koning David, uit wiens geslacht de H. Josef afstamde, draagt de toepasselijke spreuk: *gij zijt mijn Zoon* ¹⁾; dan volgt de zegen over Isaac ²⁾, de zegen Gods over Abraham ³⁾; daarna de belofte Gods over Jacob, aan Rebecca gedaan. ⁴⁾ Deze zijn allen voorvaderen van den H. Josef, volgens de geslachtslijst, welke door den H. Matheus wordt medegedeeld. Op het uiteinde staat nog de profeet met de belofte der zegening over het huis van Josef. Eene meer uitgebreide verklaring dier zegeningen zou ons hier te ver voeren.

Boven de altaartombe, op de retabel zijn de H. Matheus en Mozes ten halven lijve geschilderd; de H. Matheus draagt de spreuk „*erat vir justus, hij was een rechtvaardig man*” ⁵⁾; Mozes toont ons de toepasselijke woorden:

¹⁾ Ps. II : 7.

²⁾ Gen. XXV : 11.

³⁾ Gen. XII : 2.

⁴⁾ Gen. XXV : 23.

⁵⁾ Math. 1 : 19.

„ego protector tuus, et merces tua magna nimis, ik ben uw beschermer en uw overgroot loon” ¹⁾.

Op de dichtgeslagen deuren zijn de twee levensgroote gestalten der patriarchen Jacob en diens zoon Jozef geschilderd. Jacob wijst op de woorden uit het boek der Rechteren „Heersch over ons, gij, en uw zoon ²⁾”; Jozef, volgens de woorden der H. Kerk en de uitleggingen der gewijde schrijvers de groote voorafbeelding van den H. Jozef, den voedstervader onzes Heeren Jezus Christus, draagt de bekende woorden op den spreukband „gaat tot Josef en doet al wat hij u zeggen zal.” ³⁾

Jozef, de zoon van Jacob, werd bijzonder door zijn grijzen vader bemind, omdat hij een kind zijns ouderdoms was. Zijne broeders echter benijdden hem en waren op hem vertoornd, vooral toen hij zijne twee droomgezichten verhaalde, waarin hij aanschouwde dat de korenschoven zijner broeders zich voor de zijne bogen en dat de zon, de maan en elf sterren zich bogen voor hem. Daaruit begrepen allen, dat zijne verheffing boven zijne broeders was aangeduid. Terwijl nu op zekeren dag zijne broeders op het veld waren bij hunne kudden, werd Jozef door zijn vader Jacob gezonden om naar den welstand zijner broeders te gaan vernemen. Zijne broeders zagen hem in de verte naderen, en besloten eerst hem te dooden; doch op raad van den oudsten broeder Ruben, die Jozef in stilte wilde redden, veranderden zij hun plan en besloten nu hem in een put te werpen. Zij wierpen dan den onschuldige, dien zij eerst beroofden van zijn prachtig kleed, een geschenk zijns vaders, in den put; doch een

¹⁾ Gen. XV : 1.

²⁾ Judic. VIII : 22.

³⁾ Gen. XLI 55.

oogenblik later verkochten zij hem aan voorbijtrekkende kooplieden van Egypte. Jozef's kleet werd gedoopt in het bloed van een bok, en zoo door de broeders teruggezonden naar hun grijzen vader, om dezen in den waan te brengen, dat een wild dier zijn dierbaren zoon Jozef had verscheurd. In het vreemde Egypte werd Jozef verkocht aan Putiphar; doch omdat Putiphar's vrouw den onschuldigen Jozef van eene zware misdaad had beschuldigd, werd hij in de gevangenis geworpen. In de gevangenis verklaarde hij de droomen van den overste der schenkers en van den overste der bakkers; toen nu koning Pharao zijne bekende droomgezichten had, waarin hij zag dat zeven magere koeien zeven vette koeien verslonden en zeven ledige korenaren zeven volle korenaren verteerden, vernam hij de groote kunst van de uitlegging der droomen, welke Jozef in de gevangenis getoond had. Op bevel des konings werd nu Jozef uit de gevangenis voor den koning gevoerd; en de verklaring, welke Jozef over Pharao's droomen gaf, luidde, dat eerst zeven jaren van overvloed zouden komen, waarop zeven jaren van onvruchtbaarheid en hongersnood zouden volgen, zoodat de overvloed der vruchtbare jaren in den tijd des hongersnoods zou worden verteerd. Door Jozef's raad en wijsheid getroffen stelde koning Pharao den uit de gevangenis bevrijden Jozef aan als onderkoning van Egypte en omhing hem met de koninklijke sieraden. Jozef verzamelde den overvloed der zeven vruchtbare jaren in groote schuren, welke hij had laten bouwen; zoodat, toen het volk in de zeven volgende jaren van hongersnood om brood kwam vragen, koning Pharao zijn hongerend volk naar Josef zond met de woorden: ga naar Jozef en doe al wat hij U zeggen zal. Ook in het land zijns vaders kwam gebrek

aan voedsel, en zijne broeders kwamen tot den onderkoning van Egypte, die terstond hen herkende maar door hen niet herkend werd, om koren te koopen. Nadat hij eerst langen tijd hunne onderlinge en broederlijke liefde had beproefd, maakte Jozef zich als hun broeder, dien zij verkocht hadden, bekend en liet hen met hun grijzen vader naar Egypte overkomen, en zorgde verder voor hen.

De H. Bernardus stelt deze gelijkenis in: Jozef, de zoon van Jacob, door den nijd zijner broeders verkocht en naar Egypte gevoerd, is eene voorafbeelding van Christus, Die verkocht werd; — deze Jozef vluchtende voor den nijd van Herodes, droeg Christus naar Egypte. Jozef van Egypte, de trouw van zijn heer bewarende, wilde niet aan den wil zijner meesteres voldoen; — deze heeft zijne Meesteres, de Moeder van Zijn Heer, hare maagdelijkheid kennende, zelf in reinheid trouw bewaard. Aan Jozef van Egypte werd inzicht geschonken in de geheimen der droomgezichten; — aan dezen werd het gegeven bekend te zijn met de hemelsche geheimen en daaraan deel te hebben. Jozef van Egypte bewaarde het graan niet voor zich maar voor geheel het volk; — deze heeft het levende Brood uit den hemel ter bewaring ontvangen zoowel voor zich als voor de geheele wereld. ¹⁾

Wanneer de deuren zijn geopend, staat in het midden het groote beeld van den H. Jozef; ter weerszijde staan de beelden der H. Catharina en Barbara; op de linkerdeur is de waarschuwing des H. Jozefs door den engel voorgesteld; op de rechterdeur, de H. Familie op weg.

De H. Jozef houdt in zijn linkerhand een boek, in de rechterhand een staf; doch let wel op deze bijzonderheid: deze staf bloeit, en draagt smettelooze leliebladeren. Wat

¹⁾ Bern. Hom. II super Missus est.

wordt hierdoor aangeduid? Twee verklaringen worden hier aangegeven.

Volgens de eerste verklaring wordt hierdoor de volgende overlevering aangeduid: toen er een bruidegom voor de H. Maagd Maria zou gekozen worden, moesten verschillende afstammelingen uit Davids huis, waartoe ook de H. Jozef behoorde, een dorren tak nederleggen op het altaar; de staf van den H. Jozef werd groen en bloeide, alle anderen bleven dor, zoodat God door dit wonder toonde dat Hij den H. Jozef voor die waardigheid bestemd had. Dit wonder schijne U niet vreemd, want in de H. Schrift wordt verhaald dat op dezelfde wijze, ook door een bloeienden staf, Aaron verkozen werd door God tot het priesterschap. ¹⁾

Volgens eene andere verklaring wordt door dezen bloeienden staf beteekend, dat het huwelijk van den H. Jozef met de H. Moedermaagd Maria, waarin de maagdelijkheid beoefend werd, door een wonder Gods vruchtbaar is geworden en de reinste Bloem der velden, de reinste Lelie der valleien heeft voortgebracht. ²⁾

De beelden en de symbolen der H.H. Catharina en Barbara zijn vroeger verklaard; ook de voorstelling der H. Familie op de rechterdeur behoeft geene nadere omschrijving. De geschiedenis, op de linkerdeur in beeld gebracht, wordt in de H. Schrift verhaald. Toen koning Herodes, die Christus wilde dooden en aan de drie koningen uit het Oosten gevraagd had op hun terugtocht hem te komen melden waar het goddelijk kind was, deze koningen niet zag terugkeeren, vormde hij het wreede plan tot Bethlehem's kindermoord. Doch God zond in

¹⁾ Num. XVII.

²⁾ Cant. II : 1.

den nacht een engel tot den H. Jozef met het bevel: „sta op, neem het Kind en zijne Moeder en vlucht naar Egypte, want het zal geschieden dat Herodes het Kind zoekt om het te dooden.” De H. Jozef vluchtte terstond met het goddelijk Kind en de H. Moeder naar Egypte; zoo ontkwam Christus aan Bethlehems's kindermoord. Gij ziet den H. Jozef hier nederliggen op een rustbed; vóór hem zweeft een Engel, die hem het bevel des hemels mededeelt.

Het groote raam is in drie vakken ingedeeld. Het middenvak toont twee tafereelen; boven het sterfbed van den H. Jozef; beneden, den aartsvader Jacob, die in den slaap de geheimzinnige ladder aanschouwt waarlangs de engelen opstijgen en nederdalen. Het linkervak verbeeldt de vlucht naar Egypte, het rechtervak de woning van Nazareth. — Het droomgezicht van Jacob wordt verhaald in de H. Schrift ¹⁾: toen Jacob vluchtte voor de wraakzucht zijns broeders Ezau, legde hij zich op een avond neder om te rusten; terwijl hij sliep, zag hij in den droom eene ladder op de aarde staan en haren top den hemel raken; hij zag langs deze ladder de engelen Gods opklimmen en nederdalen en op de ladder den Heer rusten, Die hem zeide: Ik ben de Heer, de God van Abraham, uwen vader, en de God van Isaac. God beloofde hem dat in Jacob en zijn zaad alle geslachten der aarde zouden worden gezegend, dat Hij hem zou beschermen langs alle zijne wegen. Jacob ontwaakte en sprak: „waarlijk, de Heer is op deze plaats; en ik wist het niet.” Welke gebeurtenis uit het leven van den H. Jozef wordt hierdoor aangegeven, en is hier bedoeld? Eene tweevoudige verklaring of veronderstelling wordt hier

¹⁾ Gen. XXVIII : 12—18.

door ons gegeven. Vooreerst kan dit droomgezicht betrekking hebben op het sterfbed van den H. Jozef. Evenals Jacob na den moeitevollen dag vertroost werd met de aanschouwing Gods, rustende op den top der ladder, welke tot den hemel reikte en waarlangs de engelen zich bewogen; zoo mocht ook de H. Jozef in den avond van zijn zorgzaam leven, stervende zijne oogen richten naar den hemel, waar God hem wachtte. Christus, Die stond bij het sterfbed van Zijn voedstervader, zal voorzeker de oogen van den stervende gewezen hebben naar den hemel; en ongetwijfeld zullen de engelen, die zoo dikwijls tot den H. Jozef nederdaalden op aarde met eene boodschap des hemels, nu ook zijn sterfbed hebben omringd om zijne ziel te voeren in Abraham's schoot. Heeft de kunstenaar dit bedoeld, toen hij in het bovenvak het sterfbed van St. Jozef en in het benenenvak het droomgezicht van Jacob voorstelde? Heeft hij door deze plaatsing het onderling verband tusschen beide tafereelen duidelijk willen aangeven?

Rijker in beteekenis en dieper van zin is evenwel de volgende verklaring: door die geheimzinnige ladder van Jacob wordt de Menschwording van Christus betee-kend; en in het bijzonder wordt daardoor de H. Maagd Maria aangeduid, omdat in haar dit geheim der Menschwording is voltrokken. Gelijk deze ladder den hemel verbond met de aarde, zoo is ook bij de Menschwording de hemel in vereeniging getreden met de aarde; de goddelijke natuur heeft zich met de menschelijke natuur vereenigd, het Woord des Vaders is Mensch geworden, de God des hemels is verschenen op de aarde. In het bijzonder wordt dus door deze ladder de H. Maagd Maria aangeduid, omdat in haar die vereeniging, die verbinding

van hemel en aarde werd voltrokken, omdat in haar God is mensch geworden, de Zoon des Vaders de Zoon des menschen geworden is. Deze verklaring der Jacobs-ladder wordt bij sommige H.H. Vaders gevonden. De H. Joannes Damascenus zegt in een zijner homilien ¹⁾: God de Zoon „heeft Zelf voor Zich de levende ladder gebouwd, wier voet gevestigd is in de aarde, maar wier top reikt tot den hemel en waarop God rust; Jacob aanschouwde hiervan de voorafbeelding; De geestelijke ladder, dat is de Maagd, is gevestigd in de aarde.” Daarna spreekt de Heilige over het Mysterie der Menschwording, vervuld in Maria. In eene andere homilie ²⁾ richt hij zijn lofprijzend woord tot Maria en begroet haar: „of is het niet voor iedereen duidelijk dat gij door deze ladder zijt aangeduid en voorafgebeeld; want gelijk Jacob langs de uiterste sporten der ladder den hemel met de aarde zag vereenigd en de engelen daarlangs opklimmen en neder dalen, zoo hebt ook gij de taak van middelares aanvaard en zijt de ladder Gods geworden, toen Hij nederdaalde tot ons om onze zwakke natuur aan te nemen en met zich te vereenigen en te verbinden.” Ook de H. Ambrosius ziet in dit droomgezicht van Jacob den Christus op aarde aangeduid. ³⁾

Spanje's onsterfelijke dichter Calderon, die vooral ter verheerlijking van het H. Altaarsacrament zijne verhevene en diepzinnige „autos sacramentales” schreef — koninklijke scheppingen van een koninklijken geest — waarin hij met de gelukkigste stoutheid en een wellicht nooit overtroffen

¹⁾ Joa. Damasc. Hom. in nativ. B. M. V. cfr. Hurter Opp. SS. PP. t. XXXIV.

²⁾ Ibid.

³⁾ Ambr. de Jacob Lib. II : C. IV.

vermogen van opvatting de katholieke Theologie met haar stoet van mysteriën voor het Spaansche volk laat verschijnen als eene met luister gekroonde Koningin, Die geene vreemdelinge is onder dat volk, dat Haar kent en verstaat, toejuicht en omjubelt, — Calderon gebruikt dikwijls, wanneer hij spreekt over het geheim der Menschwording of over de Moedermâagd dit beeld der Jacobs-ladder. Zoo in zijn auto „de Ridderorden”; Lorinser vertaalt ¹⁾:

Wäre (ich bezweiff' es eben)
Dieses menschgeword'ne Wunder
Wirklich (sag'ich) der Gerechte,
Der die Wolken regnen sollen,
Jene Frucht, die aus der Erde
Soll entsprossen, jener Thau,
Jener sanfte, zarte, helle,
Den die Morgenröthe träufelt,
Jene Leiter, die die Erde
Mit dem Himmel soll verbinden,
Wo man auf und niedergehet,
(Auf der Mensch, herab das Wort)
.
Der Messias, der ershnte: —

In zijn auto „de verborgene Schat” spreekt de synagoge ²⁾:

Was bedeutet eine Leiter,
Welche Erd' und Himmel eint?
Der Verkehr nur ist gemeint,
Uns'res Himmelglücks Bereiter.

Ook in zijn auto „de getrouwe Herder” ³⁾ en meerdere anderen gebruikt Calderon dit beeld. Doch wanneer wij

¹⁾ Calderons Geistl. Festspiele uebers von Dr. Franz Lorinser; zweite Ausgabe XVI Band, S. 340.

²⁾ XI Band S. 28.

³⁾ XVI B., S. 162.

in dit beeld der Jacobs ladder eene aanduiding van het geheim der Menschwording en van de Moedermaagd zien, dan rijst zeer natuurlijk hier de vraag: welke overeenkomst bestaat er dan tusschen Jacob, die in een droomgezicht dit visioen aanschouwt, en den H. Jozef? De overeenkomst is deze. De H. Jozef was onbekend gebleven met het geheim der Menschwording, in zijne beminde Bruid de H. Moedermaagd voltrokken; de aartsengel Gabriël had zijne boodschap aan Maria in de eenzaamheid medegedeeld, en God had om Zijne redenen dit geheim voor den H. Jozef nog verborgen gehouden. Maar de lelie zou hare reine pracht ontfouwen, en de H. Jozef werd bedroefd en beangstigd toen het goddelijk Moederschap zich begon te openbaren ¹⁾. Ongerust en door bangen twijfel gefolterd, was de H. Jozef eindelijk besloten heimelijk Maria te verlaten. Maar God liet den bedroefden Bruidegom niet langer in die wreede twijfeling; en terwijl de H. Jozef met die bange gedachten zich ter ruste had nedergelegd, verscheen hem in den droom een Engel des Heeren die tot hem sprak: „Jozef, zoon van David! schroom niet Maria, uwe vrouw, tot U te nemen; want wat in haar is geboren, is van den H. Geest. En zij zal eenen Zoon baren, en gij zult zijnen naam Jezus heeten; want Hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden.” ²⁾

Gelijk dus Jacob in zijn droomgezicht die geheimzinnige ladder, eene voorafbeelding der Menschwording en der Moedermaagd aanschouwde, zoo heeft ook de H. Jozef in zijn droom bij die tijding des engels het geheim der Menschwording aanschouwd, en zijne Bruid in den maagdelijken luister van Moeder Gods verheerlijkt gezien; hij

¹⁾ Almo cum tumidam germine conjugem. Admirans, dubio tangeris anxius.

²⁾ Math. I : 20, 21.

mocht zeggen: de Heer is hier, en ik wist het niet; en gelijk Jacob vertroost werd door de Godsbelofte dat in hem en zijne nakomelingschap alle geslachten der aarde zouden worden gezegend ¹⁾, zoo werd de H. Jozef in zijne droefheid en angst getroost met de tijding en de aanschouwing dat in zijn maagdelijk huwelijk die belofte des Heeren vervuld werd, dat zijne Bruid Hem zou baren, „Die zijn volk zou zalig maken van hunne zonden.” ²⁾ Deze twee verklaringen mogen hier voldoende zijn; over de mindere of meerdere waarschijnlijkheid, welke betekenis is bedoeld door den kunstenaar kunnen wij niet oordeelen; welke verklaring door zinrijke schoonheid den eerepalm wint, beoordeelde een ieder.

In de linkerafdeeling van het raam aanschouwt gij de vlucht naar Egypte. De H. Maagd, op een lastdier gezeten, draagt het goddelijk Kind aan haar hart; als onder zorgen gebogen, maar berustend in Gods wil, gaat de H. Josef naast het lastdier voort. In de verte verheffen zich de tinnen van heidensche tempels, en, wanneer gij nauwlettend toeziet, bemerkt gij een standbeeld dat van zijn voetstuk nedervalt. Dit doelt op het verhaal, dat op verschillende plaatsen, waar Christus op zijn vlucht kwam, de heidensche tempels instortten en de afgodsbeelden neervielen. Waarschijnlijk vindt deze voorstelling haar grond in het woord van den profeet Isaias, „ziet, de Heer zal zich verheffen op een lichte wolk, en binnengaan in Egypte, en de afgodsbeelden der Egyptenaren zullen geschokt worden voor zijn aangezicht.” ³⁾

In de rechterafdeeling van het raam is de H. Familie

¹⁾ Gen. XXVIII : 14.

²⁾ Math. I : 21.

³⁾ Isai. XIX : 1.

in de woning van Nazareth afgebeeld. De H. Josef is bezig met het eenvoudige handwerk van den timmerman; het goddelijk Kind draagt een kleinen houten balk; de H. Maagd verricht het dagelijksch werk van het huisgezin.

Het bovengedeelte van het middenvak toont het sterfbed van St. Josef. Aan het hoofdeinde staat het goddelijk Kind, Die de Heer is van Leven en Dood; Zijn hand wijst naar den hemel; de H. Maagd ligt voor het sterfbed geknield. Een heilige dood kroont hier een heilig leven. „Vade in pace” prijkt als bovenschrift „ga in vrede.”

HET CONGREGATIE-ALTAAR.

Op de tombe des altaars prijken drie schilderstukken; in het midden is geschilderd Maria's kroning, links de bekeering des H. Paulus, rechts Maria Magdalena aan de voeten des Heeren in het huis van Simon, den Phariseër.

Bij de kroning der H. Maagd is Christus gezeten en Hij reikt den scepter, den rijksstaf aan Maria, die niet geknield is maar eveneens ten teeken harer waardigheid is gezeten. Haar deemoedig gebogen hoofd is gekroond; want hier wordt de nederigheid gekroond, hier wordt de nederige dienstmaagd des Heeren, zooals zij zelve zich noemde, bekleed met de macht om, onder God, verheven te zijn als koninginne over hemel en aarde.

De bekeering des H. Paulus wordt verhaald in de H. Schrift. Uit den stam Benjamin geboren en in de strengheid der wet door Gamaliël onderwezen, overtrof Saulus, later Paulus genoemd, spoedig zijne tijdgenooten in kennis maar tevens ook in haat tegen den Christus en Diens leer. Bij de steeniging van St. Stephanus was hij getuige; overal vervolgde hij de Christenen, en dwong hen het geloof te verzaken en den Christus te lasteren. ¹⁾ In zijn vervolgingswoede toog hij eenmaal uit, voorzien met brieven van den Hoogepriester, naar Damascus om daar de Christenen op te sporen. Maar plotseling omstraalde

¹⁾ Act. Ap. XXVI : 11.

hem op den weg een verblindend licht des hemels, helderder dan de Zon; sidderend en ontsteld viel Saulus ter aarde en hoorde eene stem: „Saulus, Saulus, waarom vervolgt gij mij.” „Wie zijt gij, Heer!” vraagt Saulus; en God antwoordt hem: „Ik ben Jezus de Nazerener, Dien gij vervolgt.” Het wonder der bekeering was door Gods alverwinnende genade gewerkt, de vervolger was in den Apostel herschapen; en vol geestdrift schiet hem het woord, dat de belijdenis zijns levens is, uit de borst: „Heer! wat wilt gij, dat ik doe?” Toen Paulus opstond was hij blind geworden; zijne medgezellen leidden hem naar de stad, waar hij drie dagen vastte en bad en door de handoplegging van Ananias zijn gezicht terug ontving. Hij werd toen door Ananias gedoopt; en Paulus, die als vervolger van Christus naar Damascus was gekomen, begon nu in datzelfde Damascus den Christus te prediken. Op het schilderstuk ligt de H. Paulus, in een zwaar harnas gestoken, ter aarde; hij bedekt zijne oogen met de hand voor den glans des lights; een der dienaren grijpt het van schrik steigerende paard bij de teugels, terwijl een ander den H. Paulus helpt opstaan van den grond. Christus verschijnt in de lucht, omstraald door een aureool van licht.

De geschiedenis van Maria Magdalena is de volgende. Toen Christus zich op zekeren dag bevond in het huis van Simon den Phariseër, door wien Hij aan tafel genoodigd was, drong Maria Magdalena de woning en de feestzaal binnen; in die stad was zij als eene openbare zondares bekend. Zij had kostbaren balsem gekocht; en daarmede binnenkomende viel zij schreiende voor Jezus' voeten neder, droogde met haar weelderig hangend hoofdhaar de tranen, die op Jezus' voeten neervielen, kuste deze en zalfde

ze met balsem. Christus nam haar tegen de lage gedachten der Phariseërs in bescherming, en zijne barmhartigheid sprak tot Magdalena: „Uwe zonden worden U vergeven! Ga in vrede!” — Vóór de tafel zit Christus, Die dezen liefdedienst van Magdalena aan zijne voeten schreiende neergelegen, toelaat en haar vol barmhartigheid aanziet; ter zijde van de tafel zijn de achterdochtige Phariseërs, heimelijk achter hun handen fluisterend, met elkander in gesprek; wat zij tot elkander zeggen wordt n duidelijk uit de minachting, het afgrijzen, waarmede zij Christus beschouwen: „indien Deze een profeet was, zou Hij weten, wie en hoedanig eene vrouw het is, die Hem aanraakt; want zij is eene zondares.”

Boven de altaartafel loopt over de volle breedte een band, waarop de woorden der H. Schrift op Maria toegepast, geschreven zijn: „egomater pulchrae dilectionis, Ik ben de Moeder der schoone liefde.”

Op de retable zijn vier zinnebeelden der H. Maagd Maria voorgesteld: eene ster, eene roos, eene lelie, en de ark des Verbonds. Welke gelijkenis met de H. Maagd ligt er in deze symbolen? Maria wordt vergeleken met eene ster, die haar zacht en vriendelijk licht verspreidt in den donkeren nacht, welke hangt over de verraderlijke zee; Zij wordt vergeleken met eene ster, die door haar bekenden stand aan het uitspansel den schepeling leidt en den koers wijst door de branding der golven. In dit leven, dat vergeleken wordt met eene wereldzee, helpt Maria ook ons door hare voorspraak en voorbeeld om den goeden weg te volgen. „Zij is die heldere en schitterende ster, boven deze wijde en uitgestrekte zee opgerezen, stralende door hare verdiensten, schitterende door hare voorbeelden.”¹⁾

¹⁾ Bernardus. Hom. 11 super Missusest.

De H. Kerk begroet Maria in haar loflied met den naam van sterre der zee „Ave maris stella, wees gegroet ster der zee.” De H. Bernardus geeft nog eene andere verklaring. „Maria, zoo spreekt hij, wordt zeer juist met eene ster vergeleken; want evenals eene ster zonder nadeel voor zichzelf haar lichtstraal uitschiet, zoo bracht de Maagd zonder geschonden te worden haar Zoon ter wereld. De lichtstraal vermindert ook niet de helderheid der ster, de Zoon evenmin de ongeschondheid der Maagd. Zij is dus die heerlijke ster, opgegaan uit Jacob, wier lichtstraal de geheele wereld verlicht.” ¹⁾

Maria wordt ook genoemd de „Morgenster;” want evenals deze de nabijheid der Zon verkondigt, zoo verschijnt Maria als een teeken des hemels, dat de nadering der Zon, Christus, aan de wereld openbaart.

In welken zin wordt de H. Maagd Maria genoemd eene roos, geheimzinnige roos, roos zonder doornen? Gelijk de roos in haar gesloten knop haar pracht verbergt en bij het opengaan haar schoonheid verhoogt; zoo heeft ook Maria haar Pracht verborgen en bij het openbaren harer Heerlijkheid, Die Christus was, haar reine schoonheid verhoogd. ²⁾

Daarom wordt zij de roos, de geheimzinnige roos genoemd. — Roos zonder doornen wordt Maria genoemd, omdat zij, geboren volgens de orde der natuur, op bovennatuurlijke wijze vrij bleef van iedere smet der ziel, ongedeerd, onbevlekt. Evenals uit den met doornen omzetten rozenstam op de doornige takjes eene schoone roos ongedeerd uitbloeit, zoo kwam uit het door erfzonde besmeurde geslacht van Eva deze hemelsche roos, Maria te voorschijn,

¹⁾ Bern. l. c.

²⁾ Qui natus de Virgine, Matris integritatem non minuit, sed sacravit. Miss. Rom. Seer. in festo Desp. B. M. V.

die eenige roos zonder doornen, die eenige Maagd wier schoonheid niet door de erfsmet van Eva was geschonden.

Waarom Maria eene lelie genoemd wordt, is duidelijk, omdat Maria de altijd reine en vlekkelooze Maagd is gebleven. Voortdurend zingt Calderon in zijne „autos” den lof dezer lelie en bloeiende roos.

Sieh', wie eine weisse Lilie
Mitten unter starren Aehren
In den aufgebroch'nen Blüthen,
Die wie blankes Silber glänzen,
Körner birgt von reinem Golde,
Ohne dasz der Sturm vermöchte
Ihrer Reinheit Glanz zu trüben.
Ihr das Blühen zu verwehren!
Eine jungfräuliche Rose
Dort betrachte! Zwar noch schläft sie
Unentfaltet in der Knospe
Doch mit tiefem Glanz erröthend.

Calderon „de Tuin van Falernia.” ¹⁾

Sedulius groet Maria, de Roos zonder doornen, in zijne zangen:

Et velut e spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil, quod laedat, habens, matremque obscurat honore:
Sic Evae de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquae facinus nova virgo piaret.

Sedul. Carm. Pasch. ²⁾

Nogmaals klinke hier een toon uit het lied van Calderon, die zoo dikwijls in zijne autos het maagdelijk Moederschap van Maria, de Roos zonder doornen, de geheimzinnige Roos, heeft bezongen:

Kaum (ich wiederhol's) hat eben
Die geheimniszvolle Rose
In dem Schoosz der Morgenhelle
Sanft zu wiegen sich begonnen,
Als schon Dornen hin sich drängen
Andrer Blumen, nieh die ihr'gen.

Auto „Het hart behoort aan Maria.” ³⁾

¹⁾ B. XIV S. 508.

²⁾ Lib. 11 : 28—31.

³⁾ B. 11 : S. 282.

In welke beteekenis wordt Maria vergeleken met de ark des Verbonds? Het volk van Israël bezat eene ark, eene kostbaar bewerkte kist, waarin de twee steenen tafelen der tien geboden, een vat met manna, en de roede van Aäron werden bewaard; boven deze ark zweefde eene wolk, het teeken der goddelijke tegenwoordigheid. Maria wordt door deze ark des Verbonds aangeduid; in Maria toch leefde de Wetgever zelf; in haar was meer dan het manna, hetwelk het volk in de woestijn niet voor den dood kon vrijwaren, zij droeg het Brood des Levens. In Maria was meer dan de roede van Aäron, die bloeide op bovennatuurlijke wijze; want in Maria kwam het Leven, Christus zelf, door een wonder des hemels buiten de orde der natuur. En evenals de wolk des Heeren de Bondsark overdekte, zoo overschaduwde God de H. Geest bij de ontvangenis van het goddelijk Woord de H. Moedermaagd.

Op het altaar prijkt het beeld der goddelijke Moeder; omdat deze congregatie is opgericht onder den titel van „het Heilig en Onbevlekt Hart van Maria”, ziet gij Maria's hart met een stralenkrans omgeven. Het goddelijk Kind, eveneens zijn hart toonende, is gezeten op den arm der H. Maagd en wijst met zijn linkerhand naar het hart zijner Moeder.

Op de deuren zijn vier heiligenfiguren geschilderd; ter linkerzijde staan de H.H. Augustinus en Theodorus, ter rechterzijde de H.H. Susanna de Roma en Margaretha van Cortona. Over den H. Augustinus is vroeger gesproken. Naast hem staat de krijgshaftige figuur des H. Theodorus. Hij heeft het helmvizier opgeslagen; een zwaar harnas, waaraan het breede slagzwaard hangt, bedekt zijne rijzige, forsche gestalte; met machtigen greep houdt hij den nek van een vreeswekkend monster, een gevlengelden draak,

omkneld. Gelijk verhaald wordt, was de H. Theodorus een even vurig christen als dapper krijgsman. Bij Euchaida leefde een draak in een diep hol; de geheele omtrek was onveilig, het dier roofde het vee, en was de schrik voor de geheele landstreek. In zijn vrees riep het volk tot Theodorus om hulp. Terwijl de H. Theodorus op zekeren nacht in diepen slaap was verzonken, zag hij een engel naderen, die hem beval den draak aan te vallen. Gehoorzaam aan Gods bevel, wierp Theodorus zich te paard, nam een kruis in zijn hand en bij het hol gekomen, riep hij in naam des Heeren het monster te voorschijn. Met een ontzettend gebrul kroop het dier uit zijn hol, en bereidde zich voor om Theodorus te bespringen. Maar gesterkt door Gods bevel dreef Theodorus zijn paard met den spoorslag voort, zwaaide zijn zwaard en stiet het door de borst van het monster. Deze geschiedenis is hier geschilderd. Van zijn marteldood wordt medegedeeld dat keizer Licinius eens te Nicomedie kwam en op verzoek van Theodorus ook diens stad Heraclea bezocht; wegens zijn christendom werd Theodorus spoedig voor den rechterstoel gebracht en verplicht aan de afgoden te offeren. Hij weigerde en vernielde zelfs de afgodsbeelden; nadat hij was gegeeseld en, onder voortdurende betuigingen zijner trouw aan Jesus Christus wreede martelingen had doorstaan, werd hij onder het zwaard van den beul onthoofd. Zijn feestdag is 7 Februari.

Susanna was te Rome uit aanzienlijke ouders geboren; Cajus, een broeder haars vaders, zetelde op den pauselijken troon; door bloedverwantschap deelde zij in de keizerlijke glorie van den Caesar Diocletiaan. Door de nauwlettende zorgen van hare ouders en van haar oom den Paus, opgevoed in de heilige leer van Christus, muntte zij

spoedig uit door hare onschuld en teedere godsvrucht; zij wijdde hare zuiverheid aan God, en eene liefdevolle vereering van de H. Maagd Maria was eene veilige waarborg harer deugd. Maar keizer Diocletiaan wenschte haar als gemalin voor zijn broeder Galerius; toen de afgezant Cajus, een bloedverwant des keizers, haar den wensch van Diocletiaan overbracht, weigerde de godgewijde maagd beslist, en de liefde tot haar hemelschen Bruidegom maakte haar zoo welsprekend dat de keizerlijke gezant om de genade van het christendom verzocht. Zijn ijver en zijn geluk bewogen een anderen broeder des keizers Maximus ook het Christendom aan te nemen. In toorn ontstoken liet nu Diocletiaan de nieuwbekeerden grijpen en te Ostia dooden; Susanna werd in de gevangenis geworpen en doorstond met heldhaftigen moed alle verleiding. Nu liet de keizer haar geeselen; maar Susanna bleef standvastig en onverzettelijk en zij onderging daarna den marteldood door het zwaard. In haar rechterhand draagt zij daarom het zwaard, op haar linkerhand een kroon, want met het huwelijk van des keizers broeder versmaadde zij de gloriekroon dezer aarde. Haar feestdag is 11 Augustus.

De barmhartigheid des Heeren, Die Maria Magdalena vergeving schonk, schittert ons tegen in het leven der H. Margaretha van Cortona; als Magdalena had zij gezondigd en de schoonheid der ziel in de zonden van zingenot besmeurd; maar in eeuwigheid zal zij de barmhartigheid des Heeren verheffen, Die evenals aan Magdalena ook aan haar veel heeft vergeven, omdat zij veel bemind heeft. Toen zij op zekeren dag het lijk van haren wereldschen minnaar, door vijanden gedood, had gevonden in een kuil onder takken verborgen, werd zij door een heiligen afschuw voor de

wereld aangegrepen; schreiende viel zij neder en vroeg aan Jezus, of Hij voortaan haar hart als eenige Bruidegom wilde bezitten. Alle wereldsche tooi werd verworpen; de strengste boetvaardigheid was haar genot; de grond was haar rustbed, haar hoofd lag op een steen of een stuk hout; luide verkondigde zij hare boosheid en klaagde, dat zij God, de hemelsche Schoonheid, te laat had gekend, te laat had bemind. Nederig vroeg zij het kleed van den armen Franciskus in de derde orde; want, nu zij de schitterende kroon der maagden had verloren, hoopte zij toch door de doornenkroon der boetvaardigheid wederom aan haar hemelschen Bruidegom te behagen; en de ontrouwe bruid, die het lelieblanke bruidskleed der zuiverheid had besmeurd en verworpen, meende geen betere eereboete te kunnen geven aan haar beleedigden Bruidegom dan door neergeknield Hem vergeving te vragen in het ruwe en arme kleed van St. Franciskus. Dikwijls lag zij opgetogen in geestvervoering voor het H. Tabernakel en de zoetste samenspraken met hare Liefde van het H. Tabernakel gaven haar de troostvolle getuigenis, dat Jesus zijne ontrouwe Bruid weder had aangenomen in zijn hart. Eene teedere genegenheid trok haar ook voortdurend naar het beeld der reine Moedermaagd Maria, die de moeder der schoone liefde is. Zelfs in haar hoogsten ouderdom pijnigde zij haar lichaam door de strengste kastijdingen, tot eindelijk het oogenblik kwam, dat bij den dood hare ziel mocht opzweven in de omhelzing van haar hemelschen Bruidegom, Die met eene bijzondere kroon de reinheid der Maagden tooit, maar Die ook een boetvaardig en ootmoedig hart niet versmaadt. Met Maria Magdalena en Maria de zondares van Egypte zal zij Gods barmhartigheid in eeuwigheid getuigen aan

de wereld; en de naam der H. Margaretha van Cortona zal worden aangeroepen en gezegend, gelijk de dichter heeft gezongen van de zondares van Egypte:

Zoolang de God van liefde en leven,
Die Magdalena had verheven,
Der zondaresse schuld ontbond,
Zoolang de God, die 't kruishout torste
En naar het hart der menschheid dorste
Aan 't aardrijk wordt verkond.

SCHAEPMAN

„*Maria, de zondaresse van Egypte.*”,

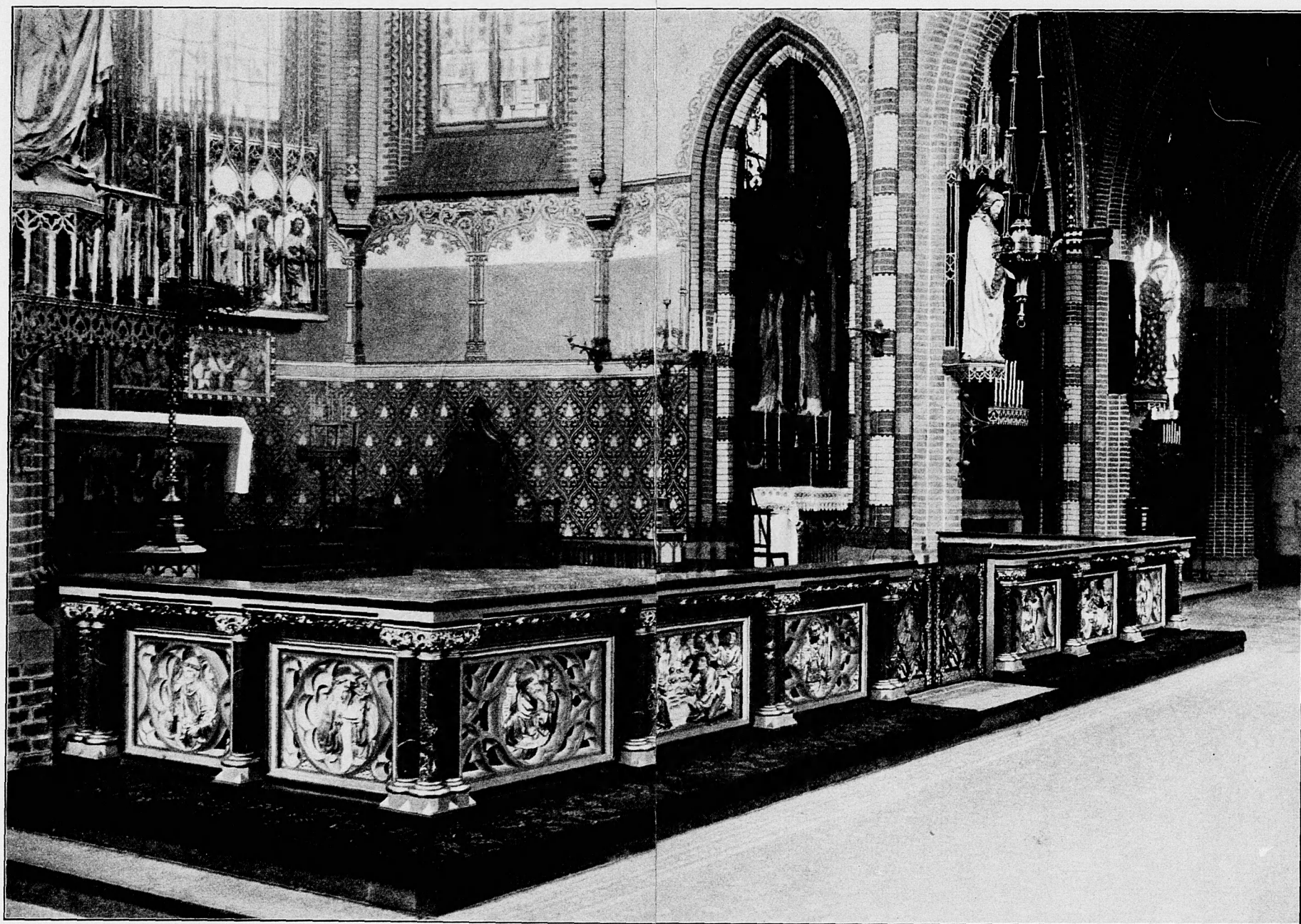
De Heilige is afgebeeld met de roede als teeken harer bloedige lichaamskastijdingen. Haar feest wordt in de Kerk gevierd den 23 Februari.

DE COMMUNIEBANK.

Hier volg nog eene korte beschrijving der Communiebank. Behalve de deuren is zij geheel uit steen vervaardigd; in het midden wordt zij in twee gelijke stukken verdeeld door de deuren, waarin de symbolen van den God des Altaars, de Pelikaan en het Lam dat de Zegevaan verheft en zijn Bloed vergiet in een kelk, zijn voorgesteld; deze symbolen zijn vroeger verklaard; zij zijn in koper bewerkt. In de Communiebank zelve zijn de acht zaligheden in beeld gebracht; zoodat voor iedere zaligspreking des Heeren een Heilige is gekozen, in wiens leven op eene bijzondere wijze iedere genoemde deugd uitschittert. Het mag hier voorzeker onze bedoeling niet zijn, om iedere zaligspreking van Christus te beschouwen in betrekking tot de H. Communie of aan te geven op welke wijze de H. Communie vooral deze deugden aankweekt in de ziel des menschen; dit ligt geenszins hier in ons plan, want het zou ons voeren tot verklaringen, die voor zeer velen nog verklaring noodig hadden.

Omdat wij echter, bij de beschrijving van de voornaamste sieraden eener Katholieke Kerk, niet zwijgen mogen over de communiebank, waar de Godmensch een feestmaal heeft bereid voor Zijne strijdende broeders, willen wij slechts aangeven op welke wijze in deze heiligen die deugden zich hebben geopenbaard. In elk stuk der Communiebank

DE COMMUEBANK.

zijn vier heiligenfiguren gebeeldhouwd; ter linkerzijde de H.H. Henricus, Franciskus, Catharina van Siena en Stephanus; ter rechterzijde de H.H. Elisabeth, Maria Magdalena, Gregorius I en Aloysius. Tusschen de beelden van St. Henricus en St. Franciskus is eene groep gebeeldhouwd, voorstellende de bruiloft te Cana; tusschen St. Elisabeth en St. Maria Magdalena ziet gij aan tafel met de Emmausgangers onzen goddelijken Zaligmaker gezeten, die het Brood breekt, waardoor de twee leerlingen Hem herkenden.

De H. Henricus herinnert U de door Christus gezegende deugd der zachtmoedigheid. Hij onderdrukte in zijn hart iedere opwelling tot gramschap; daardoor bezat hij de verhevene kalmte, de zielerust door zelfbeheersching verkregen, die geenszins gevoelloosheid was, maar die wel getroffen kon worden door beleediging, doch zonder zich te laten meeslepen en in opgewondenheid of harts-tocht te ontvlammen. Daarom schijnt het bij den eersten aanblik wellicht vreemd dat de H. Henricus, die de zachtmoedigheid voorstelt, een zwaard in zijn hand draagt, waardoor juist niet de zachtmoedigheid wordt aangeduid; maar men bedenke dat het eene grootere deugd is in den toorn het zwaard der kastijding terug te houden en de opgewekte gramschap in te toomen, waar men de macht heeft gemakkelijk zich voldoening te geven, dan in het geheel niet vergramd te worden. Zelfoverwinning is verhevener dan ongevoeligheid. De H. Ambrosius zegt: „het is voortreffelijk zijne opwelling te matigen door het verstand; en het wordt voor geene geringere deugd gehouden zijn toorn te bedwingen en zijne verontwaardiging te onderdrukken, dan in het geheel niet vertoornd te worden.” ¹⁾ Zich door den toorn te laten beheerschen

¹⁾ Ambr. Expos. in Luc. Lib. V n°. 54.

alleen is zonde. Daarom zegt de H. Franciskus van Sales: „dit gebod: toornt en wilt niet zondigen, (is) naar mijn oordeel veel zwaarder dan een gebod, hetwelk ons zoude gebieden nooit vertoornd te worden, omdat men gemakkelijker de granschap kan schuwen dan haar matigen.” ¹⁾ En onze goddelijke Zaligmaker, Die ons wijst op Zijn voorbeeld om van Hem te leeren zachtmoedig van harte te zijn, spreekt in hetzelfde hoofdstuk van den H. Lucas ²⁾, terstond na deze zaligheden te hebben gezegd, zijn viervoudig verschrikkelijk wee uit, om ons te leeren hoe wij kunnen toornen zonder te zondigen. Zoo verdwijnt dus het schijnbaar tegenstrijdige dat de zachtmoedigheid wordt voorgesteld door den H. Henricus met het zwaard in de hand; hij bewaarde zich voor ijdele granschap, en waar hij toornen moest, wist hij zich zelf te bezitten, ook al was hem om zijne keizerlijke macht de voldoening door het zwaard gemakkelijk.

De geschiedenis der bruiloft te Cana is genoegzaam bekend. De bruid en bruidegom, met kransen getooid, zitten achter de tafel, voor de tafel staan de zes kruiken met water gevuld; Christus, aan het hoofdeinde der tafel gezeten, strekt zijn hand uit over het water dat door Zijn wondermacht in wijn veranderd wordt. De hofmeester heft in bewondering zijn hand omhoog. De H. Maagd beschouwt in stilte het wonder, door haar van Christus afgesmeekt.

Dan volgt de H. Franciskus van Assisie met de spreuk: „zalig de armen van geest, want hunner is het Rijk der hemelen.” Hij had in zijne eerste jeugd van de rijkdommen zijns vaders verkwistend genoten; hij beminde de pracht

¹⁾ Introd. Lib. III Cap. XII.

²⁾ Luc. VI : 24—26.

zoodat allen hem bewonderden en „de bloem der jongelingschap van Assisië” noemden; maar spoedig van het ijdele der wereldsche grootheid overtuigd, deed hij voor de voeten van den bisschop van Assisie afstand van alles wat hij bezat; hij onthechte zich aan de wereld met de daad en ook met zijn geest en wil, zoodat hij vrij van deze gehechtheid God alleen bezat en de schoone natuur om hem heen, welke hij vurig beminde. God was zijn rijkdom, en de Armoede was zijne bruid. Wat beteekent het kruis in zijn handen, en welke is de verklaring van het wondervolle verschijnsel dat de gekruisigde Serafijn zes vleugelen heeft? Terwijl de H. Franciskus, twee jaren voor zijn dood, op den berg Alvernia in gebed was verzonken, zag hij een Serafijn met vluggen vleugelslag neerdalen uit den hemel en tot hem naderen; toen de verschijning kort voor zijne oogen zweefde, bemerkte St. Franciskus tusschen de vleugelen de gedaante van een mensch, die met uitgestrekte handen en voeten aan het kruis hing; twee vleugelen verhieven zich boven zijn hoofd, twee waren uitgespreid om te vliegen, twee bedekten zijn lichaam. Toen de verschijning verdween, had God in het lichaam van St. Franciskus de wondmerken van handen en voeten en zijde ingedrukt. Franciskus heeft hier de zichtbare wondeteekenen.

St. Catharina van Siëna is de uitverkorene om ons door het kruis in haar hand en haar eigen voorbeeld te herinneren aan Jezus' woord: „zalig zijn de vreedzamen, want zij zullen kinderen Gods genoemd worden.” Wijzende op den Gekruisigde, Wiens geboorte werd aangekondigd met een vredegroet aan hen die van goeden wille zijn, Wiens dood vrede bracht aan de wereld, bracht zij den vrede in de harten der meest verstokte zondaren, drong zelfs in de

gevangenissen tot de ongelukkigen door; maar ook werkte zij mede tot herstel van rust en vrede in den Staat en tot den terugkeer der Pausen uit hunne ballingschap te Avignon naar Rome, de pauselijke stad. Wat beteekent de kroon op haar hoofd? Op zekeren dag verscheen Jezus Christus aan de H. Catharina en droeg eene kroon van goud en eene van doornen met zich en liet Catharina eene uitkiezen. Zonder een oogenblik te aarzelen greep zij de doornenkroon en drukte deze diep in haar hoofd. Langen tijd was de H. Communie haar eenige spijs. Haar feest is 30 April.

De H. Stephanus, die in den schoot van zijn kleed de steenen draagt, waarmede de Joden hem hebben gedood, heeft het eerst de waarheid ondervonden van Christus woord: „zalig zij, die vervolging lijden om de gerechtigheid, want hunner is het rijk der hemelen.” Hij was de eerste martelaar en mocht het beloofde rijk der hemelen aanschouwen zooals hij in zijne laatste oogenblikken uitriep: „ik zie de hemelen open, en den Zoon des menschen staan ter rechterhand Gods.” Zijn feestdag is 26 December.

In het andere gedeelte der Communiebank, bij de middendeur, verkondigt U de H. Elisabeth den zegen Gods aan de barmhartigheid beloofd: „zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verwerven.” Moeielijk ware het voorzeker in de rij van heiligen een verhevener voorbeeld te vinden, waarin de barmhartigheid, de liefde jegens den evenmensch, die zich in zorgen bevindt, op eene meer schitterende wijze zich openbaart dan in de H. Elisabeth. Haar is daarom de eer geschonken die deugd voortestellen aan het feestmaal des Heeren, waar Jezus Christus zijne barmhartigheid, zijne liefde voor den armen mensch openbaart, zooals Hij alleen dit vermag, door Zich zelf te geven aan onze arme zielen.

Naast St. Elisabeth ziet gij onzen goddelijken Zaligmaker met de twee Emmausgangers aan tafel gezeten.

„Zalig zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost worden,” zoo roept Maria Magdalena ons toe, die treurende aan Jezus' voeten liggende eenmaal de troostvolle woorden mocht hooren uit Zijn mond, „uwe zonden worden U vergeven! Ga in vrede!” Zij draagt de vaas, waarin zij eenmaal den welriekenden balsem bewaarde om Jezus' voeten te zalven in het huis van Simon den Phariseër.

Gregorius I de Groote „die, zonder Rome te verlaten, zijne hand uitstreckte over geheel het Noorden, die de zwakken bevestigde in het geloof, de weerspannigen tot het geloof terugbracht, en, zich zelf overlevende door de wijsheid zijner ontwerpen, gedurende vele jaren de leiding behield over den christelijken veroveringstocht” ¹⁾ heeft in zijne geschriften de vertolking en in zijne daden de beoefening laten zien van Christus' woorden: zalig zij, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Want de gerechtigheid, waardoor men zijne verplichtingen vervult jegens zich zelve en anderen, waardoor ook alles in vaste orde wordt geregeld en nagestreefd wat overeenkomstig is met plicht, waardigheid en bestemming, die deugd is de glans van het karakter in dezen heiligen Paus, die voor zich zelf zulk eene verhevene opvatting had van zijne roeping en plicht in het Hoogepriesterschap des Heeren op den stoel van Petrus, dat hij eerst deze waardigheid ontvluchtte en later in de vervulling zijner heilige bedieningen somtijds beangstigd werd. Maar dat hooge besef van plicht gaf de kracht aan zijne sterke ziel, en dwong den man, die op vijftigjarigen leeftijd met eene voortdurend zwakke gezondheid

¹⁾ Ozanam. La civil. chrét. chez les Francs. Chap. V.

den zwaren last van Gods Kerk moest dragen, alles te omvatten wat den inwendigen en uitwendigen luister van Gods Kerk kon bevorderen en het heil en den vrede der geheele wereld kon verzekeren. „Want hij zag het Oosten beroerd door de trotschheid van het Schisma en door alle ellenden van het verval, het Westen in de macht van heidendom en ketterij; voor de poorten van Rome, in Italië en Spanje, volhardden de Gothen en de Lombarden in de dwaling van Arius” ¹⁾ En ondanks die zorgen voor de Kerk en de wereld schreef hij zijne vele leerzame verhandelingen, die eene kracht vormen in de verdediging des geloofs en naast Augustinus, Ambrosius en Hieronymus hem eene eereplaats verzekeren in de eerbiedwaardige rij der Kerkvaders; en terwijl de zorg voor Kerk en Staat zijn geheele leven scheen te vorderen, vond hij den tijd om de liturgie der Kerk met de treffendste gebeden te verrijken en door verbeteringen in den kerkelijken zang zijn naam te vereeuwigen in de heilige liederen der Kerk. Zijn feestdag is 12 Maart.

Het zedig neergeslagen oog, het deemoedig gebogen hoofd, dat gelaat door versterving verbleekt maar verhelderd door een hemelschen lach, zeggen U terstond dat hier de H. Aloysius verschijnt om, door zijn voorbeeld en zelfs door zijne uitwendige verschijning ons te overtuigen van de zaligheid der zuiveren van harte, omdat zij God zullen zien. Reeds op negenjarigen leeftijd had hij te Florence zijne zuiverheid aan God toegewijd; strenge versterving, bloedige lichaamskastjdungen waren de hulpmiddelen om dien kostbaren schat te bewaren; daarbij werd zijne zucht naar God, de oneindige Schoonheid, steeds vuriger door de overweging der vergankelijkheid, der ijdelheid van het

¹⁾ Ibid.

schijnschoon en de pracht dezer wereld ; de dood maakt allen gelijk ; daarom draagt hij een doodshoofd in zijn hand. Zijn feestdag is 21 Juni.

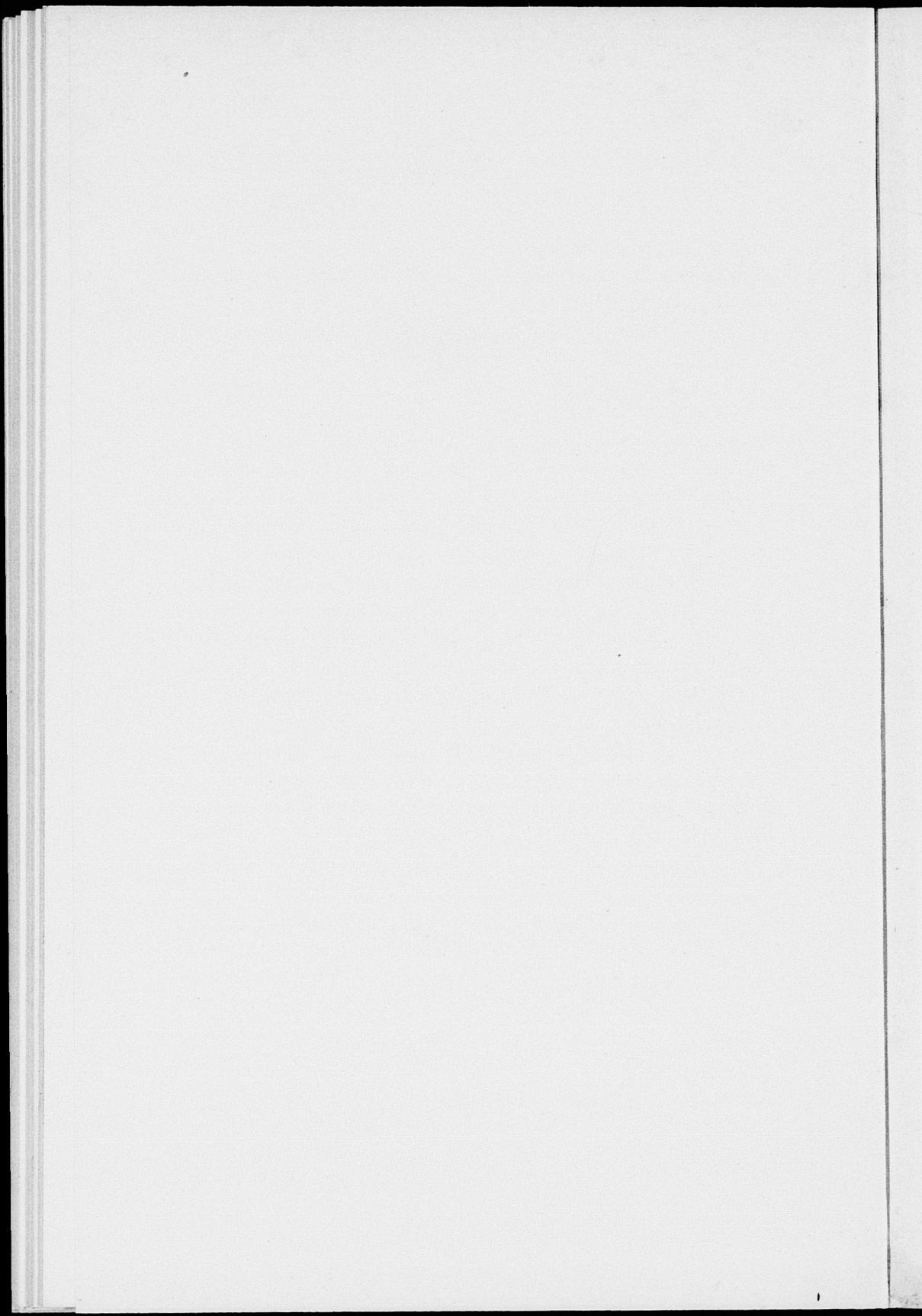
Vele sieraden der Kerk zijn hier niet genoemd, ofschoon zij geroemd mochten worden. Alleen is hier verklaard wat in het priesterkoor en in het voorste gedeelte der Kerk aanwezig is. Dit is voldoende in staat om getuigenis te geven van de milddadigheid en den godsdienstzin der parochianen van St. Josef, die deze sieraden hebben geschonken. Laat mij daarom eindigen met de woorden van koning David, welke hij uitsprak in zijne vreugde over de geschenken, die door het volk voor den nieuwen Tempel waren saamgebracht: „daarom ook heb ik in de „oprechtheid mijns harten blijde dit alles opgedragen, en „uw volk, dat zich hier bevindt, zag ik met overgrootte „vreugde U giften aanbieden. Heer, God van Abraham „en Isaäc en Israël, onze vaderen, bewaar in eeuwigheid „dien wil huns harten en moge immer op Uwe vereering „die gezindheid gericht blijven.” ¹⁾

¹⁾ 1 Paral. XXIX : 17, 18.

IMPRIMATUR.

RIJSENBURG,
1^a Maii 1897.

Dr. I. A. VAN OS.
Libr. Censor.

I N H O U D.

	bladz.
Het Hoofdaltaar	1
De Ramen in het Priesterkoor	63
De Maria-kerk	80
De St. Jozef-kerk	96
Het Congregatie-altaar	108
De Communiebank	118

